

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS**

Vaiva Gavrilčikaitė

**DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITOS KAIP VERTĖS KŪRIMAS
ORGANIZACIJAI**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė Prof. dr. Eglė Katiliūtė

KAUNAS, 2016

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS**

**DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITOS KAIP VERTĖS KŪRIMAS
ORGANIZACIJAI**

Įmonių valdymas (kodas 621N22001)

MAGISTRO DARBAS

Darbą atliko

V MGVL-4a Vaiva Gavrilčikaitė

2016 m. 05 d.

Vadovas

Prof. dr. Eglė Katiliūtė

2016 m. 05 d.

Recenzentas

Doc. Milita Vienažindienė

2016 m. 05 d.

KAUNAS, 2016

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Ekonomikos ir verslo fakultetas

(Fakultetas)

Vaiva Gavrilčikaitė

(Studento vardas, pavardė)

Įmonių valdymas, 621N22001

(Studijų programos pavadinimas, kodas)

Baigiamojo magistro darbo „Darnumo rezultatų ataskaitos kaip vertės kūrimas organizacijai“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

20 15 m. Gegužės 12 d.
Kaunas

Patvirtinu, kad mano **Vaivos Gavrilčikaitės** baigiamasis magistro darbas tema „Darnumo rezultatų ataskaitos kaip vertės kūrimas organizacijai“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Gavrilčikaitė, Vaiva. Sustainability Reporting as a Value Creation for an Organization: Master's Final Thesis in Enterprise Management / supervisor prof. dr. Eglė Katiliūtė. Department of Management, the School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

Social Sciences: 03 S Management and administration

Key words: *sustainable development, sustainable organization, sustainable development accountability, sustainability reporting, value creation, corporate social responsibility.*

Kaunas, 2016. 81 p.

SUMMARY

Relevance of the topic is related to the concept of Sustainable development, which includes all development areas that are currently facing issues in individual country level and worldwide: economy, social sector and ecology. Today modern, socially responsible and sustainable organizations' managers have to select the right sustainable leadership principles and assure the continuity of it in the whole organization's activity, including non-financial reporting. The main problem today is sustainability reporting reliability issues. These issues have to be evaluated. Such assessments are rarely performed in Lithuania, although in foreign countries this practice was introduced in the recent years. For this reason the **object of research** is the sustainability reporting of organizations operating in Lithuania.

The main **research purpose** is after establishing universal sustainability reporting qualitative assessment model to reveal problematic sustainability reporting areas and set recommendations for improving accountability, and thus the value creation for the organization. For this purpose, the following **tasks** were raised: 1) relying on relevant scientific literature analysis to justify the necessity of further theoretical and practical analysis; 2) to determine theoretical and methodological solutions for sustainability reporting assessment; 3) to form the methodology for sustainability reports qualitative assessment; 4) to perform evaluation of sustainability reports by applying developed assessment methodology, reveal their problematic aspects and propose suggestions how improved sustainability reporting could contribute to the value creation for the organization.

The **results of scientific literature analysis** revealed that researchers distinguish the following sustainability reporting issues: the lack of reporting transparency, comparability, quality and compliance with standards. The analysis of Lithuanian and foreign researches revealed that the main characteristics for sustainability reporting transparency evaluation are: report availability, reliability and timeliness; information's intensity, relevance and clarity; also the expression of responsibility. Sustainability reporting quality assessment could be made using traditional financial accounting

evaluation criteria covering information's relevance, comparability, verification capabilities also reports' neutrality and clarity.

Sustainability reporting qualitative study was carried out using weighted scores. 23 sustainability reports of organizations operating in Lithuania were evaluated. **Qualitative analysis results** showed that total analyzed sustainability reports' transparency and quality levels were rated as average. Examined sustainability reports compliance with reporting standards was rated as high. At a certain level of transparency of the sustainability reporting, quality level was the same. Analyzed sustainability reporting issues revealed that organizations underestimate the significance of these reports and do not master the potential of value creation for the organization. The main suggestions for sustainability reporting improvement and value creation increasing are: to identify main shareholders' interests and increase their trust; increase organization's knowledge about value chains sustainability resulting cooperation benefits; to report more negative aspects herewith minimize risks; to perform reporting auditing thus identify fields of improvement and to determine concrete sustainability goals resulting optimized resources.

TURINYS

ĮVADAS	9
1. DARNAUS VYSTYMO SI AKTUALUMAS IR JO REZULTATŲ ATSKAITINGUMO IŠTIRTUMO ANALIZĖ	11
1.1. Darnaus vystymosi aktualumas	11
1.2. Darnaus organizacijų vystymasis	13
1.3. Organizacijų darnumo rezultatų atskaitingumo problematika.....	15
2. ORGANIZACIJŲ DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ VERTINIMO TEORINIAI SPRENDIMAI.....	20
2.1. Darnumo rezultatų atskaitos raida	20
2.2. Teoriniai darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo ir kokybės vertinimo sprendimai ...	22
2.2.1. Darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo vertinimo teoriniai sprendimai	22
2.2.2. Darnumo rezultatų ataskaitų kokybės vertinimo teoriniai sprendimai	31
2.3. Teoriniai darnumo rezultatų ataskaitų atitikties standartams vertinimo sprendimai	38
3. DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ VERTINIMO METODOLOGIJA	46
4. DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ KOKYBINIO TYRIMO REZULTATAI IR GALIMI SPRENDIMAI VERTĖS KŪRIMUI DIDINTI.....	50
4.1. Darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo tyrimo rezultatai ir diskusija.....	50
4.2. Darnumo rezultatų ataskaitų kokybės tyrimo rezultatai ir diskusija	62
4.3. Darnumo rezultatų ataskaitų atitikimo standartams tyrimo rezultatai ir diskusija	70
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	72
LITERATŪRA	75
PRIEDAI.....	82

Paveikslų sąrašas

1 pav. Darnaus vystymosi samprata ir įtakos sferos laiko atžvilgiu.....	12
2 pav. Organizacijų ataskaitų kokybės vertinimo analizių tipai.....	33
3 pav. Darnumo ataskaitų teikimo priemonių kategorijos.....	38
4 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų prieinamumo įvertinimas.....	50
5 pav. Darnumo rezultatų ataskaitose pateikiamos informacijos aktualumo įvertinimas.....	51
6 pav. Suinteresuotų grupių ir jų interesų identifikavimo schema.....	54
7 pav. Vertės grandinės informacijos atskleidimo skaidrumo įvertinimas.....	55
8 pav. Neskaidrumo apraiškų darnumo rezultatų ataskaitose įvertinimas.....	56
9 pav. Negatyvių darnumo aspektų atskleidimo schema.....	57
10 pav. Darnumo rezultatų ataskaitose pateiktos informacijos intensyvumo įvertinimas.....	57
11 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų savalaikiškumo įvertinimas.....	58
12 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų patikimo įvertinimas.....	59
13 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų aiškumo įvertinimas.....	60
14 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo įvertinimas ir pasiskirstymo lygiai.....	60
15 pav. Aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybės įvertinimas.....	62
16 pav. Socialinės informacijos atskleidimo kokybės įvertinimas.....	63
17 pav. Ekonominės informacijos atskleidimo kokybės įvertinimas.....	64
18 pav. Informacijos atskleidimo kokybės gerinimo schema.....	64
19 pav. Darnumo rezultatų ataskaitose pateikiamos informacijos svarbumo įvertinimas.....	65
20 pav. Darnumo ataskaitų ir jose pateikiamos informacijos palyginamumo įvertinimas.....	66
21 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų neutralumo įvertinimas.....	68
22 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų kokybės įvertinimas.....	69
23 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų atitikimo GRI standartams įvertinimas.....	71
24 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų atitikimo JTPS standartams įvertinimas.....	71

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Sinteresuotos grupės DRA vertinimo kontekste	25
2 lentelė. Organizacinio skaidrumo tipai darnaus vystymosi kontekste	25
3 lentelė. Organizacijų skaidrumo vertinimo instrumentai.....	28
4 lentelė. Organizacijų atskleidžiamos informacijos skaidrumo matavimo priemonė	29
5 lentelė. Darnumo ataskaitų skaidrumo vertinimo kriterijai	30
6 lentelė. Faktoriai įtakojantys aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybę	34
7 lentelė. Darnumo ataskaitų kokybės vertinimo kriterijai.....	35
8 lentelė. Socialinės informacijos kokybės indekso charakteristikos	36
9 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų pateikimo sistemos.....	39
10 lentelė. GRI kriterijai ir gairės DRA ataskaitų sudarymui.....	40
11 lentelė. GRI tikslų ir realios praktikos palyginimas	41
12 lentelė. JT Pasaulinio susitarimo principai	41
13 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų pateikimo standartai	42
14 lentelė. ISO 26000 nagrinėjami socialiai atsakingos veiklos subjektai	43
15 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų pateikimo reitingai ir indeksai	44
16 lentelė. Lietuvoje veikiančių organizacijų deklaruojančių darnumą skaičius	46
17 lentelė. Kokybinio vertinimo balų reikšmės	47
18 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo vertinimo charakteristikos.....	47
19 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų kokybės vertinimo charakteristikos	48
20 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo didinimo sprendimai vertei kurti.....	61
21 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitose pateikiamos informacijos aiškumo įvertinimas	67
22 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų kokybės didinimo sprendimai vertei kurti	69

IVADAS

Pastarieji žmonijos vystymosi dešimtmečiai buvo ne tik technologinės evoliucijos apogėjus, tačiau ir šios ilgą laiką tinkamai nekontroliuotos plėtros sukeltų šalutinių padarinių minimizavimo galimybių ieškojimo laikotarpis. Kaip viena iš krypčių, kuria galėtų pasukti pasaulio vystymasis XX a. pabaigoje buvo pasiūlyta darnaus vystymosi koncepcija, apimanti visas, šiandien itin aktualias problemines atskirų valstybių, bei viso pasaulio, sritis: ekonomiką, socialinį sektorių bei ekologiją. Pasauliniai viršūnių susitarimai (1992 m. Rio de Žaneire ir 2002 m. Johanesburge) sudarė sąlygas darnios plėtros koncepcijai tapti konkrečių teisinių reguliavimų pagrindu. Dabar įvairios pasaulio valstybės savo politikoje remiasi darnumo principais, kurie buvo laipsniškai integruoti į nacionalines ar regionines plėtros strategijas. Ne išimtis ir Lietuva, 2003 m. patvirtinusi Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją, įpareigojančią įvairių organizacijų vadovus ne tik adaptuoti organizacijų veiklą prisiderinant prie darnumo principų, bet ir keisti požiūrį į esamas valdymo sistemas. Darnaus vystymosi idėjos organizacijose pasireiškia socialinės atsakomybės principų integravimu į jos veiklos sritis, apimant žmonių ir darbuotojų teisių garantavimą, aplinkos apsaugą, kovą su korupcija, kokybės standartų diegimą ir bendradarbiavimą.

Pagal valstybių įstatymus jose veikiančios organizacijos be įprasto teisinio reguliavimo, taip pat privalo atitikti įvairius galiojančius valstybinius ir tarptautinius darnios plėtros reikalavimus, tačiau pastaruoju metu, augant verslininkų ir visuomenės sąmoningumui aktualiais ekologiniais ir socialiniais klausimais, vis daugiau organizacijų savanoriškai deklaruoja veikiančios pagal darnumo principus ir teikia darnaus vystymosi ar socialinės atsakomybės ataskaitas tarptautinėms organizacijoms ir suinteresuotoms grupėms. Šis nefinansinių ataskaitų savanoriškas viešinimas prisideda prie teigiamo organizacijos įvaizdžio formavimo, o pastaruoju metu taip pat gerina įmonių konkurencingumą bei augina vertę. Viešumas ir skaidrumas, kaip vieni iš pagrindinių socialinio atsakingumo principų sąlygoja atskaitingumo patikimumo būtinybę. Lietuvoje, pastaraisiais metais esant aukštam socialinės nelygybės ir korupcijos lygiui, būtinas tinkamas, skaidrus ir kokybiškas darnaus vystymosi rezultatų ataskaitų formavimas ir viešinimas. Šiuolaikinių socialiai atsakingų bei darniai besivystančių organizacijų vadovybė turi pasirinkti tinkamus darnaus vadovavimo principus ir užtikrinti jų tęstinumą visoje įmonės ar organizacijos veikloje, neišskiriant ir nefinansinių ataskaitų rengimo. Didžiosios Europos sąjungos, o tuo pačiu ir Lietuvos, viešojo intereso įmonės nuo 2017 m. pagal priimtą direktyvą 2014/95/ES privalės teikti nefinansinės informacijos ataskaitas atskleidžiančias organizacijos santykį su socialine atsakomybe. Tinkamas darnaus vystymosi rezultatų ataskaitų parengimas ir viešinimas organizacijai kuria vertę, atsiskleidžiančią per verslo partnerių ir klientų pasitikėjimo augimą, procesų tobulinimą, pažangių strategijų kūrimą, konkurencinį pranašumą bei finansinę naudą.

Organizacijų darnaus vystymosi ir socialinės atsakomybės ataskaitos rengiamos pagal tam tikras atskaitingumo metodikas, pateikiamas atitinkamų institucijų rekomendacijose (Visuotinio

atskaitingumo iniciatyva, Jungtinių Tautų „Pasaulinio susitarimo“, ISO26000 standarto ir kt.), tačiau atskiros organizacijos dažnai pritaiko šias rekomendacijas prie savo individulių poreikių, o tai gali iškreipti ataskaitose pateikiamos informacijos kokybę. **Aktualia problema** šiandien tampa darnaus vystymosi ir socialinės informacijos ataskaitų skaidrumo, kokybės bei atitikties standartams klausimai. Kaip organizacijų savanoriškai atskleidžiamos nefinansinės ataskaitos atspindi tikrąją padėtį darnumo klausimais? Kaip jose pateikiama informacija atitinka keliamus atskaitingumo reikalavimus ir standartus? Kokia ataskaitose pateiktos informacijos dalis yra aktuali ir suprantama visoms suinteresuotos grupėms? Kodėl socialinės atsakomybės ataskaitos dažnai tampa tik dar vienu įrankiu įmonių deklaratyvumui be konkrečių darbų ir rezultatų darnios veiklos link? Šie ir kiti mokslininkų, visuomenės ir susijusių tarptautinių institucijų vis dažniau keliami klausimai sąlygoja poreikį atlikti atitinkamus darnumo rezultatų ataskaitų kokybinius vertinimus. Tokių vertinimų Lietuvoje beveik neatliekama, o užsienio šalyse ši praktika pradėta taikyti tik pastaraisiais metais. Šiame darbe bus siekiama sukurti universalų darnaus vystymosi rezultatų ataskaitų kokybinio vertinimo modelį, atskleidžiantį jų problemines sritis ir sudarantį prielaidas atskaitingumo tobulinimui, o kartu ir vertės organizacijai kūrimui.

Tyrimo objektas: Lietuvoje veikiančių organizacijų darnaus vystymosi rezultatų atskaitingumas.

Tyrimo tikslas: Pagal sukurtą organizacijų darnaus vystymosi rezultatų ataskaitų kokybinio vertinimo metodologiją išanalizuoti organizacijų viešinamas ataskaitas ir atskleisti, kaip darnumo rezultatų ataskaitos gali prisidėti prie vertės kūrimo organizacijai.

Tiksliui pasiekti išskelti šie **darbo uždaviniai**:

- 1) Remiantis temai aktualia užsienio ir Lietuvos tyrinėtojų moksline literatūra palyginti ir susisteminti skirtingus mokslininkų požiūrius į organizacijų darnumo atskaitingumo aktualumą bei pagrįsti teorinių sprendimų ir empirinių tyrimų būtinumą.
- 2) Remiantis mokslinių šaltinių analize suformuluoti teorinius ir metodologinius sprendimus organizacijų darnumo rezultatų ataskaitų vertinimui.
- 3) Suformuoti organizacijų darnumo rezultatų ataskaitų kokybinio vertinimo metodologiją, pagrįsti tyrimo instrumentus bei tyrimo eigą.
- 4) Pagal sukurtą metodologiją atlikti organizacijų darnumo rezultatų ataskaitų kokybinį vertinimą, atskleidžiant jų probleminius aspektus ir pateikti siūlymus kaip patobulintos darnumo rezultatų ataskaitos gali prisidėti prie vertės kūrimo organizacijai.

Tyrimo metodai apima mokslinės literatūros analizę ir sisteminimą, išvadų bei apibendrinimų formulavimą ir kokybinę ataskaitų turinio analizę. Darbe pateikiami duomenys remiasi pirminiais bei antriniais informacijos šaltiniais.

1. DARNAUS VYSTYMOŠI AKTUALUMAS IR JO REZULTATŲ ATSKAITINGUMO IŠTIRTUMO ANALIZĖ

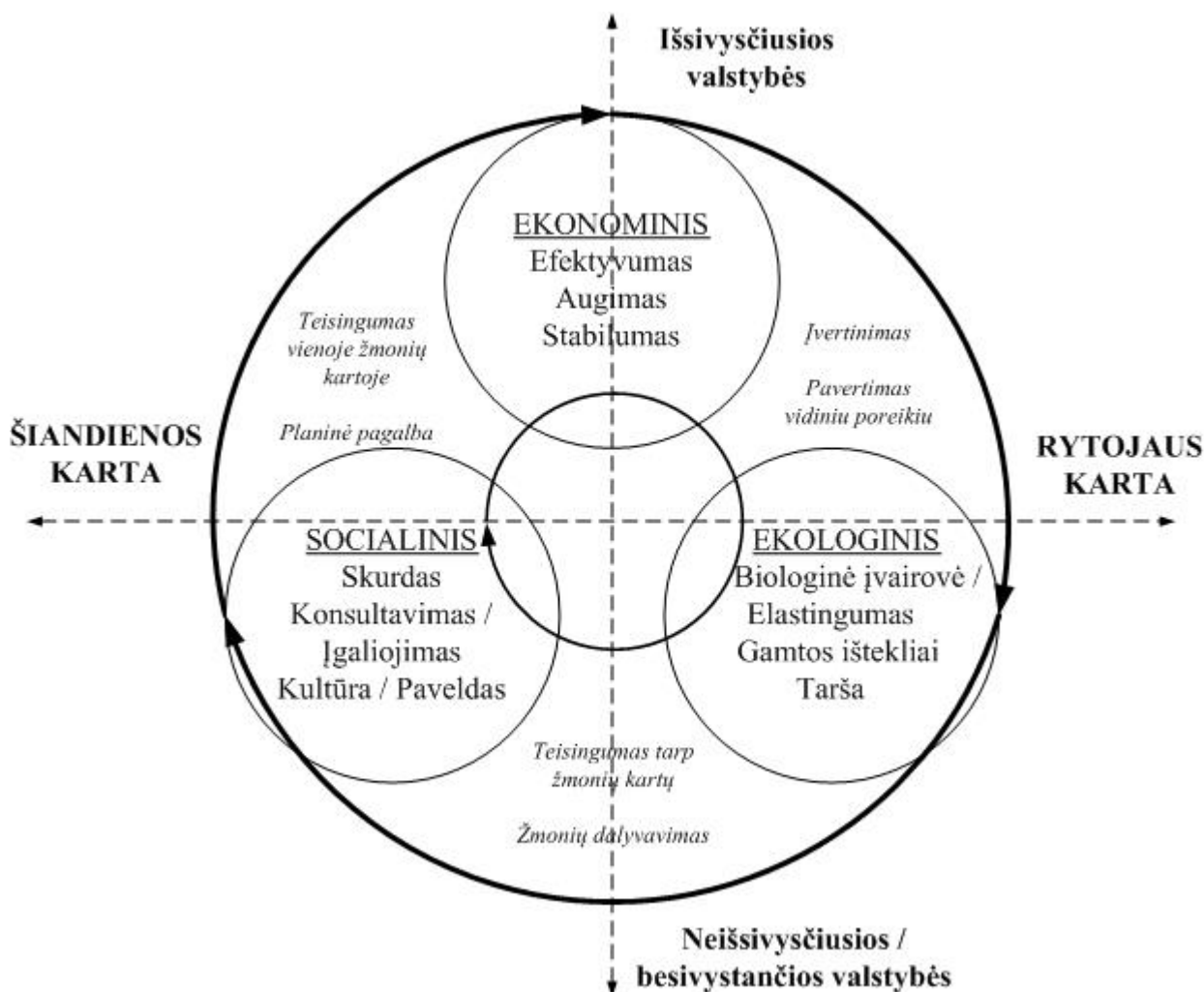
1.1. Darnaus vystymosi aktualumas

Nuo pat darnaus vystymosi (DV) (angl. *Sustainable development*) koncepcijos tyrinėjimo pradžios praėjusio amžiaus 7-8 dešimtmečiuose ši teorija sulaukia vis daugiau dėmesio. Visų pirma tai atsispindi mokslininkų darbų šia tema gausoje. Norėdami funkcionaliai ir prasmingai nagrinėti darnaus vystymosi koncepciją, tyrinėtojai pirmiausia siekė kuo tiksliau apibrėžti jo sąvoką suprasti jo įtaką ir galimą naudą skirtingiems objektams – valstybėms, regionams, organizacijoms ir individams.

1992 m. Rio de Žaneire vykusioje Jungtinių Tautų Organizacijos (JTO) konferencijoje DV buvo ne tik apibrėžtas kaip „pagrindinė ilgalaikė visuomenės vystymosi ideologija“, bet ir teisiškai pripažintas bei įtrauktas į tarptautinius susitarimus (Čiegis ir Zeleniūtė, 2008, p. 13). Anksčiau, dar 1987 m., DV sąvoka, pabrėžiant jo poreikį keičiantis kartoms ir aktualumą visais ekonomikos vystymosi laikotarpiais, buvo pateikta JTO pranešime „Mūsų bendra ateitis“, kuriame teigiama, kad „darnus vystymasis – tai toks vystymasis, kuris tenkina dabartinius visuomenės poreikius, nemažinant ateinančių kartų galimybių tenkinti savo poreikius“ (Brundtland, 1987, p. 1). Šis apibrėžimas yra bene populiariausias ir tiksliausiai apibūdinantis DV (Čiegis, Dilius ir Mikalauskienė, 2014). Kiti autoriai taip pat pabrėžia DV svarbą ne tik kartų kaitoje, bet ir laiko – evoliucijos – atžvilgiu apskritai. DV reikia suprasti kaip procesą, kuris reikalauja matyti žmonijos egzistavimą kaip daug platesnio visą apimančio proceso elementą, toks holistinis vystymosi supratimas dabar ir ateityje padėtų išspręsti nesutarimus tarp skirtingų požiūrių, nes jis savo funkcionalumu sujungia skirtingas vertybes, filosofijas ir poreikius (Blewitt, 2015). DV – tai procesas, reikalaujantis esminių pokyčių visuomenės mąstyme, ekonomikos procesuose ir socialinio sektoriaus koordinavime, neaplenkiant ir organizacijų valdymo (Brazdauskaitė ir Balkevičius, 2010).

DV, arba tvarumo, aktualumas pastaraisiais metais mokslininkų buvo nagrinėjamas per **darnumui būdingų principų** prizmę. Istoriskai DV koncepcija susiformavo dėl aplinkosauginių problemų sprendimo poreikio (Hák, Janoušková ir Moldan, 2016), tačiau vėliau jo samprata buvo išplėsta ir dabar vienija ne tik ekologinius (klimato atšilimas, bioįvairovės nykimas, geriamo vandens trūkumas, miškų nykimas, atliekų gausa; oro užterštumas), bet ir socialinius (socialinė nelygybė ir atskirtis, skurdas, diskriminacija, korupcija) bei ekonominius rodiklius (Žičkienė ir Juozaitienė, 2013). Todėl DV privalo būti nagrinėjamas kaip šių trijų dimensijų visuma ilgalaikėje perspektyvoje (Šimanskienė ir Petrulis, 2014). Dabar DV – tai globalios atsakomybės, integracijos, lygiateisiškumo, prevencijos ir dalyvavimo sintezė (Šliogerienė, 2014). Visos trys pagrindinės DV atsakomybės rūšys (ekologinis, socialinis ir ekonominis sektoriai) yra persipynusios ir socialiai atsakingame – darniame – versle turi būti plėtojamos ir vertinamos vienodai (Paužolienė, 2010). DV principai sąlygoja jo

daugiakriteriškumą, ir globalią įtaką bei svarbą skirtingoms suinteresuotoms grupėms (Dvořáková ir Zborková, 2014; Šliogerienė, 2014), tačiau dabar ypač aktualia problema tampa DV rezultatų atskaitingumas: adekvačių indikatorių trūkumas ir jų tinkamas viešinimas suinteresuotoms grupėms (Hák ir kt., 2016). Šiai minčiai savo darbuose pritaria ir profesorius R. Čiegis, DV sampratą ir jo vertinimo prielaidas Lietuvoje nagrinėjęs bene išsamiausiai (Čiegis ir Zeleniūtė, 2008; Čiegis ir kt., 2014). Apibendrintą DV koncepciją, įvertinant laiko faktorių, įtakos sferas ir pagrindinius darnumo principus, galima pateikti schematiškai (žr. 1 pav.).

1 pav. Darnaus vystymosi samprata ir įtakos sferos laiko atžvilgiu (adaptuota pagal Čiegis ir kt., 2014; Ivanauskaitė, 2012)

Mokslininkai, nagrinėję DV svarbą, ją taip pat analizavo per **įtakos lygmenis**. DV yra neatskiriama modernių ir demokratiškų visuomenių dalis, taip tapdamas itin svarbiu tyrinėjimų objektu skirtinguose lygmenyse: tiek nacionaliniame kontekste, tiek atskirų įmonių socialinės atsakomybės atžvilgiu (Kareivaitė, 2015). Dabar DV tendencijos sparčiai plinta tarp visuomenės atstovų, o tai įpareigoja įmones ir įvairias organizacijas adaptuotis prie kintančių vartotojų poreikių modifikuojant savo valdymo sistemas – tik taip bus pasiektas tolygus tvarus vystymasis skirtinguose lygmenyse (Krechovská ir Procházková, 2014). Pokyčiai darnumo link vyksta nuolatos, o būdų jam pasiekti

ieškoma ne tik mokslinių tyrinėjimų ir visuomenės savimonės pagalba, bet ir įvairių verslo organizacijų koordinavimo kontekste (Bagdonienė, Galbuogienė ir Paulavičienė, 2009). Įmonių ir verslo organizacijų svarba DV kontekste yra išskirtinė, nes „darnios plėtros neįmanoma pasiekti neįtraukiant į šią veiklą įmonių“ (Oželienė ir Drejeris, 2015, p. 192).

Apibendrinat DV aktualumo nagrinėjimą moksliniuose darbuose, galima teigti, kad ši koncepcija pastaruoju metu nagrinėjama vis plačiau ir, anot tyrinėtojų, yra išskirtinė savo globaliu mastu ir aktualumu nepaisant laiko faktoriaus. Darnumas, anot mokslininkų, sietinas ne vien su mokslinėmis teorijomis ir įstatymineis reguliavimais, tačiau taip pat yra itin svarbus suvokimo lygmenyje: žmogaus kaip individo, visuomenės kaip socialinės visumos ir organizacijų valdymo, kaip socialinės atsakomybės palaikymo lygmenyse. Anot mokslininkų, verslo įmonės ir įvairios organizacijos yra neatsiejama darnaus vystymosi dalis, todėl DV prielaidos, realizavimas ir rezultatų atskaitingumas jų lygmenyje turi būti nagrinėjami papildomai.

1.2. Darnaus organizacijų vystymasis

Tvarumas organizacijos lygmenyje visų pirma tyrinėtojų nagrinėjamas per **darnios organizacijos sampratą**, kuri yra glaudžiai susijusi su paties DV apibrėžimu. Darni organizacija – tai modernios vadybos rezultatas, o ilgalaikė organizacijos sėkmė priklauso nuo jos funkcionalaus gebėjimo prisiderinti prie darnumo principų, atsižvelgiant į aktualius suinteresuotų šalių socialinius poreikius (Bagdonienė ir kt., 2009). Organizacijų darnumas taip pat apibūdina „vertės santykį tarp organizacijos ir jos socialinio poveikio“ (Šimanskienė ir Paužolienė, 2012, p. 46). Organizacija, savo veikloje tenkindama DV kriterijų reikalavimus, tampa ne tik darni, bet ir socialiai atsakinga, kas pastaruoju metu yra bene svarbiausias ir daugiausia diskutuojamų moksliniuose tyrimuose keliantis DV aspektas organizacijos lygmenyje (Gawel, Jaloszynska, Orłowski, Ratajczak, ir Ratajczak 2015). Čia svarbu paminėti, kad DV organizacijose atsiranda su savanoriškumo sąlyga: besikeičiantis verslo ir kitų institucijų požiūris į jų įtakos veikiamus gamtosauginius, ekonominius ir socialinius reiškinius, noras užtikrinti gerovę bei atsakomybės prisiėmimas yra prielaidos, leidžiančios organizacijoms vystyti savo veiklą darnumo link (Šimanskienė ir Petrusis, 2014).

Darnumas organizacijose pastaruoju metu, anot tyrinėtojų, vis dažniau nagrinėjamas vertinant **realius veiklos rezultatus** (Oželienė ir Drejeris, 2015) ir **praktinio pritaikymo** konkrečiose įstaigose galimybes, o ne vien teoriniame lygmenyje. Praktinis darnaus vystymosi idėjų pritaikymas įgyvendinamas per įmonių socialinės atsakomybės (ISA) (angl. *Corporate Social Responsibility - CSR*) principų diegimą įmonės veikloje (Kareivaitė, 2015). Pažymėtina, kad organizacijos darni ir įmonių socialinė atsakomybė mokslinėje literatūroje neretai traktuojami kaip lygiaverčiai reiškiniai ar sinonimai (Bagdonienė ir kt., 2009). DV organizacijos lygmenyje galima apibūdinti tokiais savanoriškais, socialiai atsakingais veiksmais (valdymo instrumentais), kaip kokybės valdymo ir

sveikatos apsaugos sistemos, aplinkos vadybos ir darbo saugos prevencijos programos, švaresnės gamybos valdymo sistemos, ekologinis žymėjimas ir kita (Dvořáková ir Zborková, 2014). Pažymėtina, kad, anot tyrinėtojų, kompanijos turi atskleisti kaip jos siekia darnumo savo veikloje, o atitinkami veiklos rezultatai privalo būti viešinami ne vien finansinių ataskaitų pagalba, bet ir reikšmingais nefinansiniais rodikliais, kurie atspindėtų organizacijos gebėjimą darniai sujungti ekonominius, ekologinius ir socialinius reiškinius ir parodytų konkrečius rezultatus (Dvořáková ir Zborková, 2014). Šių rezultatų pateikimas ir atskaitingumas paskutiniu metu sulaukia vis daugiau dėmesio tiek tarp tyrinėtojų, tiek tarp verslo atstovų. R. Hahn ir Kühnen (2013), išnagrinėję darnumo atskaitingumo veiksnius, pateikė išvadą, kad ši tema yra menkai ištyrinėta ir, atsižvelgiant į jos augantį aktualumą, reikalauja papildomų tyrimų, ypač darnumo rezultatų atskaitingumo kokybės vertinimo atžvilgiu.

„**Istoriškai** įmonių darnumas išsivystė kaip ekonominio augimo, ekologinio reguliavimo ir tausojimo rezultatas, pastūmėtas socialinės lygybės ir teisingumo poreikio“ (A. Christofi, P. Christofi ir Sisaye, 2012, p. 158), tačiau šis procesas buvo paveiktas augančio sąmoningumo tarp verslo ir nevyriausybinų organizacijų bei valdžios institucijų atstovų, tai pasireiškė bendradarbiavimo augimu ir savanorišku rezultatų teikimu suinteresuotoms grupėms (A. Christofi ir kt., 2012). DV ir jo atskaitingumas yra neatsiejama šiuolaikinių organizacijų, ypač tarptautinių ir žinomų kompanijų, plėtros dalis (Žičkienė ir Juozaitienė, 2013), todėl svarbiu aspektu dabar tampa atitikmuo tarp įmonių tvarumo eskalavimo žodžiu ir realios praktikos (Cho, Laine, Roberts, ir Rodrigue, 2015), kuri dažniausiai atspindi per organizacijų socialiai atsakingos veiklos rezultatus. „Pažymėtina, kad darnaus vystymosi principai tampa sudedamąja veiklos apskaitos dalimi“ (Paužolienė, 2010, p. 118). Tačiau darnumo rezultatų atskaitingumo kokybė „pastaruoju metu vis dažniau kritikuojama dėl savo nesubalansuotumo ir pernelyg pozityvaus perteikiamo išpūdžio“ (Comyns, Figge, T. Hahn ir Barkemeyer, 2013, p. 231), klaidinančio suinteresuotas grupes ir neskatinančio organizacijų išties judėti darnumo link ir kurti vertę tiek pačios įmonės atžvilgiu, tiek jos suinteresuotoms grupėms. Visa tai rodo, kad darnumo ataskaitą pateikianti įmonė ne visada gali būti vertinama kaip išties socialiai atsakinga ir veikianti pagal darnumo principus, tam būtinas detalesnis ataskaitų turinio analizavimas (Dagilienė ir Gokienė, 2011), padėsiantis įvertinti atskaitingumo trūkumus ir, šalinant juos, kurti vertę organizacijai bei jos suinteresuotoms grupėms, nes šiuo metu Lietuvos įmonės paviršutiniškai vertindamos socialinės informacijos prasmę nesupranta tinkamo ir kokybiško darnumo atskaitingumo kuriamos vertės organizacijai (Jusčius ir Griauslytė, 2014).

Darni organizacijos veikla, nepriklausomai nuo jos veiklos srities, yra sietina su visapusiška **nauda** tiek pačios įmonės atžvilgiu, tiek visuomenei, egzistuojančiai greta jos, ar žmonėms dirbantiems joje, o visų šių suinteresuotų grupių darnus bendradarbiavimas padeda išvengti neigiamų ekologinių ir ekonominių pasekmių (Oželienė ir Drejeris, 2015). Tvarumo nauda organizacijoms – tai „ilgalaikis visuomenės pritarimas ir pasitikėjimas, palankus įvaizdis, gaminių ar teikiamų paslaugų

paklausa, kuri užtikrina galimybę dirbti pelningai ir sudaro sąlygas sėkmingai įmonės plėtrai“ (Oželienė ir Drejeris, 2015, p. 189). Pažymėtina, kad minėta nauda organizacijai bus kuriama tik pasitelkiant tinkamą darnumo atskaitingumą ir komunikaciją (Burrirt ir Schaltegger, 2010; Jusčius ir Griauslytė, 2014). Verslas, istoriškai orientuotas tik į pelno siekimą, šiandien, norėdamas išlaikyti sėkmingą plėtrą, privalo atsižvelgti į gamtosaugines problemas ir socialines aktualijas (Šimanskienė ir Petrulis, 2014). Atsižvelgiant į suinteresuotų grupių poreikius, darnumo principų įtvirtinimui įmonėse kuriami tam tikri savireguliacijos kodeksai ir diegiami standartai, neatsiejami nuo įmonių socialinės atsakomybės (Oželienė ir Drejeris, 2015). Tačiau pažymėtina, kad organizacijų veikloje svarbu ne tik laikytis DV principų, bet ir pranešti apie tai suinteresuotoms grupėms. Tik taip, laikantis darnios veiklos viešinimo principo, bus kuriamas skaidrios ir socialiai atsakingos įmonės įvaizdis, skatinantis visuomenės pasitikėjimą ir didinantis organizacijos vertę (Šimanskienė ir Petrulis, 2014).

Apibendrinant mokslininkų tyrinėjimus darnaus organizacijos vystymosi tema galima teigti, kad mokslininkai darnumą organizacijose dažnai sieja su jų savanoriškos socialiai atsakingos veiklos principais. Darniai veikianti ir besivystanti organizacija, anot tyrinėtojų, kuria naudą tiek sau (įvaizdžio gerinimas, didėjantis visuomenės pasitikėjimas ir auganti organizacijos vertė), tiek ir visoms suinteresuotoms grupėms (ekologinių, socialinių ir ekonominių problemų sprendimo paieškos). Įvairūs autoriai taip pat pabrėžia, kad darnios organizacijos ar įmonės veikla yra neatsiejama nuo atitinkamų ataskaitų teikimo suinteresuotoms grupėms, o dažnu atveju darnios veiklos rezultatų pateikimas sietinas su nefinansinėmis ataskaitomis, atskleidžiančiomis įmonių gebėjimą rezultatyviai veikti pagal darnumo principus. Remiantis nagrinėtais moksliniais tyrimais, kaip aktualią, papildomo tyrinėjimo reikalaujančią, DV organizacijose sritį, galima išskirti DV rezultatų atskaitingumo problematiką. Mokslininkai vis dažniau kelia klausimą, ar darnia save vadinanti organizacija tinkamai informuoja suinteresuotas grupes apie konkrečius darnios veiklos rezultatus ir panaudoja darnumo atskaitingumo potencialą organizacijos vertei kurti.

1.3. Organizacijų darnumo rezultatų atskaitingumo problematika

Organizacijos DV rezultatų atskaitingumas (angl. *Sustainability Reporting*), mokslinėje literatūroje apibrėžiamas kaip „organizacijos veiklos apžvalga ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių problemų atžvilgiu“ (Gherardi, Guthrie ir Farneti, 2014, p. 13). Mokslininkai nagrinėdami darnumo atskaitingumo sampratą pastebi, kad skirtingi autoriai tam pačiam reiškiniui apibūdinti naudoja skirtingas sąvokas: darnaus vystymosi atskaitingumas (angl. *Sustainable development reporting*), nefinansinė ataskaita (angl. *Non-financial reporting*), darnumo ataskaita (angl. *Sustainability report*), įmonių socialinė atsakomybės ataskaita (angl. *Corporate Social Responsibility report*), socialinės ir aplinkosauginės informacijos ataskaitos (angl. *Social and Environmental Reports*), ataskaita akcininkams ir visuomenei (angl. *Report to Shareholders & Society*)

bei aplinkosauginio ir socialinio valdymo ataskaitos (angl. *Environmental, social and governance (ESG) reporting*), taip pat ISO 26000, ISO 14000 ir AA1000 standartai (Gherardi ir kt., 2014; Siew, 2015; Žičkienė ir Juozaitienė, 2013). „Šią įvairovę lemia bendro susitarimo dėl to, kas yra darnumo ataskaita, nebuvimu ir minimalių reikalavimų ataskaitoms trūkumu“ (Žičkienė ir Juozaitienė, 2013, p. 24). Šiame darbe bus naudojamas darnumo rezultatų ataskaitos (DRA) sąvoka.

Darnumo rezultatų atskaitingumas, anot mokslininkų, pastaruoju metu tampa itin **aktuliu reiškiniu**. Suinteresuotų grupių generuojamas poreikis viešinti socialinės ir aplinkosauginės organizacijų veiklos rezultatus, darnumo atskaitingumą pavertė būtinu (Žičkienė ir Juozaitienė, 2013). Visuotinės darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo kontekste griežtėja įmonių socialinės atsakomybės reikalavimai ir auga vidinių bei išorinių suinteresuotų grupių spaudimas dėl jų įgyvendinimo ir viešinimo, todėl vis daugiau Lietuvos ir užsienio verslo organizacijų skiria papildomą dėmesį socialiai atsakingai veiklai ir savanoriškai apie tai informuoja suinteresuotas grupes, tačiau, tik atsakingai ir profesionaliai parengtos darnumo ataskaitos išpildo šią informavimo funkciją (Jusčius, Šneidereinė ir Griauslytė, 2013; Leitonienė ir Šapkauskienė, 2012) ir kuria vertę per veiklos skaidrumo palaikymą ir pasitikėjimo augimą (Dagilienė, Leitonienė ir Grecikova, 2014). Naujausias nagrinėtas Lietuvos mokslininkų tyrimas apie ĮSA apskaitos ir atskaitingumo teorinius klausimus bei praktinį pritaikymą Lietuvos įmonėse atskleidė, kad „Lietuvoje vis dar vyrauja deklaratyvios socialiai atsakingo verslo idėjos, kai tuo tarpu realios socialinės apskaitos ir atskaitingumo apraiškos vis dar yra pirminiame lygmenyje“ (Leitonienė, Šapkauskienė ir Dagilienė, 2015, p. 1721).

DV rezultatų atskleidimo problematiką kai kurie mokslininkai nagrinėja per **tradicinės įmonių apskaitos ribotumo** pripažinimą. Tradicinė finansinė apskaita nebeišpildo šiuolaikinių organizacijų veiklos rezultatų atskleidimo poreikio socialinės ir gamtosauginės veiklos atžvilgiu, todėl susidomėjimas naujais ir tikslesniais darnumo veiklos rezultatų atskleidimo būdais auga (Gherardi ir kt., 2014). „Tradicinės finansinės apskaitos principų bei standartų ribotumai, teisinis informacijos atskleidimo reglamentavimas ir savanoriškų ataskaitų pateikimo iniciatyva Lietuvoje skatina įmones atskleisti socialinę informaciją“ (Leitonienė ir Šapkauskienė, 2012, p. 842). Socialinė apskaita, nuo tradicinės skiriasi savanoriškumo ir etiškumo principais bei tiksline auditorija, kuria tampa įvairios suinteresuotos grupės, ir organizacijos, norėdamos informuoti jas apie savo veiklą, pateikia įvairias ataskaitas (aplinkos apsaugos, socialinės atsakomybės, darnaus vystymosi), nes tradicinė finansinė ir valdymo apskaita negali pertekti pakankamai informacijos socialiniais ir gamtosauginiais klausimais (Leitonienė ir Šapkauskienė, 2012).

Skaidrumas, anot tyrinėtojų, taip pat yra viena iš DV rezultatų atskaitingumo probleminių sričių. Atsižvelgiant į pasikartojančius verslo atstovų veiklos rezultatų ataskaitų neatitikimus, ar netgi piktnaudžiavimą jas rengiant, vis daugiau valstybių vadovybių ir tarptautinių organizacijų skatina įmones tobulinti jų apskaitą, įtraukiant į jas nefinansinius rodiklius ir taip skatinant verslo skaidrumą

(Leitonienė ir kt., 2015). Savanoriškas DV rezultatų viešinimas, pastaruoju metu vis dažiau kelia susidomėjimą mokslininkų tarpe: skirtumai tarp tvarumo diskurso ir realios praktikos reikalauja tinkamos analizės ir išvadų, padėsiančių suinteresuotoms grupėms geriau suprasti realius organizacijų DV rezultatus (Cho ir kt., 2015). Taip tinkamas darnios ir socialiai atsakingos veiklos rezultatų ataskaitų teikimas padėtų organizacijoms tapti labiau atskaitingomis ir skaidriomis atsižvelgiant į jų daromą įtaką socialiniam ir ekologiniam sektoriui (Cho ir kt., 2015; Žičkienė ir Juozaitienė, 2013). Tačiau pažymėtina, kad įmonės, rengdamos DRA, neretai atsirenka vertinti tik tam tikrus veiklos aspektus, dažniausiai tuos, kurie kuria teigiamą įvaizdį apie įmonės veiklą, taip ĮSA naudojama ne kaip ekologinių ir socialinių problemų sprendimų identifikavimo būdas, bet kaip rinkodara ar reklama, siekiant finansinės naudos (Comyns ir kt., 2013; Dagilienė ir Gokienė, 2011), ir nekuriant pasitikėjimo organizacija bei mažinat vertės kūrimo prielaidas. Mokslininkai nagrinėdami darnumo komunikacijos skaidrumo problematiką vis dažniau naudoja deklaratyvaus požiūrio apibūdinimą „*Greenwashing*“ (angl.), reiškiančio, kad įmonės sąmoningai apibūdina save „žaliomis“ įvaizdžio formavimui, o ne realios situacijos atspindėjimui (Vries, Terwel, Ellemers, ir Daamen, 2015). Verslo skaidrumo skatinimą per ĮSA atskaitingumą nagrinėjusios Dagilienė ir kt. (2014) pateikė išvadą, kad Lietuvos įmonės mažina verslo skaidrumo lygį dėl negalėjimo tinkamai vystyti socialinio atskaitingumo dėl institucinių ir organizacinių trikdžių. Mokslininkai taip pat pastebi, kad organizacijų socialinės ir aplinkosauginės informacijos viešinimas ir auditavimas taip pat atlieka svarbų vaidmenį korupcijos atskleidimui ir eliminavimui (Barkemeyer, Preuss ir Lee, 2015a).

DRA **palyginamumo trūkumas ir neatitikimas standartams** mokslininkų yra išskiriami kaip vieni pagrindinių probleminių klausimų šia tema. Šiandieninė rinkų ir ekonomikos globalizacija reikalauja universalios, standartizuotos ir objektyvios DRA formos, pritaikomos įvairioms organizacijoms skirtingose šalyse, tik taip bus galima palyginti skirtingas įmones ir tinkamai informuoti vidines ir išorines suinteresuotas grupes apie tvarumo rezultatus (Alonso-Almeida, Llach ir Marimon, 2014). Socialiai atsakingos ir darnios veiklos rezultatų ataskaitų teikimas besivystančiose šalyse, o taip pat ir Lietuvoje, pastaruoju metu tampa vis populiarenis, tačiau vis dar nėra universalios sistemos jam atlikti, todėl tiek organizacijų vadovai tiek suinteresuotos grupės negali tinkamai įvertinti ar įmonės veikla ekonominiame, socialiniame ir ekologiniame sektoriuose yra adekvati gaunamai naudai, tad DRA standartizacijos poreikis tampa kritiniu (Žičkienė ir Juozaitienė, 2013; Leitonienė ir kt., 2015). Siew (2015) apibendrinęs darnaus vystymosi atskaitingumo priemones (angl. *Sustainability Reporting Tools – SRTs*), pateikė išvadą, kad juos galima suskirstyti į tris grupes: sistemas (principai ir iniciatyvos), standartus ir reitingus bei indeksus, o kaip bendrus jų trūkumus įvardino kai kurių atskaitingumo būdų standartizacijos stygių, kuris neigiamai veikia palyginamumo principą, bei spragas, leidžiančios įmonėms nusišlopinti realią praktiką ir sąmoningai manipuliuoti suinteresuotų grupių suvokimu, iškreipiant požiūrį į tvarumo rezultatus. Dagilienė ir Bruneckienė (2010), nagrinėjusios

savanoriškai atskleidžiamos socialinės įmonių atsakomybės informacijos atskleidimo lygį konkrečių bendrovių finansinėse ataskaitose ir interneto svetainėse, pateikė išvadas, kad Lietuvos organizacijos yra linkusios „atskleisti daugiau socialinės informacijos, siekdamos tapti patrauklesnėmis savo vartotojams, tačiau ISA atskleidimo turinys, apimtis ir pateikimo šaltiniai yra nevieningi ir nestruktūrizuoti“ (Dagilienė ir Bruneckienė, 2010, p. 455).

Dabartinės teorinės DV atskaitingumo prielaidos, anot mokslininkų, taip pat turi trūkumų **kokybės** atžvilgiu. DV rezultatų atskaitingumo kokybės prielaidas nagrinėję Comyns ir kt. (2013) teigė, kad savanoriškas DV rezultatų viešinimas gali būti įtakotas dviejų organizacijos vadovų perspektyvų: teisinės (angl. *Legitimacy*) ir atskaitomybės (angl. *Accountability*), abi šios teorijos, taikant jas praktiškai, turi trūkumų darnumo rezultatų atskleidimo kokybės atžvilgiu, o reguliavimo atskaitingumo procese trūkumas ir informacijos asimetrija tarp kompanijos ir suinteresuotų grupių yra identifikuojami kaip kliūtys aukštai darnumo ataskaitų kokybei pasiekti (Comyns ir kt., 2013). Tuo tarpu Lietuvoje socialinės informacijos atskleidimo „reikalavimai yra apibendrintos formos ir gali būti įvairiai interpretuojami, todėl įmonių pateikiama socialinė informacija skiriasi savo apimtimi ir kokybe“ (Leitoniene ir Šapkauskienė, 2012, p. 838). Tiriant Lietuvos įmones taip pat nustatyta, kad jos siekia informuoti suinteresuotas grupes apie jų vykdomą socialiai atsakingą veiklą, tačiau neįvertina atskaitomybės kokybės reikšmės (Jusčius ir Griauslytė, 2014). Tuo tarpu tiriant užsienio rinkų dalyvių požiūrį į pirmą kartą viešinamas darnumo ataskaitas buvo prieita išvados, kad darnumo atskaitingumo tobulinimo galimybių paieškų poreikį ir aktualumą rodo šių ataskaitų kokybės svarba investuotojams (Guidry ir Patten, 2010). Dabar esmine problema tampa savanoriško socialinės informacijos atskleidimo kokybės klausimas, sietinas su įmonių sąžiningumu ir etiškumu (Leitoniene ir Šapkauskienė, 2012), kuris yra reikšmingas pasitikėjimo organizacija kūrimui.

Pastebėtina, kad **Lietuvos mokslininkų** tarpe įmonių socialinės atsakomybės ir DV prielaidų įgyvendinimo įmonėse rezultatai yra nagrinėjami atsižvelgiant į poveikio sritį. Savo tyrimuose autoriai nagrinėja ISA standartų pritaikymo aspektus (Jusčius ir Griauslytė, 2014; Leitoniene ir kt., 2015; Šimanskienė ir Paužolienė, 2012), ISA įtaką marketingui (Jusčius ir kt., 2013), etiškumui (Leitoniene ir Šapkauskienė, 2012) bei verslo plėtrai (Paužolienė, 2010). DV rezultatų atžvilgiu autoriai nagrinėja jų įtaką įmonės veiklai (Brazdauskaitė ir Balkevičius, 2010; Šimanskienė ir Petrulis, 2014) bei plėtrai (Oželienė ir Drejeris, 2015). Taip pat buvo nagrinėjamas savanoriškai atskleidžiamos įmonių socialinės informacijos atskleidimo lygis (Dagilienė ir Bruneckienė, 2010), socialinės informacijos atskaitingumo įtaka verslo skaidrumo skatinimui (Dagilienė ir kt., 2014), darnios organizacijos veiklos rezultatų atskaitingumo būdai (Žičkienė ir Juozaitienė, 2013) bei socialinio audito apraiškos (Dagilienė ir Gokienė, 2012). Lietuvos įmonių ISA ataskaitų turinio analizę atlikusios Dagilienė ir Gokienė (2011) pateikė išvadą, kad „turinys, apimtis ir socialinėse ataskaitose atskleidžiami indikatoriai gerokai skiriasi“ (p. 26), be to, jose taip pat trūksta kiekybinės informacijos bei bendro supratimo apie ISA

atskaitingumo principus. ĮSA ataskaitose pateikiamos informacijos kokybę tyrusios Leitonienė ir Šapkauskienė (2015) pateikė išvadą, kad nors ĮSA principų taikymas Lietuvos organizacijose yra naujas reiškinys, pastebimas ĮSA ataskaitas teikiančių įmonių skaičiaus augimas, o veiklos sektoriuose, kuriuose organizacijos daro pastebimą įtaką aplinkai, atskleidžiamos socialinės informacijos kokybė yra aukštesnė.

Skirtinga situacija pastebėta analizuojant **užsienio šalių mokslinius šaltinius**. Užsienio autoriai plačiai nagrinėja DV rezultatų atskaitingumo pritaikymo praktikas (Alonso-Almeida ir kt., 2014; Barkemeyer ir kt., 2015a; A. Christofi ir kt., 2012; Gherardi ir kt., 2014), kokybę (Beattie, McInnes ir Fearnley, 2004; Comyns ir kt., 2013; Guidry ir Patten, 2010; Gürtürk ir R. Hahn, 2015; Hammond ir Miles, 2004; Iatridis, 2013; Michelin, Pilonato ir Ricceri, 2015; Plumlee, Brown, Hayes ir Marshall, 2015), lemiančius veiksnius (R. Hahn ir Kühnen, 2013), priemones (Siew, 2015), skaidrumą (Dhaliwal, Li, Tsang ir Y. G. Yang, 2014; Mol, 2015) ir netgi galimą įmonių veidmainiavimą šiuo klausimu (Burrill ir Schaltegger, 2010; Cho ir kt., 2015; Lyon ir Montgomery, 2013; Marquis, Toffel ir Zhou, 2015; Nyilasy, Gangadharbatla ir Paladino, 2014; Vries ir kt., 2015). Taip pat pastebėtas ypatingas užsienio tyrinėtojų dėmesys Visuotinio atskaitingumo iniciatyvos (angl. *Global Reporting Initiative* - GRI), prielaidų ir taikymo praktikos analizei (Barkemeyer, Preuss ir Lee, 2015b; Chen, Tang ir Feldmann, 2015; Fernandez-Feijoo, Romero ir Ruiz, 2014a; Fernandez-Feijoo, Romero ir Ruiz, 2014b; Gherardi ir kt., 2014; R. Hahn ir Lülfs, 2014; Vigneau, Humphreys ir Moon, 2015). Užsienio autoriai taip pat nagrinėja ir ĮSA atskaitingumo praktikas, bet jos taip pat glaudžiai susietos su darniu vystymusi kaip ir Lietuvos autorių darbuose (Michelon ir kt., 2015).

Apibendrinant mokslinių tyrimų analizę DV rezultatų atskaitingumo atžvilgiu galima teigti, kad tyrinėtojai išskiria keturias pagrindines problemines sritis: tradicinės įmonių apskaitos ribotumą atskleidžiant organizacijos aplinkosauginės ir socialinės veiklos rezultatus, šių rezultatų atskaitingumo skaidrumo klausimą, DRA palyginamumo ir atitikties standartams trūkumą, bei šių ataskaitų savanoriškai atskleidžiamos informacijos kokybės klausimą. Lietuvoje DV ir ĮSA rezultatai įmonėse ir verslo organizacijose mokslininkų nagrinėjami per pritaikymo galimybes ir poveikio sritis, tuo tarpu užsienio autoriai plačiau nagrinėja DRA teikimo praktikas, priemones, tendencijas, kokybę ir lemiančius veiksnius. Tiek užsienio šalių tiek Lietuvos mokslininkų darbuose vyrauja nuomonė, kad dabartinė organizacijų darnumo rezultatų atskaitingumo praktika nėra optimali organizacijų vertei kurti. Darbo autorės nuomone, atsižvelgiant į įmonių ir verslo organizacijų DV ir ĮSA rezultatų atskaitingumo nagrinėjimo aktualumą, atsispindintį susistemintų mokslininkų darbuose, būtina plačiau iširti identifikuotas problemines sritis, trukdančias organizacijoms tinkamai įvertinti DRA reikšmingumą vertės organizacijai kūrimo atžvilgiu. Tinkamai įvertinta reali darnumo rezultatų atskaitingumo situacija įvairių organizacijų tarpe leis pateikti siūlymus kaip patobulintos darnumo rezultatų ataskaitos gali prisidėti prie vertės kūrimo organizacijai

2. ORGANIZACIJŲ DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ VERTINIMO TEORINIAI SPRENDIMAI

2.1. Darnumo rezultatų atskaitos raida

Aplinkosauginės ir socialinės informacijos apskaitos teorinis modelis buvo suformuotas dar 7-ajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje, tačiau konkretūs praktiniai adaptavimai pasireiškė tik 9-ajame dešimtmetyje, kai aplinkosauginės ir socialinės informacijos ataskaitos pradėjo kelti susidomėjimą ir buvo pripažintos kaip aktualus reiškinys, kol galiausiai šio amžiaus pradžioje jos buvo įtrauktos į organizacijų konvencijas, praktiką ir teisę (Gray, 2001). Mokslininkai išskiria tris socialinės atskaitos, kuri buvo DV apskaitos pirmakė, raidos etapus (Gray, 2001):

- 1) Socialinis auditas (angl. *Social audit*), praėjusio amžiaus 8-9 dešimtmečiais pasireiškė kaip visuomenės (ar jos grupių) pritarimu įmonės veiklai arba ne, atsižvelgiant į susiformavusią ir vyraujančią nuomonę. Organizacija, socialinio audito atveju, veiklos vertinime nedalyvauja ir yra vertinama iš šalies, todėl šio audito išvados dažnai buvo susijusios su neigiamu organizacijos įvaizdžiu darnaus vystymosi atžvilgiu. Naujesni socialinio audito tyrimai atskleidė, kad jis skatina organizacijas nustatyti ir siekti socialinių ir aplinkosauginių tikslų (Dagilienė ir Gokienė, 2011).
- 2) Pasyvios socialinės ataskaitos (angl. *The silent social accounts*), apibūdinamos kaip organizacijos socialinės veiklos aprašai, neskatinantys imtis jokių konkrečių veiksmų darnumo link, tačiau savo naudojimo laikotarpiu (praėjusio amžiaus paskutinis dešimtmetis) šios ataskaitos jau turėjo potencialo skatindamos visuomenės susidomėjimą ir poreikį veiksams.
- 3) Nauja socialinės apskaitos banga (angl. *The “New wave” of social accounting*) prasidėjusi kartu su pasaulinėmis tvarumo atskaitingumo iniciatyvomis, darnaus vystymosi nacionalinėmis strategijomis ir standartų diegimu.

Taigi, galima teigti, kad visuomenės nuomonės generuotas socialinis auditas ilgainiui padėjo pagrindus konkretiems atskaitingumo modeliams, padedantiems suinteresuotoms grupėms geriau suprasti įmonių veiklos rezultatus aplinkosauginiame ir socialiniame sektoriuose.

Konkrečiai darnumo ataskaitų raidą nagrinėję R. Hahn ir Kühnen (2013), teigia, kad galima išskirti keletą šių ataskaitų formavimosi etapų. Visų pirma, 8-ajame XX a. dešimtmetyje, keletas Vakarų valstybių organizacijų kartu su tradicine apskaita pradėjo teikti socialinės informacijos pranešimus. Vėliau, 9-ajame XX a. dešimtmetyje, socialinės informacijos aktualumą pakeitė gamtosauginės problemos ir su jomis susijusios informacijos viešinimas. Galiausiai, 10-ajame XX a. dešimtmetyje, organizacijos pradėjo skelbti ir socialinę ir ekologinę informaciją, dažnai netgi pateikdamos ją atskiroje ataskaitoje nuo tradicinės apskaitos. Anot minėtų autorių ši darnumo ataskaitų

raida yra tiesiogiai įtakota GRI, įsteigtos 1997 m., plėtros. Dabar GRI yra laikoma bene populiariausia DV rezultatų atskaitingumo iniciatyva (Chen ir kt., 2015).

DRA raidą mokslininkai taip pat skirsto pagal plėtojimosi kryptis. Burritt ir Schaltegger (2010) išskyrė dvi darnumo atskaitingumo vystymosi perspektyvas:

- 1) Kritinės teorijos perspektyva (angl. *Critical theory perspective*), kurios laikydamiesi mokslininkai bei organizacijų vadovai kritikuoja DV atskaitingumo reikšmę ir teigia, kad ilgainiui jis išnyks.
- 2) Vadybinės teorijos perspektyva (angl. *Management oriented path*), kurios šalininkai teigia, kad darnumo rezultatų atskaitingumo įtaka vadybiniams sprendimams auga ir tuo pačiu padeda priimti kokybiškesnius sprendimus.

Vadybinės teorijos perspektyva DV rezultatų atskaitingumo procese, iškeliant jo problemines sritis ilgainiui padėjo šios apskaitos tobulinimui, o vadybinių sprendimų ir darnumo ataskaitų sąsajų ir derinimo metodikų paieškos dabar ir ateityje leis organizacijoms ne tik signalizuoti apie tvarumo problemas, bet ir ieškoti konkrečių būdų jas spręsti (Burritt ir Schaltegger, 2010).

Lietuvoje darnumo rezultatų atskaitingumo raida sietina su ĮSA standartų ir teisinių reikalavimų aplinkosauginės ir socialinės veiklos atžvilgiu plėtra. 2003 m. priimta Lietuvos Nacionalinė darnaus vystymosi strategija pastūmėjo įmones siekti ne tik finansinių tikslų, bet ir atitikti tam tikrus ekologinius, socialinius ir ekonominius kriterijus, ir nors šių rodiklių apskaita nėra privaloma, vis daugiau įmonių, ypač nuo 2005 m., kada įkurta Lietuvos socialiai atsakingo verslo asociacija (LAVA), savanoriškai pradėjo teikti DV ataskaitas (Astromskienė ir Adamonienė, 2009). LAVA 2013 m. tapo oficialia JTO Pasaulinio susitarimo (angl. *United Nations Global Compact*), skatinančio organizacijas viešinti tvarumo informaciją, atstove (Lietuvos atsakingo verslo asociacija [LAVA], 2016a). Darnumo ataskaitų teikimo raidai, neatsiejamai nuo paties DV idėjų plėtros, Lietuvoje didelę įtaką turėjo narystė Europos Sąjungoje (ES) ir tarptautinių santykių užmezgimas (Čiegis ir Zeleniūtė, 2008). Dabar didelę įtaką darnumo rezultatų ataskaitų teikimo raidai ir plėtrai daro ES direktyvos. 2014 m. priimta 2014/95/ES direktyva įtvirtino būtiną didelių viešojo intereso įmonių¹ nefinansinės informacijos viešinimą (Europos parlamentas ir taryba [EPIT], 2014).

Apibendrinant darnumo rezultatų atskaitingumo raidą galima teikti, kad ji glaudžiai susijusi su DV idėjų plėtra ir tarptautinių susitarimų, iniciatyvų bei standartų steigimu ir populiarėjimu. Anot mokslininkų, visuomenės socialinio audito apraiškos ilgainiui įtakojo organizacijas rengti tikslingas aplinkosauginės ir socialinės informacijos ataskaitas, kurios, kritiniu vertinimu, yra mados reikalas ir ilgainiui išnyks, o optimaliu atveju, daro įtaką kokybiškesniems vadybiniams sprendimams ir kuria vertę organizacijai.

¹ Didelės viešojo intereso įmonės (listinguojamos įmonės, draudimo kompanijos, bankai ir kitos kompanijos) turinčios daugiau kaip 500 darbuotojų (EPIT, 2014).

2.2. Teoriniai darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo ir kokybės vertinimo sprendimai

DRA kokybės ir skaidrumo vertinimo aspektai mokslinėje literatūroje yra vertinami kaip glaudžiai susiję ir veikiantys vienas kitą tam tikromis įtakos sferomis. Mokslininkų požiūrius į skaidrumo ir kokybės vertinimo kriterijų sąryšį galima suskirstyti į keletą grupių.

- Skaidrumas ir kokybė yra tapatūs vertinimo kriterijai. „Skaidrumas yra įmonių socialinės atsakomybės komunikacijos kokybė, gerinanti santykius tarp investuotojų ir kompanijos“ (Fernandez-Feijoo ir kt., 2014a, p. 53).
- Skaidrumas galimas tik esant informacijos kokybei. Skaidrumas gali būti užtikrintas ir bus veiksmingas tik tuomet kai informacijos kokybė ir patikimumas bus garantuoti (Barkemeyer ir kt., 2015b; Mol, 2015). „Skaidrumui didinti būtinas informacijos atskleidimo kokybės augimas“ (Chauvey, Giordano-Spring, Cho ir Patten, 2015, p. 793).
- Skaidrumas tai kokybės dalis. Ataskaitų skaidrumas yra informacijos kokybės patikimumo įvertinimo svertas (Michelon ir kt., 2015).
- Atskaitos kokybė tai skaidrumo garantija. „Aukštos kokybės atskaita rodytų skaidrumą ir didintų vadybininkų reputaciją socialinio profilio atžvilgiu“ (Iatridis, 2013, p. 56).

Taigi mokslininkai, nagrinėdami DRA skaidrumo ir kokybės klausimus pabrėžia kurį nors aspektą kaip lemiantį ir įtakojantį kito vystymąsi. Taip pat pastebima nuomonė, kad tai tapačios sąvokos, skirtos įvertinti DRA patikimumą. Tolesniuose šio skyriaus poskyriuose bus aptarti teoriniai aspektai ir skirtingų tyrinėtojų požiūriai į DRA vertinimą skaidrumo ir kokybės aspektais atskirai, taip siekiant atskleisti bendrumus ir skirtumus tarp šių savybių ir išskirti kuo tikslesnius DRA vertinimo modelio kriterijus.

2.2.1. Darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo vertinimo teoriniai sprendimai

Skaidrumo samprata socialinių tyrimų kontekste mokslinėje literatūroje apibrėžiama kaip įvairių kompanijų, organizacijų, valstybinių įstaigų ar individų aktyvi praktika aiškiai ir viešai atskleisti veiklos, planavimo, finansinę ir ne-finansinę informaciją finansinėse ir (ar) socialinės atsakomybės ataskaitose, metiniuose parnešimuose, interneto svetainėse ir kituose komunikacijos kanaluose (Kundelienė ir Leitonienė, 2015). Pačios informacijos skaidrumas tai jos laisvumo ir prieinamumo rinkos dalyviams laipsnis, teigiamai įtakojantis visų ekonomikos suinteresuotų šalių bendradarbiavimą ir veiklos planavimą sąžiningumo ir efektyvumo atžvilgiais (S. Yang, Li ir Hech, 2015). Informacija, kad būtų laikoma skaidria, turi būti aktuali, savalaikė, patikima, efektyvi, laisva, visapusė, pilna ir veiksminga (Kundelienė ir Leitonienė, 2015), tik tokia informacija skatina pasitikėjimą organizacija ir mažina jos atitolimą nuo suinteresuotų grupių (Dhaliwal ir kt., 2014; Fernandez-Feijoo ir kt., 2014a)

taip kurdamą vertę organizacijai. Skaidrumas taip pat teikia naudą organizacijai mažindamas: a) informacijos neatitikimą tarp investuotojų ir vadybininkų; b) neapibrėžtumą turto vertinime; c) valdymo ir stebėjimo kaštus; d) investavimo riziką (Dhaliwal ir kt., 2014).

Skaidrumas DV kontekste gali būti nagrinėjamas skirtingomis koncepcijomis. Išskirtini du organizacijų ir darnumo atskaitos skaidrumo analizės keliai (Fernandez-Feijoo ir kt., 2014a):

- 1) Pagrindinė ĮSA ir DV atskaitingumo sąlyga yra skaidrumas (Burritt ir Schaltegger, 2010; Cho ir kt., 2015; Gürtürk ir R. Hahn, 2015; Mahoney, Thorne, Cecil ir LaGore, 2013; Marquis ir kt., 2015; Nyilasy ir kt., 2014).
- 2) Organizacijos skaidrumui gerinti naudojamas ĮSA ir DV atskaitingumas (Dagilienė ir kt., 2014; Kundelienė ir Leitonienė, 2015; Mol, 2015).

Tolesniame darbe, norint išsamiai atspindėti DRA vertinimo skaidrumo aspektu galimybes, bus nagrinėjamos abiejų šių tyrimų kryptių teorinės prielaidos.

Organizacijos, priklausomai nuo jų santykio su DV ir ĮSA, skirtingai taiko šių procesų atskaitingumo principus, o tai įtakoja pačių DRA patikimumą ir skaidrumą. Mokslininkai išskiria keturis organizacijos požiūrius (elgesio formas) susijusias su skaidrumo aspektu ĮSA ir DV ataskaitų rengimo atžvilgiu (Fernandez-Feijoo ir kt., 2014b):

- 1) Naujoko elgesio modelis (angl. *Novice behavior*) būdingas organizacijoms su žemu įsipareigojimo lygiu ĮSA atskaitingumui. Atskleidžiamos informacijos kiekis paprastai būna minimalus, o tai nesuteikia ataskaitoms užtikrintumo ir mažina jų patikimumą.
- 2) Atsargaus elgesio modelis (angl. *Cautious behavior*) apima organizacijas, kurios savo veikloje taiko ĮSA principus ir pateikia negilios analizės darnumo ataskaitas bei rodo įsipareigojimą ĮSA atskaitingumui įvedant patikimumo užtikrinimo priemones.
- 3) Platesnio požiūrio elgesio modelis (angl. *Chattering behavior*) būdingas organizacijos, kurios darnumo komunikaciją naudoja kaip marketingo strategiją. Įmonės atskleidžia daug informacijos, bet nesistengia pateikti elementų, kurie leistų įvertinti šios informacijos patikimumą ir kokybę.
- 4) Pavyzdinis požiūris (angl. *Leading behavior*) būdingas organizacijoms su aukštu atskleidžiamos informacijos lygiu, o pati informacija pasižymi patikimumu.

Taigi organizacijos su skirtingais požiūriais į DRA rengimo praktiką ir panaudojimo galimybes pasižymi nevienodu atskaitingumo skaidrumo lygiu. Organizacijos, pradedančios taikyti DV ir ĮSA principus, nepasižymi aukštu ataskaitų skaidrumo ir kokybės lygiu, tuo tarpu organizacijos, pažengusios tvarioje veikloje pradeda teikti pirmenybę patikimumo lygio užtikrinimui. Įmonės, DV komunikaciją naudojančios komerciniais tikslais, elgiasi priešingai ir neinvestuoja į skaidrumo lygio gerinimą, kuriuo ypač rūpinasi ataskaitų skaidrumo užtikrinime pirmaujančios organizacijos.

Norint tinkamai įvertinti organizacijų darnumo rezultatų atskaitingumo skaidrumo klausimą, būtina išskirti pagrindines šio aspekto problemines sritis, kurias išanalizavus priežasčių – pasekmių požiūriu bus galima pateikti būdus skaidrumo didinimui kuriant vertę organizacijos ir jos suinteresuotų grupių atžvilgiu. Mol (2015) išskiria šešis pagrindinius skaidrumo DV kontekste trūkumus:

- 1) Didelėms įmonėms ir išsivysčiusioms šalims atitikti skaidrumo reikalavimus yra lengviau nei smulkiam verslui ir besivystančioms valstybėms. Taip atsitinka dėl įtakos sferų ir kaštų pasiskirstymo.
- 2) Darnaus vystymosi rezultatų informacijos pateikimo pobūdis – įmonės teikia apibendrintą, abstraktų ir komplikotą informacijos apipavidalinimą, taip siekdamas išvengti aiškios rezultatų analizės. Tai, anot mokslininkų, ne tik susiję su neraštingumu aplinkosauginiais klausimais, bet ir su darnumo (žalumo) eskalavimu (angl. „*Greenwashing*“) ir „akių dūmimu“ (angl. „*Laying smokescreens*“).
- 3) Skaidrumo tikslo neapibrėžtumas. Kokia skaidrios darnumo rezultatų atskaitos prasmė? Ar tai organizacijos veiklos priežiūra ar prasmingas demokratijos įprasminimas?
- 4) Skaidrumo trūkumas didelio informacijos srauto atžvilgiu. Dabartinio informacijos amžiaus situacija suteikia prieigos galimybes prie daugybės įvairių informacijos šaltinių, kurie klaidina tuos vartotojus ir visuomenės atstovus, kurie nesugeba atsirinkti patikimų, skaidrių ir teisiškai pripažintų informacijos šaltinių.
- 5) Skaidrumo principas veikia tik esant informacijos kokybiškumo ir patikimumo garantijoms ir apsaugai. Žemos kokybės ir nepatikimos informacijos viešinimas neveda prie silpnesnių ekonomikos grupių įgalinimo skaidrumo siekime.
- 6) Skaidrumo įtakos paties DV skatinimui klausimas. Techniškai sunku pagrįsti realią skaidrumo principo įtaką DV, tai sietina su metodologijos šiam ryšiui išmatuoti trūkumu.

Taigi skaidrumas, kaip vienas iš DV principų yra būtinas darnumo rezultatų atskleidimo ir viešinimo procese, tačiau susiduriama su problemomis sietinomis su atskaitingumo proceso įvedimo trikdžiais smulkiose organizacijose ir besivystančiose šalyse, netinkama darnumo rezultatų pateikimo forma, procesų apibrėžtumo trūkumu, nepatikima informacija ir jos šaltiniais bei metodologijos skaidrumo ryšiui su DV išmatuoti poreikiu. Atsižvelgiant į aptartus mokslininkų tyrinėjimus, vertinant DRA skaidrumo aspektu reikia atsižvelgti į deklaratyvių pareiškimų kiekį, informacijos pateikimo formą, publikavimo šaltinį, sertifikatų ir standartų naudojimo pagrįstumą ir legalumą.

Išskirtos darnumo rezultatų atskaitingumo skaidrumo probleminės sritys leidžia įvertinti DRA teikimo ryšį su jų naudotojais – suinteresuotomis grupėmis. Pagrindinis socialinės informacijos atskaitingumo tikslas organizacijoje, anot tyrinėtojų, yra „sukurti socialinio skaidrumo sistemą atsakingam sprendimų priėmimui bei kompanijos komunikacijai su suinteresuotomis grupėmis“ (Dagilienė ir kt., 2014, p. 54). Suinteresuotų grupių (šalių) teorija (angl. *The Stakeholder Theory*) yra

glaudžiai susijusi su DV, DRA teikimu, jų vertinimu ir vertės organizacijai kūrimu (Lozano, Carpenter ir Huisingh, 2015). Suinteresuotų grupių teorija remiasi idėja, kad organizacijos yra finansiškai ir socialiai įsipareigojusios pirminiams ir antriniamis privatiems asmenims ir (ar) jų grupėms tiek įmonės viduje, tiek ir už jos ribų. (Lozano ir kt., 2015; Oželienė ir Drejeris, 2015). Platesnis suinteresuotų grupių skirstymas, parodantis jų įtaką organizacijos DV pateiktas 1 lentelėje.

1 lentelė. Suinteresuotos grupės DRA vertinimo kontekste (sudaryta pagal Lozano ir kt., 2015; Oželienė ir Drejeris, 2015)

Pirminės suinteresuotos grupės	Antrinės suinteresuotos grupės
<ul style="list-style-type: none"> • Akcininkai ir investuotojai • Darbuotojai ir vadovai • Klientai • Sąjungos • Tiekėjai ir kiti verslo partneriai • Vietinės bendruomenės • Natūrali aplinka • Ateities kartos • Gyvūnija 	<ul style="list-style-type: none"> • Valdžia ir reguliavimo institucijos • Pilietinės institucijos • Socialinio spaudimo grupės • Žiniasklaida ir akademinė bendruomenė • Prekybos organai • Konkurentai • Plačioji visuomenė • Aplinkosauginio spaudimo grupės • Gyvūnų gerovės organizacijos

1 lentelėje pateiktos pirminės ir antrinės (bei kursyvu nuo išorinių atskirtos vidinės) suinteresuotos grupės kurdamos spaudimą daro įtaką DRA teikimo skaidrumui. Spaudimas gali būti socialinis, ekologinis, ekonominis, teisinis ar viešumo bei pasireikšti įvairiomis formomis: protestais, boikotais, reikalavimais, prekybiniu limitavimu. Pažymėtina, kad suinteresuota grupė taip pat gali būti ir nesocialinis darinys, tai natūrali aplinka, ateities kartos ar gyvūnija (Lozano ir kt., 2015).

Anot Mol (2015), narinėjant DV rezultatų atskaitingumo įtaką organizacijų vertės grandinėms, galima išskirti keturis skaidrumo tipus, susijusius su suinteresuotomis grupėmis (žr. 2 lent.).

2 lentelė. Organizacinio skaidrumo tipai darnaus vystymosi kontekste (sudaryta pagal Mol, 2015)

Skaidrumo tipas	Informacijos teikėjas	Informacijos gavėjas	Apibūdinimas
Valdymo skaidrumas (angl. <i>Management transparency</i>)	Produkcijos gamintojai; Žaliavų gamintojai	Perdirbėjai; Pardavėjai; Vartotojai	Kokybės valdymas skaidriai perduodant informaciją vertės grandinėje nuo gamintojų iki vartotojų
Reguliavimo skaidrumas (angl. <i>Regulatory transparency</i>)	Ekonomikos dalyviai vertės grandinėje (nuo žaliavų gamintojų iki logistikos)	Reguliavimo ir kontrolės įstaigos	Skaidrus kokybės ir darnumo reguliavimo rezultatų informacijos teikimas ir atskleidimas
Vartotojų skaidrumas (angl. <i>Consumer transparency</i>)	Ekonomikos dalyviai vertės grandinėje; Sertifikavimo įstaigos	Vartotojai; Sertifikavimo įstaigos	Skaidrus darnios produkcijos informacijos atskleidimas vartotojams ir darnaus vystymosi sertifikatų tinkamas publikavimas bei panaudojimas
Viešumo skaidrumas (angl. <i>Public transparency</i>)	Ekonomikos dalyviai vertės grandinėje; Sertifikavimo įstaigos	Visuomenė; Vartotojai.	Skaidrumas suinteresuotų grupių atžvilgiu per informacijos prieinamumą

Atsižvelgiant į 2 lentelėje pateiktus duomenis, galima teigti, kad skaidrumas DV rezultatų atskaitingumo procese yra glaudžiai susijęs su visomis suinteresuotomis grupėmis ir tikslinga komunikacija jų atžvilgiu. Norint sukurti efektyvų ir skaidrų informacijos atskaitingumo procesą būtina įtraukti organizacijos valdymo atstovus, tobulinant valdymo skaidrumą. Taip pat būtinas reguliavimo skaidrumas, užtikrinantis ataskaitų auditą per DV reguliavimo ir kontrolės organus. Darnumo informacijos gavėjai – vartotojai, partneriai ir visuomenė – turi būti tinkamai informuoti apie produkcijos sertifikavimą, ekologinį žymėjimą ir galiojančius standartus. Taigi norint užtikrinti skaidrumo principo išpildymą DRA pateikiama informacija turi atspindėti visų keturių skaidrumo lygių problematiką ir paaiškinti esamos situacijos priežastis. Tokiu būdu didėjant skaidrumo lygiui bus kuriama vertė organizacijai visose vertės grandinės stadijose įtakoiant atitinkamas suinteresuotas grupes vidaus valdymo, viešumo, išorės reguliavimo ir vartotojų informavimo procesuose.

Skaidrumo politika ir praktika, nagrinėjama DV kontekste, anot Mol (2015), gali būti apibūdinta dviem kontekstais:

- „Demokratijos, dalyvavimo, atskaitingumo ir teisės žinoti“ (p. 154) propagavimas, leidžiantis pašalinti darnumo informacijos asimetriją, įgalinantis lygiateisišką silpnesnių valstybių dalyvavimą pasauliniuose debatuose ir stiprinantis atskaitingumo reikšmę;
- Skaidrumo propagavimas DV valdymo efektyvumui skatinti, parenkant tinkamus darnumo įvertinimo kriterijus. Taip atskaitingumas tampa valdymo įrankiu, turinčiu didesnę įtaką rezultatams.

Taigi skaidrumas darnioje organizacijose sietinas su vartotojų ir visuomenės požiūriu įtakojamu demokratijos, lygiateisiškumo ir teisės žinoti poreikiu. Taip pat svarbūs informacijos pakankamumo ir tvarumo vertinimo kriterijų atskleidimo aspektai. Taigi vertinant darnumo ataskaitose pateikiamą informaciją, reikia atsižvelgti į minėtų sąlygų apraiškas organizacijoje ir jų aprašus ataskaitose.

Skaidri DV rezultatų atskaita sietina su tinkamu realių organizacijos nuveiktų darbų darnumo link įvertinimu ir viešimu. Laikydamosi skaidrumo principo įmonės negali teikti tik apibendrintos, „pagražintos“ socialinės ir aplinkosauginės informacijos, nes taip nebus vykdomas realus atskaitingumas ir suinteresuotos grupės negalės tinkamai įvertinti organizacijų veiklos ir jos įtakos darniam vystymuisi (Cho ir kt., 2015). Čia papildomai analizuotinos „*greenwashing*“ efekto apraiškos, bene geriausiai parodančios skaidrumo trūkumą DV rezultatų atskaitingumo procese. „*Greenwashing*“ sietinas su „žaliuoju“ marketingu (angl. *Green advertising*), kuris Banerjee, Gulas ir Iyer (1995) apibūdinamas kaip:

„Bet kuri reklama, atitinkanti vieną ar daugiau iš šių kriterijų: 1) tiesiogiai ar netiesiogiai adresuoja ryšį tarp produkto (paslaugos) ir biofizinės aplinkos; 2) iškelia aplinkai draugišką gyvenseną pabrėžiant – arba ne – tam tikrą produktą (paslaugą) ir 3) pristato organizacijos įvaizdį deklaruojant aplinkosauginę atsakomybę“. (p. 22).

„Žaliojo“ marketingo naudojimo priežastys anot Yoon ir Kim (2016) gali būti siejamos su prisitaikymu prie klientų elgesio pokyčių, visuomenėje populiarėjančio ekologinio požiūrio ir pačios organizacijos siekių. Šie žaliojo marketingo aspektai yra ĮSA iniciatyvos, didinančios organizacijos darnumo lygį, tačiau neretai „žaliosios“ reklamos tampa klaidinančiomis ir susiformuoja „greenwashing“ efektas, keliantis vartotojų nepasitikėjimą (Nyilasy ir kt., 2014). Mokslininkai taip pat pabrėžia, kad „greenwashing“ dažnai pasireiškia atskleistinos informacijos pasirinkimu: viešinami tik teigiamą darnumo įvaizdį kuriantys duomenys, tuo tarpu negatyvi informacija organizacijos atžvilgiu nėra skelbiama (Lyon ir Montgomery, 2013). Kai kurie mokslininkai šią veiklą priskiria pasirenkamojo informacijos atskleidimo (angl. *Selective disclosure*) organizacinei koncepcijai, pasireiškiančiai ne tik socialinės informacijos atskleidimo procese, bet ir finansinių duomenų apskaitoje (Marquis ir kt., 2015). Pati viešintinos informacijos pasirinkimo galimybė yra neigiamas savanoriškai atskleidžiamos socialinės ir aplinkosauginės informacijos aspektas (Mahoney ir kt., 2013). Organizacijos renkasi būti atviromis ir savanoriškai atskleisti neprivalomą nefinansinę informaciją, tačiau suveikia tam tikras gynybinis mechanizmas ir organizacijos nebesugeba įvertinti kokią informaciją reikia atskleisti siekiant ilgalaikės darnios pažangos, ir kokios informacijos atskleidimas yra saugus ir naudingas tik pačiai organizacijai ir tik trumpuoju laikotarpiu. Pažymėtina, kad „greenwashing“ atsiskleidžia, kuomet didesnė dalis reklamos išlaidų ir apskritai vadovybės dėmesio ir pastangų tenka „žaliajam“ marketingui, o ne pačiam darniam vystymuisi pasiekti (Nyilasy ir kt., 2014).

DRA skaidrumo principas taip pat glaudžiai susijęs su organizacijos etiškumu (Leitonienė, Šapkauskienė, 2012), kuriant vertę organizacijai per investavimą į santykių su suinteresuotomis grupėmis gerinimą visišku informacijos atskleidimu. Tuo tarpu esant sąlyginai neetiškam organizacijos elgesiui ir nepublikuojant neigiamos darnumo informacijos, pasirenkama neskaidri (dalinai atskleistos informacijos) komunikacija su investuotojais, partneriais ir klientais, taip mažinant skaidraus bendradarbiavimo teikiamą vertę organizacijai. Įmonių etiškumo ir DRA skaidrumo sąsajos pastebimos vertinant darnumo deklaravimo (angl. *Sustainability talk*) ir organizacinės veidmainystės (angl. *Organization hypocrisy*) apraiškas komunikacijoje su suinteresuotomis grupėmis (Cho ir kt., 2015). Organizacinis veidmainiavimas, kaip strategija, pasireiškia organizacijos bandymu įtikti įvairiems suinteresuotų grupių poreikiams, ypač esant konfliktinėms situacijoms, tuomet vadovybė derina savo pareiškimus, sprendimus ir veiksmus taip, kad visa tai atrodytų teisiškai pagrįsta ir nuramintų kylančius nesutarimus (Brunsson, 2002). Organizacinių fasadų (angl. *Organizational facades*) taikymas taip pat pasireiškia noru įtikti suinteresuotoms grupėms. Juos Cho ir kt. (2015) pagal paskirtį skirsto į tris tipus:

- Racionalus fasadas (angl. *Rational facade*) skirtas pateikti organizaciją kaip atitinkančią keliamas normas dėl racionalių priežasčių;

- Progresyvinis fasadas (angl. *Progressive facade*) skirtas parodyti, kad įmonė ne tik atitinka racionalius reikalavimus, bet ir vystosi, nors realių pokyčių ir progreso beveik nevyksta;
- Reputacijos fasadas (angl. *Reputation façade*) skirtas paveikti kritines suinteresuotas grupes (analitikus ir spaudą) retorika apie socialines aktualijas ir aplinkosaugą.

Taigi etiškumo trūkumas organizacijų valdymo lygmenyje sąlygoja organizacinės veidmainystės ir organizacinių fasadų susidarymą DV atskaitingumo procese. Įmonių vadovai daugiau dėmesio skirdami teoriniam suinteresuotų grupių poreikių patenkinimui ir konfliktų vengimui neviešina neigiamos darnumo informacijos ir taip mažina DRA skaidrumo lygį (Cho ir kt., 2015). Šiuo atveju vertė organizacijai yra kuriama tik trumpuoju laikotarpiu kuriant teigiamą įvaizdį, tačiau ilginiui darnumo deklaratyvumui neatitinkant realių veiksmų suinteresuotų grupių pasitikėjimas įmone krenta. „Skaidrumas darnumo atskaitomybės sistemoje turėtų suteikti galimybę įgyti konkurencinio pranašumo ir pagerinti ilgalaikius santykius su vidinėmis ir išorinėmis suinteresuotomis grupėmis“ (Chen ir kt., 2015, p. 44). Tuo tarpu mokslininkai, pateisinantys atskleistinos informacijos pasirinkimą ir neigiamos informacijos neatskleidimą, teigia, kad tai gali sukelti neigiamų pasekmių organizacijos teisėtumui ir neigiamai paveikti investicinį potencialą (R. Hahn ir Lülfs, 2014).

Pažymėtina, kad mokslinėje literatūroje DRA skaidrumo vertinimo kriterijų ar modelių nėra daug, plačiau nagrinėjami paties organizacinio skaidrumo vertinimo kriterijai, arba organizacinis skaidrumas, kaip viena iš darnumo vertinimo sudedamųjų dalių. Kundelienė ir Leitonienė (2015), nagrinėdamos verslo informacijos skaidrumo priežastis ir vertinimo galimybes, aptarė Bushman, Piotroski ir A. J. Smith (2004) pasiūlytus skaidrumo matavimo instrumentus (žr. 3 lent.).

3 lentelė. Organizacijų skaidrumo vertinimo instrumentai (sudaryta pagal Bushman ir kt., 2004; Kundelienė ir Leitonienė, 2015)

Skaidrumo vertinimo priemonė	Aprašymas
Įmonių ataskaitos (angl. <i>Corporate reporting</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansinės ir valdymo informacijos atskleidimo lygis (segmentai, kapitalas, apskaitos politika, dukterinės įmonės) • Informacijos atskleidimo intensyvumas (akcininkų, valdybos, direktorių, pareigūnų atlyginimų viešinimas, akcininkų pelnas). • Taikomi apskaitos principai • Informacijos atskleidimo savalaikiškumas (pasikartojantis atskaitingumas, viešinamų temų kiekis, konsolidavimas) • Atskleidimo patikimumas, auditavimas
Privačios informacijos atskleidimas ir viešimas (angl. <i>Private information acquisition and communication</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Finansų analitikų ir investuotojų privačios informacijos kiekio atskleidimas tiesiogiai ir netiesiogiai • Prekybinės veiklos informacijos viešinimas
Informacijos sklaida (angl. <i>Information dissemination</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Žiniasklaidos įsiskverbimo lygis ekonomikoje

Bandsuch, Pate ir Thies (2008) pateikia verslo organizacijų atskleidžiamos informacijos skaidrumo matavimo priemonę (angl. *Transparency Measurement Tool - TMT*), apimančią ir socialinių bei aplinkosauginių aspektų vertinimą (žr. 4 lent.).

**4 lentelė. Organizacijų atskleidžiamos informacijos skaidrumo matavimo priemonė
(Bandsuch ir kt., 2008, p. 117)**

BALAI: 1 – nepriimtinas 2 – neadekvatus 3 – minimalus 4 – geras 5 – puikus	RIZIKOS VALDYMAS	DARBUOTOJŲ SAUGA IR SVEIKATA	SUINTERESUO TŲ ŠALIŲ NUOMONĖ	FINANSINĖ INFORMACIJA	VALDYMO SISTEMA	NUOSA VYBĖ IR VALDYBOS STRUKTŪRA	PRAMONĖS STANDARTAI	APLINKOSAU GINĖ ĮTAKA	ORGANIZACIJ OS VERTYBĖS	ŽMOGAUS TEISĖS
<i>Tikslumas</i>										
<i>Išsamumas</i>										
<i>Aktualumas</i>										
<i>Savalaikiškumas</i>										
<i>Prieinamumas</i>										
<i>Aiškumas</i>										
<i>Reagavimas</i>										
Balai iš viso:										

Pagal 4 lentelėje pateiktą organizacijos atskleidžiamos informacijos skaidrumo matavimo metodiką organizacijos veiklos sritys ir subjektai (viršutinėje lentelės dalyje) įvertinami tam tikru balų skaičiumi (nuo 1 iki 5) atsižvelgiant į jų atitiktumą skaidrumo dimensijoms (kairėje lentelės dalyje), susumavus priskirtų balų skaičių, organizacija gali būti įvertinta kaip: neskaidri (0–24 balai); vidutiniškai skaidri (25-39 balai) arba skaidri (40-50 balų) (Bandsuch ir kt., 2008). Atsižvelgiant į TMT vertinamas organizacijos veiklos informacijos kategorijas, apimančias ir su darnumo sietinas sritis, galima teigti, kad ši metodika gali būti adaptuota DRA vertinimui.

Fernandez-Feijoo ir kt., (2014a), nagrinėdami suinteresuotų grupių įtaką darnumo ataskaitų (parengtų pagal GRI normas) skaidrumui, susistemino mokslinėje literatūroje pateikiamas skaidrumo charakteristikas darnumo rezultatų atskaitingumo kontekste:

- 1) Patikimo aspektas pasireiškiantis tikslumu, galimybe patikrinti ir audituoti duomenis bei nepriklausomo vertintojo buvimu;
- 2) Ataskaitų savalaikiškumas sietinas su ataskaitų periodiškumu ir viešinimo atitinkamuose šaltiniuose nuoseklumu;
- 3) Komunikacijos intensyvumas, ataskaitose pasireiškiantis pateikiamos informacijos aktualumu ir svarbumu ir santykiu su visuotinėmis aktualijomis.

Oficiali DRA skaidrumo reguliavimo praktika taikoma Olandijoje, kur naudojamas skaidrumo lyginamasis indeksas (angl. *Transparency Benchmark*), kurio pagalba įvertinamas Olandijos kompanijų skaidrumo lygis darnumo ataskaitose: kompanijos yra reitinguojamos pagal ataskaitų įvertinimo kriterijus (žr. 5 lent.).

5 lentelė. Darnumo ataskaitų skaidrumo vertinimo kriterijai (sudaryta remiantis Ministry of economic affairs [MEA], 2016)

Indikatorius	Vertinimo objektai
<p><i>Aiškumas</i> (angl. <i>clearness</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Terminų ir sąvokų aprašymo, žodynelio pateikimas • Veiklos ekonominėje, aplinkosauginėje ir socialinėje srityse rezultatų glaustas ir aiškus aprašymas • ĮSA ataskaita yra sudaryta tokiu būdu, kad jos naudotojai galėtų įvertinti organizacijos vystymąsi ir rezultatus laiko eigoje • Ataskaitoje aiškiai įvardinta kiekybinė informacija (grafikai, lentelės, diagramos) • Ataskaita yra prieinama ir lengvai randama
<p><i>Patikimumas</i> (angl. <i>reliability</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ataskaita įvertinta ir patvirtinta nepriklausomo vertintojo, garantuojančio informacijos patikimumą • Ataskaitoje pateikiami išorinių ekspertų ar suinteresuotų grupių nuomonė apie pokyčius ir rezultatus materialinėje verslo praktikoje • Organizacija pateikia galimų ataskaitos informacijos neapibrėžtumų paaiškinimus
<p><i>Atsakomybės raiška</i> (angl. <i>responsiveness</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacija aiškiai nurodo kaip įtraukia suinteresuotas grupes į organizacijos valdymą ir veiklą bei kaip jų teisiniai interesai ir lūkesčiai įtakoja šiuos procesus • Rengiant ataskaitą buvo atsižvelgta į suinteresuotų grupių informacijos poreikį • Kompanija turi viziją svarbioms ĮSA temoms ir jų atskaitingumui • Kompanija drąsiai pripažįsta ir viešina savo iššūkius, problemas ir dilemas

Olandijos valstybinės įstaigos „*Transparency Benchmark*“ naudojami organizacijų DRA skaidrumo vertinimo kriterijai, pateikti 6 lentelėje, atskleidžia pagrindinius darnumo rezultatų atskaitingumo skaidrumo aspektus, tai ataskaitų aiškumas, patikimumas ir pačios organizacijos atsakomybės raiška. Pažymėtina, kad ši vertinimo praktika naudojama tik Olandijos kompanijų ataskaitų analizei, tačiau įvertinus jos universalumą, modifikuota versija gali būti pritaikyta įvairių valstybių įmonėms vertinti. Kokybinis ataskaitų vertinimas vyksta priskiriant 5 lentelėje pateiktiems objektams skaitines reikšmes, priklausančias nuo detalizuotų įverčių (MEA, 2016).

Apibendrinant teorinius DRA skaidrumo vertinimo aspektus galima teigti, kad mokslininkai gana plačiai nagrinėja su šiuo principu susijusius organizacinius procesus. Nagrinėtas organizacijų požiūrių į DRA rengimo skaidrumo klausimą pasiskirstymas rodo šių ataskaitų skaidrumo lygio priklausomumą nuo organizacijos ryšio su DV, kuo ilgiau laikomasi DV principų, tuo skaidresnė ataskaitose pateikiama informacija. Pagrindiniai skaidrumo trūkumai DV kontekste, anot mokslininkų, sietini su atskaitingumo proceso įvedimo trikdžiais, netinkama darnumo rezultatų pateikimo forma, procesų apibrėžtumo trūkumu, nepatikima informacija ir jos šaltiniais bei metodologijos skaidrumo ryšiui su DV išmatuoti trūkumu. Norint sukurti efektyvų ir skaidrų informacijos atskaitos procesą būtina tobulinti valdymo ir reguliavimo skaidrumą, tinkamai informuoti vartotojus, partnerius ir visuomenę apie produkcijos sertifikavimą, ekologinį žymėjimą ir galiojančius standartus. Tokiu būdu didėjant skaidrumo lygiui bus kuriama vertė organizacijai įtakoiant atitinkamas suinteresuotas grupes. Tuo tarpu kaip neigiamai DRA skaidrumą veikiantys aspektai mokslininkų yra įvardijami kaip „žalioji“ marketingas ir pasirenkamasis informacijos atskleidimas, kurie yra glaudžiai susiję su darnumo deklaravimu, organizacine veidmainyste ir organizaciniais fasadais. Taikant minėtas

strategijas vertė organizacijai yra kuriama tik trumpuoju laikotarpiu formuojant teigiamą organizacijos įvaizdį, tačiau ilginiui darnumo deklaratyvumui neatitinkant realių veiksmų suinteresuotų grupių pasitikėjimas įmone krenta. Paminėtina, kad mokslinėje literatūroje DRA skaidrumo vertinimo kriterijų ar modelių nėra daug, tačiau analizuojant mokslinius tyrimus išryškėjo bendri faktoriai naudojami DRA skaidrumu vertinti, tai: ataskaitos prieinamumas, patikimumas ir savalaikiškumas bei informacijos aktualumas, aiškumas ir intensyvumas. Pagal realią DRA skaidrumo vertinimo praktiką, taikomą Olandijos įmonėms, išskiriami aiškumo, patikimumo ir atsakomybės raiškos kriterijai. Skaidrumas darnumo atskaitomybėje suteikia organizacijai konkurencinio pranašumo ir pagerina ilgalaikius santykius su vidinėmis ir išorinėmis suinteresuotomis grupėmis.

2.2.2. Darnumo rezultatų ataskaitų kokybės vertinimo teoriniai sprendimai

Informacijos atskleidimo kokybė (angl. *Quality of disclosure*), kaip socialinių mokslų tyrinėjimo objektas, apibūdina svarbios, aiškios ir aktualios informacijos atskleidimo suinteresuotoms grupėms (ir ne tik) procesus, apimančius, bet neapsiribojančius, valdymo sprendimų, investicinių strategijų ir finansinės bei socialinės informacijos atskleidimu (Iatridis, 2013). Kita socialinių mokslų tyrinėjimų sritis svarbi DRA kokybės vertinimo kontekste yra įmonių informacijos atskleidimo kokybė (angl. *Corporate disclosure quality*), mažinanti informacijos asimetriją tarp firmų vadovybės ir jos partnerių bei leidžianti atskleisti reikšmingą informaciją potencialiems jos naudotojams organizacijos viduje bei išorėje, taip siekiant išvengti galimų netikslumų ir neapibrėžtumo susijusių ne tik su finansine apskaita, bet ir su aplinkosaugine ir socialine veikla (Brammer ir Pavelin, 2008). Taigi abi šios teorinės koncepcijos pabrėžia informacijos atskleidimo kokybės įtaką įmonių santykiams su visuomene, investuotojais ir kitomis suinteresuotomis grupėmis tiesiogiai veikiančiomis organizacijų vertę (Iatridis, 2013). Pažymėtina, kad mokslinius tyrimus, nagrinėjančius su darniu vystymuisi susijusios informacijos atskleidimo kokybę, galima suskirstyti į dvi grupes:

- 1) Aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybės analizės (Brammer ir Pavelin, 2008; Iatridis, 2013);
- 2) Socialinės informacijos atskleidimo kokybės analizės (Dhaliwal ir kt., 2014; Michelon ir kt., 2015).

Pastebėtina, kad prieš keletą metų itin populiarias aplinkosauginės informacijos kokybės analizes dabar pakeitė socialinės informacijos atskleidimo kokybės tyrimai. Tai galima paaiškinti tuo, kad socialinė informacija apima ir aplinkosauginės veiklos duomenis. Tinkamam DRA kokybės įvertinimui aplinkosauginės ir socialinės informacijos aspektai turi būti nagrinėjami tiek kartu tiek atskirai.

Norint tinkamai išanalizuoti ataskaitų kokybės vertinimo aspektus, reikia išskirti organizacijų požiūrio į DRA rengimo kokybę skirtumus. Mokslininkai išskiria šiuos oponuojančius organizacijų požiūrius į atskaitingumo kokybę (Michelon ir kt., 2015):

- 1) Simbolinis požiūris (angl. *Symbolic approach*) naudojamas ĮSA atskaitos pagalba kurti darnios organizacijos įvaizdį, o informacijos kokybės trūkumas, šiuo atveju, dažnai būna paslėptas dideliame ataskaitų informacijos kiekyje, kitaip tariant kiekybė nusveria kokybę;
- 2) Esminis požiūris (angl. *Substantive approach*) pasireiškia organizacijose savo veikloje iš esmės siekiančiose darnaus vystymosi ir atitinkamai dalyvaujančiose šio proceso atskaitomybėje. Šiuo atveju DRA ataskaitų kokybė apibūdinama kaip informacijos patikimumo, objektyvumo, tikslumo ir nuoseklumo išdava.

Taigi, priklausomai nuo organizacijos išpareigojimo DV principams ir atskaitos panaudojimo tikslo priklauso ir DRA ataskaitų kokybė. Kuo tikslingiau įmonė siekia konkrečių darnios veiklos rezultatų, tuo jos ataskaitos yra kokybiškesnės. Simboliškai DV principus remiančios įmonės menkai vertina ataskaitų kokybės teikiamą naudą organizacijai, kuri pasireiškia investuotojų ir visuomenės pasitikėjimo augimu, demokratijos skatinimu bei vadybinių sprendimų priėmimo modelių tobulėjimu (Michelon ir kt., 2015).

Mokslininkai nagrinėdami DRA kokybės vertinimo prielaidas pateikia keletą tyrimo būdų ir nagrinėtinų objektų. Anot Leitonienė ir Šapkauskienė (2015, 336) ĮSA ataskaitų kokybės analizės gali būti atliekamos dviem būdais:

- 1) Kiekybinės analizės analizuojant teksto sudėtį (angl. *Textual analysis*). Šio tipo tyrimai neanalizuoja teksto prasmės ar jo kokybės, tačiau orientuojasi į informacijos kiekį tam tikroje nagrinėjamoje srityje.
- 2) Kokybinės analizės – atskleidimo indekso (angl. *Disclosure index*) skaičiavimas, dažnai pateikiamas kaip informacijos atskleidimo kokybės įvertinimas. Šio tipo tyrimai yra orientuoti į informacijos kokybės atskleidimą.

Abi šios tyrimų kryptys yra tekstinio turinio analizės ir gali būti naudojamos DRA kokybės vertinimui. Pažymėtina, kad antrasis būdas – atskleidimo indekso skaičiavimas – labiau tinka kokybinei analizei atlikti (Leitonienė ir Šapkauskienė, 2015).

Anot Michelin ir kt. (2015) reikšmingai ir daugiakriterinei DRA kokybės analizei reikia iširti šias skirtingas, bet kartu ir viena kitą papildančias dimensijas:

- Ataskaitų atskleidžiamos informacijos turinys (angl. *Content*), analizuotinas atsakant į klausimus: kas ir kiek yra atskleista.
- Informacijos tipas (angl. *Type of information*), parodantis kokia informacija panaudota atskleisti darnumo problemas ir kaip ji buvo atskleista.

- Vadybinė orientacija (angl. *Managerial orientation*), parodanti organizacijos požiūrį į darnumą apskritai.

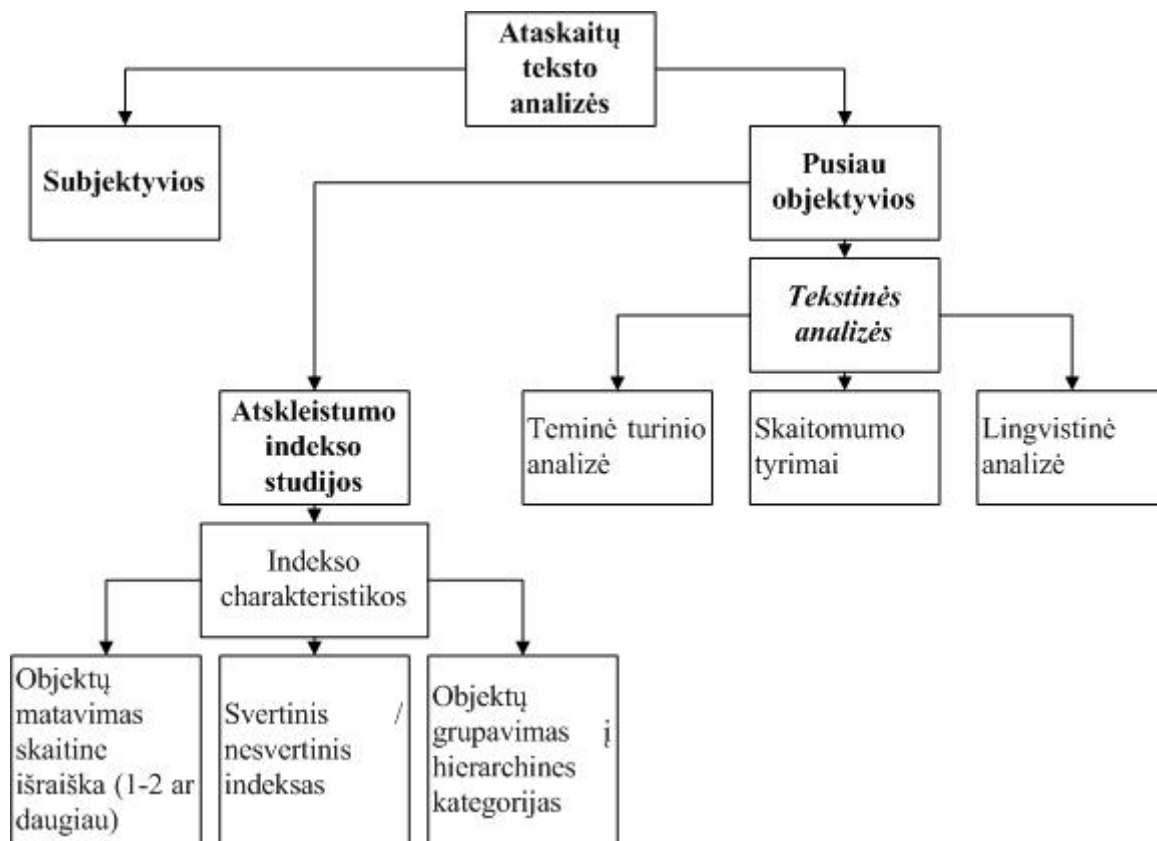
Nagrinėjant visas tris dimensijas kartu, bus pasiektas reikšmingas ir rezultatyvus DRA kokybės įvertinimas, leisiantis išskirti esminius informacijos atskleidimo kokybės trūkumus ir pateikti jų tobulinimo galimybes.

Ankstesniuose ĮSA rezultatų atskleidimo kokybės tyrimuose buvo analizuojamos trys vertinimo procedūros (Hammond ir Miles, 2004):

- 1) Formalios kontrolės protokolai (angl. *Formal monitoring protocols*) tai profesionalios nuorodos darnumo ataskaitoms ruošti ir teikti.
- 2) ĮSA apdovanojimų programos (angl. *CSR award schemes*). Apdovanojimai skiriami ĮSA veikloje pasižymėjusioms organizacijoms.
- 3) Akademinės kokybės vertinimas (angl. *Academic quality assessment*). Darnumo ataskaitų kokybės akademinis vertinimas kaip pagalbiniė priemonė teisinėms institucijoms.

Paminėtina, kad šios trys DRA kokybės procedūros aktualios ir šiuo metu. Formali kontrolė įgavo stipresnę tarptautinių organizacijų įtaką, ĮSA apdovanojimų programos tebėra populiarios ir teikiamos įvairiais mastais, o akademinis tyrimų reikšmė darnumo tyrimuose išaugo.

Apibendrinta mokslinių tyrimų, naudojamų DRA kokybės vertinimui, skirstymo schema pateikta 2 paveiksle.

2 pav. Organizacijų ataskaitų kokybės vertinimo analizių tipai (Beattie ir kt., 2004, p. 209)

Subjektyvios ataskaitų analizės tai reitingavimas pagal atitinkamų institucijų pateikiamas rekomendacijas, dažnai kritikuojamos dėl neaiškaus atskleistumo kokybės vertinimo. Pusiau objektyvios ataskaitų turinio analizės skirstomos į atskleistumo indekso skaičiavimą bei tris tekstines analizes. Teminė turinio analizė reiškia tam tikrų teminių žodžių, ar jų sąjungos, kiekybinį skaičiavimą pasirinktojoje teksto dalyje, tai leidžia išskirti pasikartojamus ir reikšmines tendencijas arba jų trūkumą. Skaitomumo tyrimai yra skirti teksto sudėtingumui nustatyti, tačiau kritikuojami dėl universalumo ir teksto visumos analizės trūkumo bei ataskaitų skaitytojų (naudotojų) motyvų ir interesų ignoravimo. Lingvistinė analizė yra skaitomumo tyrimo patobulinimas ir pasireiškia gilesne teksto analize (Beattie ir kt., 2004).

Aplinkosauginė informacija yra išskirtinė savo įtaka ekologijai ir griežtu tam tikrų veiklos sektorių teisiniu reguliavimui, todėl svarbu išskirti priežastis lemiančias jos atskleidimo patikimumą ir informacijos kokybę. Mokslininkai išskiria keletą faktorių, įtakančių organizacijos aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybę. Jie pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė. Faktorai įtakoiantys aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybę (sudaryta pagal Brammer ir Pavelin, 2008)

Faktorius	Aprašymas
<i>Verslo veiklos prigimtis</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Įmonės skiriasi pagal savo veiklos krypties įtaką aplinkai ir skirtingai vertina su šia veikla susijusios informacijos atskleidimo svarbą: kuo įtaka aplinkai didesnė tuo didesnė informacijos atskleidimo kokybė. • Skirtinga veikla užsiimančios įmonės yra nevienodai reguliuojamos valstybės ir tarptautinių organizacijų teisės aplinkosauginės informacijos atskleidimo atžvilgiu. • Kuo didesnė įmonės veiklos įtaka aplinkai tuo didesnis visuomenės spaudimas aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybei.
<i>Aplinkosauginė įmonės veikla</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Aplinkosauginės informacijos atskleidimas yra susijęs su įmonės poreikiu atrodyti draugiška aplinkai (angl. <i>Environmental friendly</i>) ir kuo kokybiškesnė atskleista informacija tuo šis įvaizdis patikimesnis. • Nesugebėjimas kokybiškai atskleisti aplinkosauginių problemų ir reguliavimo neatitikimas lemia įmonės reputacijos žlugimą.
<i>Įmonės dydis ir žinomumas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Didelės įmonės darančios didesnę ekonominę ir aplinkosauginę įtaką pritraukia daugiau politikų ir visuomenės dėmesio ir yra įpareigosotos atskleisti kokybišką informaciją. • Didelės ir žinomos įmonės pritraukia daugiau žiniasklaidos atstovų dėmesio tokiu būdu viešumas sudaro spaudimą atskleisti kokybišką aplinkosauginę informaciją.
<i>Įmonės savininkų įtaka</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kuo daugiau įmonės akcininkų ir kuo didesnis jų pasiskirstymas tuo stipresnis spaudimas savanoriškai atskleidžiamos informacijos detalumui ir patikimumui.
<i>Įmonės finansavimas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Įmonės finansavimo šaltiniai daro įtaką su aplinkosauga susijusiems administraciniam kaštams ir atskaitingumui. • Jei aplinkosauginės programos ir su jomis susijusi veikla teikia finansinę naudą įmonės atžvilgiu, ji yra suinteresuota atlikti kuo kokybiškesnes šios veiklos ataskaitas.
<i>Įmonės valdybos sandara</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacijos valdyba, sprendžianti metinių ataskaitų sandarą ir įmonės veiklos rezultatų atskleidimą, tiesiogiai veikia aplinkosauginės informacijos pateikimo kokybę. • Nevykdomųjų direktorių, labiau susijusių su išorinėmis suinteresuotomis grupėmis, kiekis gali įtakoti didesnę aplinkosauginės informacijos atskleidimo laipsnį ir kokybę.

Apibendrinant aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybę lemiančių veiksnių charakteristikas, pateiktas 6 lentelėje, galima teigti, kad jos yra itin susijusios su suinteresuotų grupių

spaudimu organizacijos atžvilgiu. Išorinis spaudimas aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybei yra atitinkamai didesnis priklausomai nuo organizacijos dydžio, žinomumo, jos veiklos srities ir įtakos aplinkai. Vidiniai veiksniai, įtakojančys aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybės augimą, yra susiję su organizacijos valdybos sudėtimi, finansavimo šaltiniais ir akcininkų skaičiumi. Organizacija, jausdama vidinį ir išorinį spaudimą turi įvertinti kokybiško aplinkosauginės informacijos atskleidimo naudą, įtakojančią finansines įplaukas, nuosavo kapitalo kainą ir santykius su partneriais bei investuotojais (Plumlee ir kt., 2015).

Išnagrinėjus DRA kokybės vertinimo būdus, tyrimų tipus, analizuotinas sritis ir organizacijų požiūrį į kokybiškų ataskaitų rengimą, galima išskirti konkrečius mokslinėje literatūroje analizuojamus kokybės kriterijus ir jų charakteristikas. DRA kokybės vertinimui galima pasitelkti tradicinės finansinės apskaitos analizavimo kriterijus. Chauvey ir kt. (2015), išanalizavę GRI atskaitingumo normatyvus, FASB (*Financial Accounting Standards Board*)² ir IASB (*International Accounting Standards Board*)³ koncepcijų gaires išskyrė pagrindinius darnumo ataskaitose pateikiamos informacijos kokybės vertinimo kriterijus pateiktus 7 lentelėje.

7 lentelė. Darnumo ataskaitų kokybės vertinimo kriterijai (sudaryta pagal Chauvey ir kt., 2015)

Vertinimo kriterijus	Kriterijaus aprašymas
Svarbumas (angl. <i>relevance</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Informacija turi daryti įtaką sprendimams ir lemti pokyčius • Informacija turi būti aktuali ir svarbi suinteresuotoms grupėms • Informacija turi apimti rizikos faktorių aptarimą
Palyginamumas (angl. <i>comparability</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Informacija turi leisti jos vartotojams nustatyti ir suprasti panašumus ir skirtumus tarp elementų • Informacija turi leisti palyginti subjekto pokyčius laiko (datos, periodo) atžvilgiu • Informacija turi leisti palyginti skirtingiems objektams priklausančius tapačius duomenis • Informacija vidiniams ir išoriniams suinteresuotiems asmenims turi leisti palyginti našumo ir progreso pokyčius skirtinguose srityse ir veiklose • Pagal nustatytus parametrus turi leisti lengvai prieiti prie informacijos evoliucijos ir įvertinti ją nuosekliai ir objektyviai lyginant su kitomis organizacijomis
Patikrinimo galimybė (angl. <i>verifiability</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Skirtingi pripažinti ir nepriklausomi vertintojai turi galėti pasiekti ir įvertinti informaciją
Aiškumas (angl. <i>clarity</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Informacijos suprantamumas leidžiantis jos vartotojams teisingai ją suvokti ir naudoti • Informacija turi būti aiškiai pritaikoma kokybiškoms analizėms atlikti ir sprendimams priimti • Plačiai naudotojų grupei suprantama informacija: apibrėžimų, ataskaitų rengimo ir skaičiavimų paaiškinimų pateikimas
Neutralumas (angl. <i>neutrality</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Rengiant informacija visų pirma reikia galvoti apie jos aktualumą ir patikimumą, o ne apie jos galimą įtaką konkrečioms interesams • Informacija turi būti subalansuota ir apimti tiek neigiamus tiek teigiamus veiklos aspektus.

² FASB (*Financial Accounting Standards Board*) organizacija yra skirta privataus sektoriaus finansinės apskaitos standartų rengimui ir tobulinimui (<http://www.fasb.org/home>).

³ IASB (*International Accounting Standards Board*) yra nepriklausoma apskaitos standartų kūrimo organizacija (<http://www.ifrs.org/About-us/IASB/Pages/Home.aspx>).

Finansinių ataskaitų kokybinio vertinimo kriterijai, pritaikyti darnumo ataskaitų vertinimui (žr. 7 lent.), rodo, kad informacija turi būti adaptuota jos potencialiems vartotojams: svarbi, palyginama, patikrinama, aiški ir neutrali. Tik kokia informacija leis kurti ilgalaikius pasitikėjimo ryšius su partneriais ir klientais, tiesiogiai įtakojančius organizacijos vertę. Tuo tarpu Leitonienė ir Šapkauskienė (2015) pateikdamos socialinės informacijos kokybės indekso skaičiavimo charakteristikas (žr. 8 lent.) ypač pabrėžia informacijos patikimumo (angl. *Reliability*) ir aktualumo (angl. *Relevance*) svarbą. Šios charakteristikos autorių analizuojamos detalizuojant jas smulkesnėmis dedamosiomis ir pateikiant konkrečius vertintinus organizacijos veiklos procesus ir esamus (nesamus) objektus ar reiškinius.

8 lentelė. Socialinės informacijos kokybės indekso charakteristikos (Leitonienė ir Šapkauskienė, 2015, p. 336)

	Priemonė	Aprašymas
Aktualumas	<i>Informacijos prieinamumas</i>	Pateikiama informacija yra lengvai prieinama Lengva rasti reikiamą informaciją
	<i>Ataskaitų teikimo dažnumas</i>	Ataskaitų teikimo dažnumas leidžia palyginti ĮSA evoliuciją
	<i>Aiškumas ir patrauklumas</i>	Ataskaitos struktūra yra patogi ir logiška Naudojimasis grafikais ir diagramomis yra paprastas
	<i>Pagrindiniai komponentai</i>	Pateikiami tokie komponentai kaip: ataskaitos laikotarpis, sritis, tikslinė auditorija ir kita
	<i>Atsakingo asmens pareiškimas</i>	Direktorius pareiškimo buvimas
	<i>Grižtamasis ryšys</i>	Pateikiami kontaktai, kuriais galima pareikšti grįžtamąjį ryšį
	<i>Dialogas su suinteresuotomis šalimis</i>	Dialogo apibūdinimas (apklausų, konsultacijų, pasitarimų ir kita) ir jų rezultatai
	<i>ĮSA skyrius internetinė svetainėje</i>	ĮSA skyriaus buvimas ir atnaujinimas internetiniame puslapyje leidžia greitai rasti reikiamą informaciją
Patikimumas	<i>ĮSA politikos atskleidimas</i>	ĮSA politikos atskleidimas ir prezentacija yra aiški
	<i>Tikslų detalizavimas</i>	Specifinių tikslų detalizavimas rodo koks yra siekis ir leidžia įvertinti rezultatus
	<i>Suinteresuotų šalių identifikavimas</i>	Įvardijamos suinteresuotos šalys
	<i>Poveikio tendencijos</i>	Informacija atskleidžiama naudojant vienodus indikatorius, palyginamus kiekvienais metais
	<i>Pasiekimų apibūdinimas</i>	Pasiekimo konkrečiose srityse apibūdinimas (aplinkosaugos, darbo vietos, visuomenės)
	<i>Darnus vystymasis</i>	Papildomų darnaus vystymosi veiksmų ir programų įgyvendinimas
	<i>ĮSA integravimas į verslą</i>	Apibūdinimas kaip ĮSA yra integruota į sprendimo priėmimą ir pagrindinius procesus

SRA kokybės vertinimas, naudojant 8 lentelėje pateiktą kokybės indekso skaičiavimą atliekamas konkrečioms subjektams priskiriant skaitinę reikšmę, parodančią tam tikro vertinamo proceso ar reiškinio atskleidimo laipsnį (lygį), įvertinant jį skaitinėje skalėje nuo 1 iki 3 ar nuo 1 iki 5 (Leitonienė ir Šapkauskienė, 2015). Atskleistumo indekso skaičiavimas yra vienas iš pusiau objektyvių organizacijų ataskaitų kokybės analizės būdų, pateiktų 2 paveiksle.

Svarbus procesas DRA kokybės vertinimo kontekste, anot mokslininkų, taip pat yra kokybės užtikrinimas (angl. *Quality assurance*). Anot O'Dwyen, Owen ir Unerman (2011) kokybės užtikrinimą įtakoja trys auditorijos:

- Klientai, kaip audituojanti grupė sukuria organizacijai pastovų spaudimą veiklos rezultatų ir produkcijos ar paslaugų vertinimo atskaitingumo kokybei.
- Išorinės grupės (ne klientai), sudarydami kokybiškos komunikacijos poreikį verčia organizaciją atlikti audito ir teisėtumo užtikrinimo procedūras.
- Vidinės grupės, lemiančios socialinių reikalų informacijos viešinimo kokybės būtinybę, siekia naudoti tiek sau tiek įmonei gerinant tarpusavio ryšius ir užtikrinant teisėtumo lygį vidiniuose procesuose.

Visos šios organizacinės auditorijos veikdamos kartu sukuria DRA kokybės audito sistemą, mokslininkų nagrinėjamą pagal dvi teorijas (Gürtürk ir R. Hahn, 2015):

- 1) Nauja institucinė teorija (angl. *Neo-institutional theory*), įrodanti įmonių atskleidžiamos informacijos kokybės užtikrinimo nagrinėjimo svarbą ir jos įtaką santykiams su skirtingomis institucijomis. Darnaus vystymosi kontekste kokybės užtikrinimas rodo skaidrumo apraiškas.
- 2) Izomorfizmas (angl. *Isomorphism*) apibūdinantis visuotinai priimtų teisinių normų adaptavimą konkrečioje veikloje.

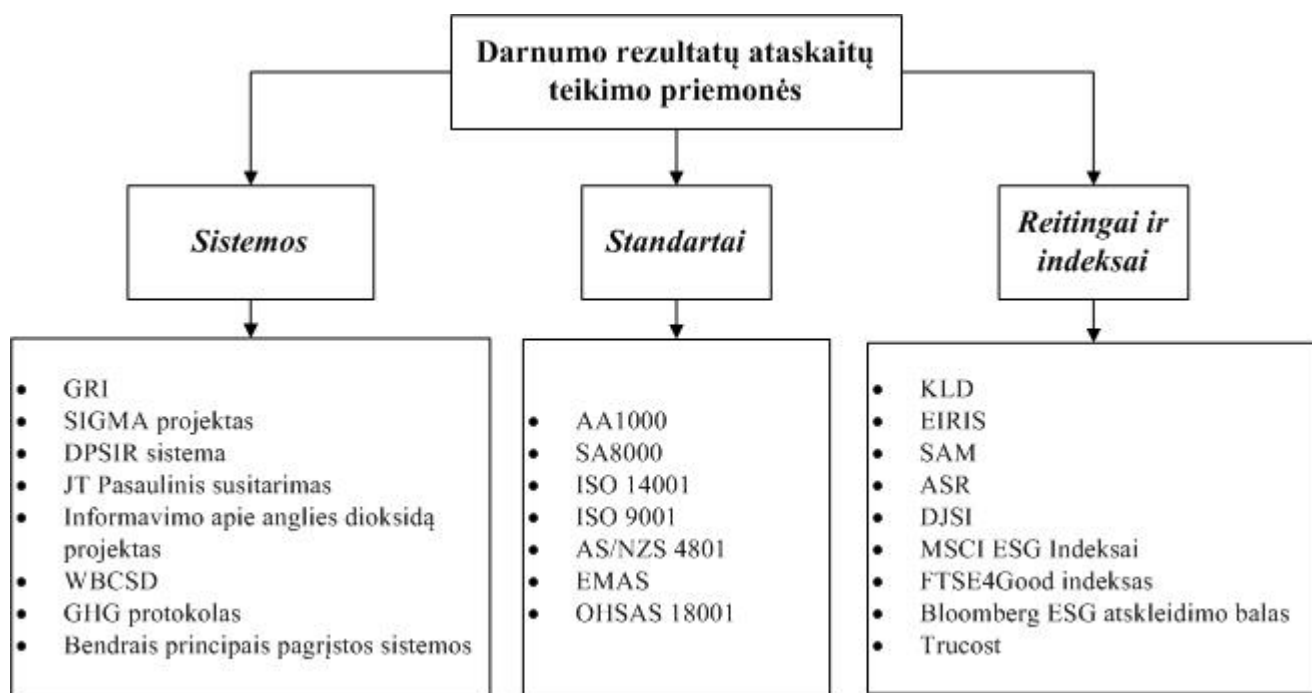
Tiek naujoji institucinė teorija tiek izomorfizmas mažinant socialinės ir aplinkosauginės informacijos asimetriją tarp suinteresuotų grupių sukuria darnumo rezultatų atskaitomybės kokybės prielaidas organizacijos lygmenyje, tačiau būtina papildomai nagrinėti ataskaitų turinį, nepriimant darnumo ataskaitos buvimo kaip pačios įmonės skaidrumo ir jos teikiamos ataskaitos kokybės garanto (Gürtürk ir R. Hahn, 2015).

Apibendrinant darnumo rezultatų ataskaitų vertinimo kokybės atžvilgiu teorinius aspektus galima teigti, kad svarbus tyrinėtinas reiškinys yra organizacijų informacijos atskleidimo kokybė, mažinanti ne tik finansinės, bet ir socialinės bei aplinkosauginės informacijos asimetriją tarp organizacijos vadovybės ir jos partnerių. Mokslinius tyrimus, kuriuose nagrinėjama su DV susijusios informacijos atskleidimo kokybė, galima suskirstyti į dvi grupes, tai aplinkosauginės ir socialinės informacijos atskleidimo kokybės analizės. Pastebėtina, kad organizacijų požiūris į DRA rengimą ir jų kokybę skiriasi, vienos laikosi simbolinio (įmonės įvaizdžio gerinimo), o kitos esminio (aiškaus DV siekio) požiūrio. Mokslininkai nagrinėdami DRA kokybės vertinimo prielaidas naudoja kokybinius tyrimus apimančius tekstinę analizę ir atskleistumo indekso skaičiavimą. DRA kokybę, anot mokslininkų, lemia keletas veiksnių, konkrečiai aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybę lemiantys veiksniai yra itin susiję su suinteresuotų grupių spaudimu organizacijos atžvilgiu. DRA kokybės vertinimui galima pasitelkti tradicinės finansinės apskaitos analizavimo kriterijus, apimančius

aktualumą, palyginamumą, patikrinimo galimybę bei neutralumą, o ataskaitų kokybės užtikrinimo proceso tęstinumą garantuoja klientų bei vidinių ir išorinių suinteresuotų grupių spaudimas.

2.3. Teoriniai darnumo rezultatų ataskaitų atitikties standartams vertinimo sprendimai

DRA standartai mokslininkų yra nagrinėjami skirtingais atžvilgiais, pradedant skirstymu į tipus ir atskaitos būdą. Siew (2015, 181) darnumo ataskaitų teikimo priemones skirsto į sistemas (angl. *frameworks*), standartus (angl. *standards*) bei reitingus ir indeksus (angl. *ratings and indices*). Šios kategorijos ir joms priskiriami DRA tipai pateikti 3 paveiksle.

3 pav. Darnumo ataskaitų teikimo priemonių kategorijos (sudaryta pagal Siew, 2015)

Paminėtina, kad egzistuoja ir kitokie darnumo rezultatų atskaitingumo skirstymai (Žičkienė ir Juozaitienė, 2013) tačiau šiame darbe, nagrinėjant DRA atitikimo standartams teorinius aspektus remiamasi Siew (2015) pasiūlytu modeliu, pateiktu 3 paveiksle.

Darnumo rezultatų atskleidimo sistemos apima žinomus ir plačiai naudojamos atskaitingumo būdus (pvz. GRI, Pasaulinis Susitarimas) bei rečiau taikomas priemones. Pasaulyje žinomesnės, tačiau Lietuvoje nenaudojamos (arba naudojamos retai) DRA pateikimo sistemos, apžvelgtos 9 lentelėje. Darnumo rezultatų pateikimo sistemos yra suformuotos remiantis DV principų pritaikymo organizacijose įvertinimui. Dalis sistemų yra kompleksiškos ir vertina visas DV sritis (ekonomika, aplinkosauga, socialinė veikla), tokios yra WBCSD poveikio vertinimo sistema, SIGMA projektas, DPSIR sistema, CERES koalicija ir natūralus kapitalizmas. Pažymėtina, kad šios sistemos papildomai taip pat vertina organizacijų gebėjimą valdyti DV procesus. Dalis sistemų skirtos tik ekologiniam DV principui vertinti, tai anglies junginių emisijos mažinimo projektas, šiltnamio efektą sukeliančių dujų

protokolas, natūralus žingsnis, ekologinis pėdsakas, bei tvaraus proceso ir aplinkos darnumo indeksai. Dėl šio skirtingumo ir vertintinų principų gausos DRA sistemos yra kritikuojamos mokslininkų (Siew, 2015). Taigi vertinant DRA atitikimą sistemų principams, būtina atsižvelgti į konkrečios sistemos paskirtį ir jai būdingus kriterijus.

9 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų pateikimo sistemos (sudaryta pagal Siew, 2015; Šimanskienė ir Petrusis, 2014)

DRA teikimo sistema	Aprašas	Vertinimo būdas	Vertinami kriterijai
SIGMA projektas (angl. <i>SIGMA project</i>)	Sistema skirta darnaus vystymosi procesams organizacijoje koordinuoti ir ataskaitoms teikti	Keturių etapų (vadovavimo ir vizijos; planavimo; pristatymo; stebėjimo, apžvalgos ir atskaitos) ciklas, kurio fazės padalintos į 3 – 5 lygius	Vadovavimas ir vizija; planavimas; pristatymas, stebėjimas, apžvalga
DPSIR sistema (angl. <i>DPSIR framework</i>)	Priežastinių ryšių principu paremta atskaitos sistema, naudojama Europos aplinkos agentūroje (angl. <i>European Environment Agency – EEA</i>)	Remiasi <i>veikiančių jėgų</i> → <i>aplinkos apkrovos</i> → <i>būklės</i> → <i>poveikio</i> → <i>atsako</i> modeliu	Veikiančios jėgos; aplinkos apkrova; aplinkos būklė; poveikis aplinkai; atsakas
CDP (angl. <i>Carbon Disclosure Project</i>)	Anglies junginių emisijos mažinimo nepriklausomas projektas duomenų apie šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas rinkimui ir viešinimui	Organizacijos skirstomos 100-balėje skalėje, kur: >70 yra aukštas atskaitos lygis; 50-70 yra vidutinis atskaitos lygis; <50 žemas balas	Organizacijos DV procesų supratimas; skaidrumo lygis; atskleidimo lygis
WBCSD (angl. <i>World Business Council for Sustainable Development</i>)	Pasaulinė verslo taryba už darnią plėtrą yra suformuota iš pirmaujančių pasaulio korporacijų, priklausančių skirtingiems veiklos sektoriams	WBCSD poveikio vertinimo sistemos (angl. <i>Measuring Impact Framework</i>) keturių žingsnių schema: 1) Ribų nustatymas → 2) Tiesioginių ir netiesioginių poveikių nustatymas → 3) Indėlio į vystymąsi įvertinimas → 4) Valdymo atsako įgalinimas	Tiesioginiai ir netiesioginiai poveikiai; indėlis į vystymąsi; vystymosi valdymas
GHG Protokolas (angl. <i>Greenhouse Gas Protocol</i>)	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų protokolas sukurtas WBCSD ir Pasaulio išteklių instituto (angl. <i>World Resources Institute - WRI</i>) efektyviam klimato kaitos sekimui	GHG protokolo firmos apskaitos ir atskaitingumo standarto nuorodos apskaityti emisijas: organizacinių tikslų ir inventoriaus nustatymas → korporacijos apribojimų nustatymas → tikslų ir veiklos kontroliavimo sistemos nustatymas	Žalingos veiklos emisijos; šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija
Bendrais principais pagrįstos sistemos (angl. <i>Broad principle-based frameworks</i>)	Egzistuoja 6 bendrais principais pagrįstos sistemos, pasižyminčios trimis bruožais (egzistuoja bent 5 metus; įgyvendintos pasauliniu mastu; turi kiekybinius kriterijus)	Natūralus žingsnis (angl. <i>Natural step</i>)	Ekologinė informacija
		Natūralus kapitalizmas (angl. <i>Natural Capitalism</i>)	Ekonomikos ir ekologijos darna
		Ekologinis pėdsakas (angl. <i>Ecological Footprint</i>)	Ekologinių resursų apskaita
		Koalicija aplinką tausojančiai ekonomikai (angl. <i>Coalition for Environmentally Responsible Economies – CERES</i>)	10 principų, įpareigojančių organizacijas vystyti veiklą darnumo link
		Tvaraus proceso indeksas (angl. <i>Sustainable Process Index- SPI</i>)	Gamtosauginė veikla
Aplinkos darnumo indeksas (angl. <i>Environmental Sustainability Index</i>)	Gamtosauginė veikla		

Plačiau aptartina Lietuvoje ir pasaulyje plačiai naudojama DRA rengimo nuorodų sistema - Visuotinė atskaitingumo iniciatyva – GRI. Tai darnumo ataskaitų rengimo rekomendacijų sistema, pagal kurią tipinės darnumo ataskaitos turinys turi apimti organizacijos profilį, viziją, strategiją, valdymo struktūrą, vadybines sistemas, GRI turinio indeksą bei aplinkosauginės, socialinės ir ekonominės veiklos rezultatų kriterijus, kurie skirstomi į pagrindinius (įprastai taikomus) ir papildomus (taikomus ne visoms organizacijoms) (Siew, 2015). Naujausias GRI formatas yra G4, skirtingiems organizacijų veiklos sektoriams⁴ rekomenduojantis atskiras atskaitingumo specifikas, pateiktas specialiose instrukcijose (GRI, 2016a). Bendri GRI kriterijai ir gairės darnumo ataskaitų rengimui pateikti 10 lentelėje.

10 lentelė. GRI kriterijai ir gairės DRA ataskaitų sudarymui (GRI, 2013, p. 9)

Pagrindiniai kriterijai		
• Strategija ir analizė • Organizacijos profilis • Nustatyti reikšmingi aspektai ir jų apribojimai • Suinteresuotų šalių dalyvavimas • Ataskaitos profilis • Valdymas • Etika ir sąžiningumas		
Specifiniai kriterijai		
<i>Ekonominiai aspektai</i>	<i>Aplinkosauginiai aspektai</i>	<i>Socialiniai aspektai</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Ekonominiai rezultatai • Dalyvavimas rinkoje • Netiesioginis ekonominis poveikis • Viešųjų pirkimų praktika 	<ul style="list-style-type: none"> • Medžiagos • Energija • Vanduo • Biologinė įvairovė • Emisijos • Nuotėkos ir atliekos • Produktai ir paslaugos • Atitikimas reikalavimams • Transportas • Bendra įtaka • Tiekėjų aplinkosauginis vertinimas • Aplinkosauginių skundų mechanizmai 	<ul style="list-style-type: none"> • Darbo praktika ir tinkamas darbas • Žmogaus teisės • Visuomenė • Atsakomybė už produktus
Socialiniai aspektai		
<i>Darbo praktika ir tinkamas darbas</i>	<i>Žmogaus teisės</i>	<i>Visuomenė</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Užimtumas • Darbo santykiai • Darbuotojų sveikata ir saugumas • Mokymai ir išsilavinimas • Įvairovė ir lygios galimybės • Vienodas vyrų ir moterų darbo atlygis • Tiekėjų įvertinimas pagal darbo praktikas • Darbo praktikos skundų mechanizmai 	<ul style="list-style-type: none"> • Investavimas • Diskriminacijos nebuvimas • Asociacijų laisvė ir kolektyvinės derybos • Vaikų darbas • Priverstinis ir privalomas darbas • Apsaugos praktikos • Vietinių tautų teisės • Vertinimas • Tiekėjų žmogaus teisių vertinimas • Žmonių teisių pažeidimų skundų mechanizmas 	<ul style="list-style-type: none"> • Vietos bendruomenės • Antikorupcija • Viešojo sektoriaus politika • Antikonkurencinis elgesys • Atitikimas reikalavimams • Tiekėjų įvertinimas pagal poveikį visuomenei • Poveikio visuomenei skundų mechanizmas

Papildomai analizuotina socialinių aspektų sritis, GRI rekomendacijose nagrinėjama plačiau nei kiti kriterijai. Socialiniai GRI aspektai, taikomi DRA sudarymui (žr. 11 lent.), apima platų spektrą su

⁴ GRI skirtingai vertinami organizacijų veiklos sektoriai: oro uostų sektorius, maisto pramonė, statybų ir nekilnojamojo turto pramonė, visuomenės informavimo priemonių organizacijos, elektros energijos paslaugų teikimo įmonės, kasybos ir metalų išgavimo pramonė, renginių organizavimas, nevyriausybinės organizacijos, finansinių paslaugų sektorius, degalų ir dujų sektorius (Global Reporting Initiative [GRI], 2016a).

organizacijos darbuotojais, vartotojais, tiekėjais ir visuomene susijusių sričių, aktualizuojant jų teises. Pažymėtina, kad organizacijos darnios veiklos užtikrinimui būtinas reikalavimų neatitikimo ir pažeidimų skundų nagrinėjimo mechanizmas, įtrauktas į daugumą GRI vertinamų sričių, todėl vertinant DRA reikia įvertinti į šių procesų buvimą (nebuvimą) ir taikymo praktikas. GRI skatina organizacijas teikti skaidrias, pilnas ir subalansuotas ataskaitas, pateikiant tiek teigiamą ir neigiamą informaciją, susijusią su darniu vystymusi, kas leidžia atskleisti realią organizacijos situaciją ir darnumo rezultatus (R. Hahn ir Lülfs, 2014). Tuo tarpu GRI kritikai teigia, kad GRI sistemos tikslas bei teorinės procedūros skiriasi nuo realios praktikos, šis neatitikimas pateiktas 11 lentelėje.

11 lentelė. GRI tikslų ir realios praktikos palyginimas (Vigneau ir kt., 2015, p. 480)

	GRI numatyta paskirtis	Realus pritaikymas
Tikslas	Skatinti vystymąsi darnios ekonomikos link atskaitingumą paverčiant nuolatine praktika	Darnumo ataskaitos kaip atskaitos praktika
Procedūros	Pateikiant nuorodas padėti įmonėms vertinti, suprasti ir atskleisti darnumo informaciją	Darnumo praktikos augimas paremtas skaidrumu, kuris įtakoja vadybos procesus
Rezultatas	Didinti organizacijų atskaitingumą ir skaidrumą	Išaugęs matomas skaidrumas

Kita plačiau aptartina DRA teikimo sistema yra JTO Pasaulinis susitarimas, plačiai naudojamas Lietuvos ir užsienio organizacijų tarpe. Pasaulinis susitarimas buvo sukurtas dialogui, mokymuisi ir partnerystei tarp įvairių organizacijų, siekiančių darnios, socialiai atsakingos veiklos (Rasche ir Waddock, 2014). Pasaulinis susitarimas skatina organizacijas priimti ir savo veikloje remti dešimt principų, apimančių žmogaus teises, darbą praktiką, aplinkosaugą ir antikorupeiją (Siew, 2015). Pasaulinio Susitarimo principai pateikti 12 lentelėje.

12 lentelė. JT Pasaulinio susitarimo principai (United Nations Global Compact [UNGC], 2015, p. 9)

Sritis	Principai
Žmogaus teisės	1 Principas. Organizacijos savo veikloje turėtų remti ir gerbti tarptautines žmogaus teises.
	2 Principas. Užtikrinti, kad organizacija nėra įsitraukusi į žmogaus teises pažeidžiančią veiklą.
Darbuotojų teisės	3 Principas. Organizacija turėtų palaikyti asociacijų laisvę ir efektyviai remti teisę į kolektyvines derybas.
	4 Principas. Visų formų privalomo ir priverstinio darbo panaikinimo siekimas.
	5 Principas. Vaikų darbo panaikinimo siekimas.
	6 Principas. Diskriminacijos susijusios su įdarbinimu ir profesija panaikinimo siekimas.
Aplinkosauga	7 Principas. Organizacijos turėtų remti prevencinį požiūrį į aplinkos apsaugos problemas.
	8 Principas. Remti iniciatyvas didinančias aplinkosauginę atsakomybę.
	9 Principas. Skatinti aplinkai draugiškų technologijų vystymą ir plėtrą.
Antikorupeija	10 Principas. Organizacijos turėtų dirbti drauge siekiant panaikinti visas korupcijos formas, įskaitant papirkinėjimą ir kyšininkavimą.

Pasaulinis susitarimas, savo principais apimdamas platų spektrą organizacijos ir su ja susijusių šalių interesų, gali būti apibūdintas tiek kaip „vieša ir privati, taip pat globali ir lokali bei savanoriška iniciatyva“ (Rasche, Waddock ir McIntosh, 2012, p. 11). Viešumas ir privatumas atsispindi

neatskiriamuose organizacijų įsipareigojimuose korupcijai mažinti, socialinei gerovei kurti ir aplinkai tausoti, šių iniciatyvų apraiškos, kartu su kompleksinių sprendimų pasiūlymais turėtų atsispindėti darnumo ataskaitose (Rasche ir kt., 2012). Pasaulio susitarimo globalus mastas yra tiesiogiai susijęs su Jungtinių Tautų idėja ir tikslais, tačiau ši atskaitingumo iniciatyva taip pat turi didelę įtaką lokaliai valstybių, regionų ar bendruomenių vystymuisi, todėl 10 principų taikymas organizacijos veikloje sąveikaujant su vietinėms bendruomenėms turėtų būti apspindėtas darnumo ataskaitose. (Rasche ir kt., 2012). Pasaulinio susitarimo kritikai Sethi ir Schepers (2014) teigia, kad nors iniciatyva „deklaruoja dalyvavimo augimą ir programos aktyvumą, realūs, viešai prieinami duomenys rodo, kad iniciatyvai nepavyko paskatinti dalyvaujančių organizacijų vystyti socialiai atsakingą veiklą“ (p. 193), o tai sukelia visuomenės nepasitikėjimą šia programa, ir apskritai abejojimą jos veiksmingumu ir tolesniu veiklos tęsimu (Sethi ir Schepers, 2014). Šiuos kritikos argumentus, anot Rasche ir Waddock (2014) galima adresuoti pabrėžiant istorinę ir politinę Pasaulinio susitarimo svarbą bei gilesne duomenų bei priežastinių ryšių analize, parodančią, kad nors iniciatyvą reikia tobulinti, jos esmė ir tikslai yra svarbus darnaus vystymosi tęstinume ir atskaitos progrose. Pažymėtina, kad dalyvavimas Pasaulinio susitarimo iniciatyvoje yra savanoriškas ir atskaita nėra teisiškai kontroliuojama tai, anot kritikų, yra vienas pagrindinių trūkumų, nes be reguliavimo sunku teikti standartus atitinkančias ataskaitas bei pasiekti užsibrėžtus tikslus (Sethi ir Schepers, 2014).

Kita DRA teikimo priemonių kategorija išskirta 3 paveiksle yra standartai. Įvairių standartų tarptautinių, regioninių ir nacionalinių lygmeniu yra gausu, tačiau darnaus vystymosi rezultatams atspindėti dažniausiai naudojami tarptautiniai standartai (ar jų serijos), pateikti 13 lentelėje. Šie standartai galioja juos sertifikuojant jei organizacija atitinka keliamus reikalavimus.

13 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų pateikimo standartai (sudaryta pagal Čiegis ir Norkutė, 2012; Siew, 2015; Šimanskienė ir Paužolienė, 2012; Žičkienė ir Juozaitienė, 2013)

Standartas (serija)	Aprašas	Vertinami principai
AA1000	Skirtas organizacijos atskaitingumo reglamentavimui, administravimui, įgyvendinimui, vertinimui ir komunikacijai.	Integracija, materialumas, reagavimas, atskaitingumas; darnumo rezultatų atskaitos užtikrinimas
SA8000	Standartas skirtas tarptautinių žmogaus teisių ir nacionalinės darbo teisės atskaitai. Etiško darbdavio standartas.	Vaikų darbas, priverstinis ir privalomas darbas, sveikata ir saugumas, asociacijų ir kolektyvinių derybų laisvė, diskriminacija, drausminė praktika, darbo valandos, atlyginimas ir valdymo sistemos.
ISO 14001	Standartas apima bendrinius aplinkosaugos vadybos reikalavimus, jų gerinimą ir taršos prevenciją.	Skirtingi specifiniams veiklos sektoriams. Bendri kriterijai: organizacinė struktūra, planavimo veikla, atsakomybė, praktika, procedūros, procesai, ištekliai.
ISO 9001	Kokybės vadybos standartas konkurenciniam pranašumui	Vartotojų poreikių patenkinimas; veiklos sistemiskumas ir planingumas; produktų ir darbo kokybė.

13 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Standartas (serija)	Aprašas	Vertinami principai
AS/NZS 4801	Australijos ir Naujosios Zelandijos standartas darbuotojų saugos ir sveikatos vadybos standartas.	Darbuotojų sauga ir sveikata
EMAS	Aplinkos vadybos ir audito sistema (angl. <i>Eco Management and Audit Scheme</i>)	Įvertinti, raportuoti ir tobulinti aplinkosaugos veiklą, audituojant ją trečiųjų asmenų pagalba.
OHSAS 18001	Darbuotojų saugos ir sveikatos valdymo sistemos standartas (angl. <i>The Occupational Health and Safety Assessment Specification</i>)	Pavojų identifikavimas; rizikos vertinimas; mokymai, informuotumo ir kompetencijos gerinimas; veiklos kontrolė; rezultatų stebėseną ir tobulinimas; konsultacija ir komunikacija.
ISO 26000	Socialinės atsakomybės gairių standartas	Organizacijos valdymas; žmogaus teisės; darbo praktika; aplinka; sąžiningos veiklos praktika; klientų problemos; bendruomenės įtraukimas ir vystymasis

Plačiau aptartinas Lietuvoje naudojamas standartas darnumo rezultatams atspindėti yra socialinės atsakomybės gairių standartas ISO 26000, iš kitų standartų išsiskiriantis savo specifika, giliau nagrinėjanti organizacijų socialinės atsakomybės esmę ir su ja susijusias problemines sritis (Čiegis ir Norkutė, 2012). ISO 26000 standartas nagrinėja socialinės atsakomybės subjektus pateiktus 14 lentelėje. ISO 26000 standarto integravimo procesas organizacijose vyksta taikant pagrindinius socialinės atsakomybės principus: atskaitingumą, skaidrumą, etišką elgesį, pagarbą suinteresuotų grupių interesams, įstatymams, tarptautinėms elgesio normoms ir žmogaus teisėms (International Organization for Standardization [IOFS], 2010).

14 lentelė. ISO 26000 nagrinėjami socialiai atsakingos veiklos subjektai (IOFS, 2010)

Subjektas	Probleminė sritis
<i>Organizacijos valdymas</i>	Organizacijos valdymas
<i>Žmogaus teisės</i>	Deramas patikrinimas; žmogaus teisių probleminės situacijos; bendrininkavimo vengimas; skundų sprendimas; silpnesnių grupių diskriminacija; civilinės ir politinės teisės; ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės; esminiai principai ir teisės darbe
<i>Darbo praktika</i>	Užimtumas ir darbo santykiai; darbo sąlygos ir socialinė apsauga; socialinis dialogas; sveikata ir saugumas darbe; žmonių vystymasis ir mokymasis darbe
<i>Aplinka</i>	Užterštumo prevencija; darnių šaltinių naudojimas; klimato kaitos valdymas ir adaptacija; aplinkos bioįvairovės ir natūralių gyvėviečių apsauga
<i>Sąžiningos veiklos praktika</i>	Antikorupcija; atsakingas politinis įsitraukimas; sąžiningas konkuravimas; socialinės atsakomybės skatinimas vertės grandinėje; nuosavybės teisių gerbimas
<i>Klientų problemos</i>	Sąžiningas marketingas, faktinė ir nešališka informacija bei sąžiningas sutarčių sudarymas; klientų sveikatos ir saugumo gynimas; darnus vartojimas; klientų aptarnavimo, skundų ir ginčų sprendimas; klientų informacijos apsauga ir privatumas; prieiga prie būtinųjų paslaugų; švietimas ir informavimas
<i>Bendruomenės įtraukimas ir vystymasis</i>	Bendruomenės įsitraukimas; švietimas ir kultūra; užimtumo kūrimas ir įgūdžių vystymas; technologijų vystymas ir prieiga; turto ir pajamų kūrimas; sveikata; socialinės investicijos.

ISO 26000 standartas buvo sukurtas kaip organizacinių procesų visumos valdymo gairės siekiant užsibrėžtų socialinės atsakomybės tikslų (R. Hahn ir Weidtmann, 2016). Standartas „pateikia nuorodas visų tipų organizacijoms nepriklausomai nuo jų dydžio ir lokacijos“ (IOFS, 2014), pabrėžiant, kad socialinė atsakomybė organizacijos veikloje suteikia konkurencinio pranašumo, reputacijos augimą, patrauklumą darbuotojams, partneriams ir klientams (IOFS, 2010). Pažymėtina, kad ISO 26000 standartas nėra vadybos sistemų standartas ir jis negali būti sertifikuojamas, tai rekomendacinio pobūdžio socialinės atsakomybės subjektų taikymo aprašas skirtas skatinimui elgtis pagal visuotinai priimtinas normas (IOFS, 2010). Kadangi šis standartas nėra sertifikuojamas, jis nekelia reikalavimų organizacijoms ir jų veiklos ataskaitoms bei nereguliuoja jų veiklos (IOFS, 2014). Vertinant DRA parengtas remiantis ISO 26000 standarto gairėmis, reikia atsižvelgti į organizacijos įsitraukimą į socialiai atsakingą veiklą ir nagrinėti jos pastangas veikti ir atskleisti informaciją savanoriškai, elgiantis pagal nuostatas esančias aukščiau už įstatymines nuorodas (IOFS, 2014).

Trečioji darnumo rezultatų teikimo priemonių kategorija išskirta 3 paveiksle, yra reitingai ir indeksai. Pagrindiniai reitingai ir indeksai bei jų aprašai, vertinimo būdas ir pagrindiniai ataskaitų vertinimo principai pateikti 15 lentelėje.

15 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų pateikimo reitingai ir indeksai (sudaryta pagal Delmas, Etzion ir Nairn-Birch, 2013; Siew, 2015)

Reitingas / Indeksas	Aprašas	Vertinimo būdas	Vertinami principai
KLD	Skirtas organizacijos aplinkosauginės, socialinės ir valdymo veiklos efektyvumui vertinti (vieša informacija)	Dvejetainė skalė, kur „1“ reiškia teigiamą, o „0“ neigiamą įvertinimą. Vertinamos organizacijos stiprybės ir silpnybės	Aplinka; bendruomenės santykiai; darbuotojų programos ir įvairovė; produkcijos saugumas; darbo santykiai; žmogaus teisės; valdymas, klimato kaita
EIRIS	Nepriklausoma, pelno nesiekianti organizaciją vertinanti organizacijų aplinkosauginius, socialinius ir valdymo aspektus DV kontekste	6-balėje skalėje, kur: -3 (labai neigiama); -2 (vidutiniškai neigiama); -1 (mažai neigiama); 0 (neutralu); 1 (mažai teigiama); 2 (vidutiniškai teigiama); 3 (labai teigiama)	Apie 87 kriterijai apimant: klimato kaitą; žmogaus teises; tiekimo grandinės darbo santykius; santykius su klientais ir tiekėjais; suinteresuotų grupių įsitraukimą; valdybos praktiką; rizikos valdymą
ASR (angl. <i>Asian Sustainability Rating</i>)	Azijos darnumo reitingas vertina apie 100 kriterijų suskirstytų į keturias pagrindines grupes: bendri, aplinkosauginiai, socialiniai ir valdymo.	Reitingą sudarinėja specialistai analizuodami viešai prieinamą, nesenesnę nei 18 mėnesių informaciją.	Bendra situacija: organizacijos darnumas ir atitikimas tarptautiniams standartams; aplinkosauga: energijos, vandens ir atliekų valdymas; socialinis sektorius: bendruomenė, tiekėjai, darbuotojai, klientai; valdymas: atskaita, valdymo ir audito kokybė.
FTSE4 Good indeksas	Investicinių organizacijos potencialą atspindintis indeksas, vertinantis socialiai atsakingą veiklą	Trys analizės etapai: taisyklių nustatymas, įsitraukimo nustatymas ir rezultatų vertinimas.	Veiklos darnumas; žmogaus teisės; tiekimo grandinės darbo standartai; kova su korupcija; klimato kaitos valdymas.

15 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Reitingas / Indeksas	Aprašas	Vertinimo būdas	Vertinami principai
SAM ir DJSI (angl. <i>Dow Jones Sustainability Index</i>)	Darnaus turto valdymo indeksas SAM yra naudojamas kartu su <i>Dow Jones</i> darnumo indeksų šeima.	Klausimyno tyrimas dalyvaujant organizacijos vadovams, darnaus vystymosi bei viešųjų ryšių atstovams	Ekonominiai, socialiniai ir aplinkosauginiai veiklos aspektai
MSCI ESG indeksai	MSCI aplinkosaugos, socialinės veiklos ir valdymo indeksai (angl. <i>Environmental, social, governance – ESG indices</i>) yra investicinių vertinimą pateikianti indeksų grupė.	Vertinant aplinkosauginius, socialinius ir valdymo kriterijus priskiriamas balas vėliau perskaičiuojamas į universalų ESG įvertinimą, kur AAA reiškia geriausią, o C – žemą DV įvertinimą.	Bendruomenė, įvairovė, užimtumas, aplinka, žmogaus teisės, produkcija, alkoholis, azartiniai lošimai, šaunamieji ginklai, karyba, branduolinė energija, tabakas, įmonių valdymas.
Bloomberg ESG atskleidimo balai	Rodo ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės veiklos rezultatų atskleidimo lygį.	Maksimalus indeksas yra 100 balų, susidedantis iš skirtingų veiklos sektorių informacijos atskleidimo įvertinimo.	Aplinkosauginės, socialinės ir valdymo informacijos atskleidimo lygis.
Trucost	Organizacija vertinanti įmonių aplinkosauginius profilius.	Keturi vertinimo etapai: 1) veiklos segmentinė analizė 2) aplinkosauginio profilio kūrimas 3) viešai prieinamos informacijos vertinimas; 4) ataskaitos sudarymas ir rekomendacijų teikimas.	Reikšmingi aplinkosauginiai rodikliai; veiklos segmentai: pajamos ir sąnaudos; veiklos įtaka; tiekimo grandinės įtaka; informacijos atskleidimo lygis.

Atskiras darnumo rezultatų atskleidimo būdas yra autonominės (angl. *Standalone report*) ataskaitos, nesiremiančios jokie konkrečia atskaitos sistema, standartu ar reitingu, o tiesiog bendra atskaitingumo praktika adresuojant pačiai organizacijai aktulius darnumo procesus. Šis darnumo ataskaitų būdas yra problemiškas dėl pasireiškiančio pasirenkamojo savanoriškai atskleidžiamos informacijos atskleidimo ir „greenwashing“ efekto (Mahoney ir kt., 2013). Taip darnumo ataskaita tampa ne darnumo atskaitos ir organizacijos patikimumo svertu, o jos „savi-pagiriamuoju raštu“ (Patten ir Zhao, 2014). Autonominės DRA sudėtinga lyginti tarpusavyje bei išskirti aiškias pokyčių bei vystymosi tendencijas, tačiau galima analizuoti visuotinai priimtas darnumo principų apraškas ir ieškoti bendrumų su pripažintomis atskaitos sistemomis ir jų taikomomis nuorodomis.

Apibendrinant teorinius darnumo rezultatų ataskaitų atitikimo standartams aspektus galima teigti, kad egzistuoja daug skirtingų sistemų, standartų, reitingų ir indeksų darnios veiklos atskaitingumui vykdyti ir rezultatams komunikuoti. Pagrindinės jų, vertinant populiarumą ir mokslininkų susidomėjimą, yra JT pasaulinis susitarimas, GRI ir ISO 26000 standartas. Esminiai daugumos atskaitos būdų kriterijai, kurie turėtų būti atspindėti ataskaitose yra žmogaus ir vartotojų teisės bei su jomis susijusios problemos, aplinkos apsaugos prevencija ir su ja susijusios žalingos veiklos padariniai, valdymo kokybė bei ryšiai su bendruomene organizacijos veiklos įtakos sferoje. Papildomai nagrinėtini aspektai yra žalingų įpročių prevencija, rizikos valdymas, antikorupcija bei informacijos atskleidimo lygis.

3. DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ VERTINIMO METODOLOGIJA

DRA vertinimo metodologija suformuota remiantis antrame skyriuje pateiktais teoriniais ataskaitų skaidrumo, kokybės bei atitikimo standartams kokybinio vertinimo sprendimais. Tyrimui objektu pasirinktos Lietuvoje veikiančių ir darnią veiklą deklaruojančių organizacijų DRA. Organizacijos atrinktos pagal šiuos kriterijus:

- Lietuvoje veikiančios organizacijos, aktyvios pagal JT Pasaulinio susitarimo duomenų bazės duomenis (UNGC, 2016) ir pateikė DRA 2014 m.;
- Lietuvoje veikiančios organizacijos, aktyvios pagal GRI duomenų bazės duomenis (GRI, 2016b) ir pateikė DRA 2014 m.;
- Yra aktyvios pagal LAVA duomenis (LAVA, 2016b); ir pateikė DRA 2014 m..

Tokie kriterijai pasirinkti, nes išvardintos asociacijos yra oficialūs ir populiariausi Lietuvoje veikiančių organizacijų teikiamų DRA viešinimo šaltiniai (LAVA, 2016a). Ataskaitos buvo peržiūrėtos 2016 m. balandžio 11 – 25 dienomis. Atlikus pirminę analizuotinų organizacijų (žr. 16 lent.) apžvalgą, buvo pastebėta, kad tik maža dalis organizacijų tyrimo atlikimo laikotarpiu pateikė 2015 metų DRA. Todėl, kokybiškai DRA turinio analizei, siekiant atspindėti realią situaciją ir palyginti skirtingų organizacijų duomenis tuo pačiu laikotarpiu, neiškreipiant tyrimo rezultatų, buvo pasirinktos tik 2014 m. DRA, pateiktos atskirai nuo metinės finansinės ataskaitos. Pažymėtina, kad organizacijos gali priklausyti vienai ar daugiau iš 16 lentelėje pateiktų asociacijų. Taip pat svarbu paminėti, kad ne visos minėtoms asociacijoms priklausančios organizacijos teikia DRA. Jei organizacija pateikia DRA lietuvių ir užsienio kalbomis, buvo analizuota lietuviška versija. Pažymėtina, kad organizacijų pirminiai pranešimai dėl dalyvavimo JT Pasaulinio susitarime, pateikti šios institucijos duomenų bazėje nebuvo vertinami, nes juose nepateikti pilni darnios veiklos rezultatai. Taip pat nebuvo vertinama tik internetiniame puslapyje (ne atskirame dokumente) viešinama socialinė informacija.

16 lentelė. Lietuvoje veikiančių organizacijų deklaruojančių darnumą skaičius (LAVA, 2016b; UNGC, 2016; GRI, 2016b)

Ataskaitų šaltinis	Registruotų organizacijų skaičius	Aktyvių organizacijų skaičius
JT Pasaulinio susitarimas (JTSPS)	122	35
LAVA	23	23
GRI	1	1

Šiame darbe, siekiant įvertinti tam tikrų reiškinių buvimą (nebuvimą) bei perteikti informacijos atskleidimo kokybę, naudojama svertinių įverčių (Leitonenė ir Šapkauskienė, 2015) **metodologija**. DRA turinio analizei naudojama 5 balų kokybinio vertinimo sistema pateikta 17 lentelėje. Objektų

vertinimas priskiriant balo skaitinį įvertį apima teksto, vizualinę, loginę, lyginamąją ir atitikties analizes. Atlikus DRA skaidrumo ir kokybės vertinimą balai sumuojami.

17 lentelė. Kokybinio vertinimo balų reikšmės (sudaryta pagal Katiliūtė, Daunorienė ir Katkutė, 2014)

Balų skaičius	Balo reikšmė	Detalizavimas
4	<i>Dominuoja privalumai</i>	Priskirta vertinama objekto savybė išpildoma pilnai, nėra trūkumų ir neigiamų savybių
3	<i>Privalumai nustelbia trūkumus</i>	Priskirta vertinamo objekto savybė išpildoma, tačiau egzistuoja pastebimi trūkumai
2	<i>Trūkumai nustelbia privalumus</i>	Egzistuojantys trūkumai neigiamai veikia priskirtos vertinamo objekto savybės išpildomą
1	<i>Dominuoja trūkumai</i>	Priskirta vertinamo objekto savybė neišpildoma, vyrauja trūkumai
0	<i>Nėra duomenų</i>	Nėra duomenų apie vertinamą objektą arba vertinamą objekto bruožą

Tyrimo problemą sudaro ankstesniame skyriuje nagrinėta DRA skaidrumo, kokybės bei atitikties standartams vertinimo visuma. **Tyrimo instrumentai.** Atsižvelgiant į aptartas teorines DRA skaidrumo vertinimo prielaidas, buvo išskirtos 18 lentelėje pateiktos ataskaitų vertinimo charakteristikos. Tiksli DRA skaidrumo vertinimo schema pagal nustatytus charakteristikų kriterijus priskiriant jiems atitinkamą balų skaičių pateikta 1 priede.

18 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo vertinimo charakteristikos

Vertinimo charakteristika	Vertinimo kriterijus
<i>Ataskaitos prieinamumas</i>	Ataskaita lengvai prieinama organizacijos internetiniame puslapyje
	Ataskaitą galima lengvai parsisiųsti
	Ataskaita pateikiama atitinkama kalba
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos aktualumas</i>	Adresuojami aktualūs akcininkų (savininkų) interesai
	Adresuojami aktualūs darbuotojų interesai
	Adresuojami aktualūs klientų interesai
	Aiškiai adresuojami aktualūs tiekėjų ir verslo partnerių interesai
	Aiškiai adresuojami aktualūs vietinės bendruomenės interesai
<i>Vertės grandinės informacijos skaidrumas</i>	Teikiama informacija apie tiekėjų ar partnerių patikimumą darnumo atžvilgiu
	Teikiama išsami produkcijos (paslaugos) darnumo informacija
	Tinkamas galiojančių leidimų, sertifikatų publikavimas
	Aiškus vertės grandinės informacijos prieinamumas
<i>Neskaidrumo apraiškos</i>	Žaliojo marketingo naudojimo pobūdis
	Aiškus negatyvios informacijos viešinimas
	Nėra žymių darnumo deklaravimo – „greenwashing“ apraiškų
	Tinkamas apdovanojimų darnumo srityje publikavimas
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos intensyvumas</i>	Finansinių rezultatų ir interesų aptarimas
	Akcininkų (savininkų) pelno viešinimas
	Aukštas pareigas užimančių pareigūnų atlyginimų viešinimas
	Pateikiama informacija apie darnumo iššūkius
<i>Ataskaitų savalaikiškumas</i>	Ataskaitos teikimo periodiškumas
	Viešinimo šaltinių nuoseklumas

18 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Vertinimo charakteristika	Vertinimo kriterijus
<i>Ataskaitų patikimumas</i>	Nepriklausomo vertintojo pranešimas
	Galimybė lengvai patikrinti duomenis
	Pateikiama pripažintų išorinių ekspertų nuomonė apie darnumo procesus organizacijoje
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos aiškumas</i>	Naudojamų terminų ir sąvokų paaiškinimų buvimas
	Informacija pateikta lentelėse, schemose
	Informacija pateikta diagramose

Atsižvelgiant į aptartas teorines DRA kokybės vertinimo prielaidas buvo išskirtos 19 lentelėje pateiktos ataskaitų vertinimo charakteristikos. Tiksli DRA kokybės vertinimo schema priskiriant charakteristikoms atitinkamą balų skaičių pagal nustatytus kriterijus pateikta 2 priede.

19 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų kokybės vertinimo charakteristikos

Vertinimo charakteristika	Vertinami kriterijai
<i>Aplinkosauginės informacijos atskleidimas</i>	Informacijos apie veiklos įtaką aplinkai aiškus pateikimas
	Taikomų aplinkosauginių priemonių aprašas
	Taikomų aplinkosauginių priemonių rezultatų aiškus pateikimas
<i>Socialinės informacijos atskleidimas</i>	Informacijos apie veiklos įtaką socialiniam sektoriui aiškus pateikimas
	Taikomų socialinių priemonių aprašas
	Taikomų socialinių priemonių rezultatų aiškus pateikimas
<i>Ekonominės informacijos atskleidimas</i>	Informacijos apie veiklos įtaką ekonominiam sektoriui aiškus pateikimas
	Taikomų ekonominių priemonių aprašas
	Taikomų ekonominių priemonių rezultatų aiškus pateikimas
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos svarba</i>	Informacija daro įtaką pokyčiams organizacijoje
	Direktoriaus ar atsakingo asmens pareiškimo buvimas ir jo prasmingumas
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos palyginamumas</i>	Informacija leidžia palyginti subjekto pokyčius (datos, periodo atžvilgiu)
	Informacija leidžia palyginti skirtingų objektų tapačius duomenis
	Informacija pateikiama naudojant vienodus indikatorius, palyginamus kasmet
<i>Ataskaitos aiškumas</i>	Ataskaita aiškiai pritaikoma kokybiškoms analizėms atlikti ir sprendimams priimti
	Ataskaitos rengimo logikos pateikimas
	Atliekamų skaičiavimų paaiškinimų pateikimas
	Ataskaitos struktūra patogi ir logiška
	Naudojimas grafikais, lentelėmis, schemomis ir diagramomis yra paprastas
	Nurodomas ataskaitos laikotarpis
	Nurodoma tikslinė ataskaitos auditorija ir ataskaitos panaudojimo galimybės
	Organizacijos darnios veiklos politikos atskleidimas ir prezentacija yra aiški
Organizacijos darnios veiklos tikslų aiškus pateikimas	
<i>Ataskaitos neutralumas</i>	Aptariami ir teigiami ir neigiami darnios veiklos aspektai
	Pateikiami kontaktai kuriais galima kreiptis dėl ataskaitos informacijos

Pažymėtina, kad teorinėje darbo dalyje nagrinėti DRA skaidrumo ir kokybės vertinimo aspektai mokslininkų yra taikomi pagal įvairius standartus parengtomis ataskaitoms. Susumavus 2 ir 3 prieduose pateiktų kokybinio vertinimo schemų balus atitinkami įvertinami atskirų organizacijų DRA skaidrumo ir kokybės lygiai, pagal kuriuos organizacijos suskirstomos į atitinkamas grupes. Priklausomai nuo

priskirto darnumo rezultatų atskaitingumo skaidrumo ir kokybės lygio, organizacijų grupėms formuluojami sprendimai atskaitingumo tobulinimui ir organizacijos vertei kurti.

DRA vertinimas pagal atitikimą standartams atliekamas pagal organizacijos deklaruojamą atskaitingumo pobūdį: jei organizacija deklaruoja DRA teikianti pagal 10 JT Pasaulinio susitarimo principų, jos ataskaita atitinkamai vertinama pagal šios sistemos reikalavimų atitikimą (vertinimo schema pateikta 3 priede); jei organizacija deklaruoja DRA teikianti pagal GRI atskaitingumo formatą, ataskaita atitinkamai vertinama pagal šios sistemos reikalavimų atitikimą (vertinimo schema pateikta 4 priede); jei organizacija deklaruoja teikianti DRA pagal kurią nors kitą darbe aptartą atskaitingumo sistemą (indeksą, reitingą, standartą) jos ataskaita atitinkamai bus vertinama pagal tos sistemos (indekso, reitingo, standarto) reikalavimų atitikimą. Atitikties standartams analizė atliekama nesvertinių įverčių vertinimu, priskiriant skaitines reikšmes atitinkamai: 1 – vertinamas objektas yra; 0 – vertinamo objekto nėra (Leitoniene ir Šapkauskienė, 2015). Autonominės DRA dėl teikimo informacijos stokos (nėra faktorių – dalyvavimo oficialiuose sąjungose ar bendro viešinimo principo – pagal kuriuos būtų galima sistemiškai surasti ir atrinkti jas teikiančias organizacijas) nepateko į analizuotinų ataskaitų imtį.

Naudojant aptartą tyrimo metodologiją ir instrumentus, bus remiamasi tokiais **tyrimo eigos etapais**:

1. Atrinkti tyrimo imties kriterijus atitinkančias DRA;
2. Įvertinti DRA skaidrumo aspektu;
3. Įvertinti DRA kokybės aspektu;
4. Įvertinti DRA atitikimo standartams aspektu.
5. Pateikti siūlymus kaip patobulintos darnumo rezultatų ataskaitos gali prisidėti prie vertės kūrimo organizacijai.

Apibrėžtuose tyrimo eigos etapuose pateikiama apibendrintų tyrimo rezultatų diskusija, argumentuojami DRA tyrinėjimo apribojimai, neigiami aspektai bei tolesnės organizacijų darnumo rezultatų atskaitingumo nagrinėjimo kryptys bei perspektyvos. Remiantis atlikto DRA kokybinio tyrimų rezultatais formuluojami galimi sprendimai organizacijų atskaitingumo tobulinimui ir organizacijos vertės kūrimui didinti.

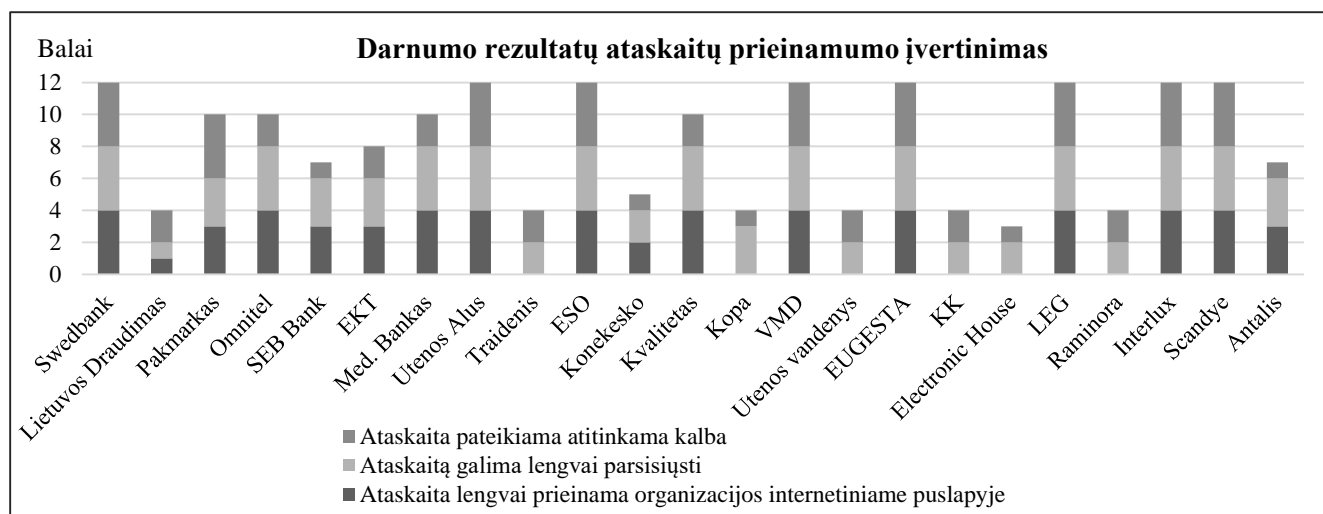
4. DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ KOKYBINIO TYRIMO REZULTATAI IR GALIMI SPRENDIMAI VERTĖS KŪRIMUI DIDINTI

Atlikus DRA kokybinį tyrimą, galima išskirti nustatytus dėsningumus bei pateikti jų interpretaciją. 5 priede pateiktos išsikeltus tyrimo imties reikalavimus atitinkančios organizacijos ir jų charakteristikos. Iš viso analizuotos 23 Lietuvoje veikiančių organizacijų DRA: 7 gamybos įmonių, 3 bankų, 5 paslaugų, 1 telekomunikacijų, 3 energetikos ir 4 prekybos organizacijų.

4.1. Darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo tyrimo rezultatai ir diskusija

DRA skaidrumo tyrimo rezultatų aptarimas pateikiamas atitinkamai numatyta tyrimo eigai, pagal ataskaitų skaidrumo vertinimo charakteristikų nagrinėjimo schemą. Pirminiai DRA skaidrumo vertinimo duomenys pateikti 6 priede.

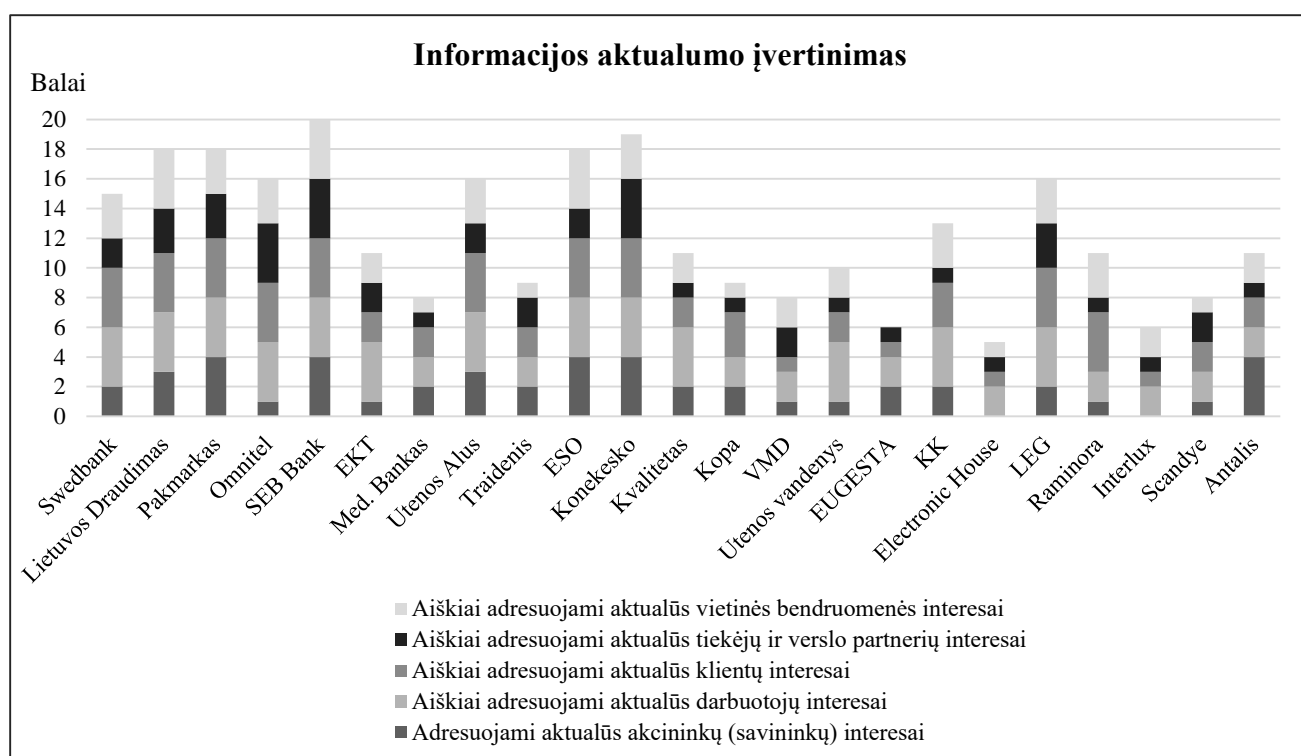
Atlikta **DRA prieinamumo** analizė (žr. 4 pav.) atskleidė, kad 26 proc. analizuotų organizacijų savo parengtos DRA nepublikuoja oficialiame organizacijos internetiniame puslapyje, tokiu atveju, dokumento reikia ieškoti per trečiąsias šalis – darnumo atskaitingumo asociacijų duomenų bazėse. Pažymėtina, kad 100 proc. ataskaitų galima atsisiųsti (iš oficialios organizacijos internetinės svetainės ar trečiųjų šalių) populiariais ir analizei patogiais failo formatais (PDF arba MS Word). Plačiau nagrinėtinas ataskaitų pateikimas atitinkama kalba. Maksimalus balų skaičius buvo skiriamas jei ataskaita pateikiama tikslinės auditorijos kalba (lietuvių) ir bent viena iš Europoje populiarių užsienio kalbų (anglų, rusų, vokiečių). Skaidriausios šiuo atžvilgiu buvo 40 proc. organizacijų, pateikiančių DRA lietuvių ir anglų kalbomis. Pažymėtina, kad visos analizuotos organizacijos veikė Lietuvoje ir tikslinė ataskaitos auditorija turėtų būti informuojama lietuvių kalba, tačiau 5 iš analizuotų organizacijų pateikė DRA tik populiaria užsienio kalba (anglų). Maksimalią 12 balų sumą ataskaitos prieinamumo skaidrumo vertinime surinko 35 proc. analizuotų organizacijų.

4 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų prieinamumo įvertinimas

DRA skaidrumą, jos prieinamumo atžvilgiu, siūloma tobulinti panaikinant ataskaitų publikavimo trūkumus. Atsižvelgiant į tikslinės auditorijos kalbą, rekomenduotina pateikti ataskaitą atitinkama kalba, tik tokia ataskaita bus vertinama kaip aiškiai ir lengvai skaitoma bei interpretuojama (Habek, 2014), tokiu atveju tikslinė auditorija bus skaidriai informuota ir supažindinta su darnios veiklos rezultatais. Taip pat rekomenduotina supaprastinti ataskaitos prieinamumą organizacijos internetiniame puslapyje – pateikti nuorodas jau pirmajame interneto svetainės puslapyje.

DRA pateikiamos **informacijos aktualumo** analizė (žr. 5 pav.) buvo atlikta įvertinant ataskaitose pateikiamos informacijos aktualumą suinteresuotoms grupėms. Tyrimas atskleidė, kad skaidriausią ataskaitą pateikė SEB Bank, tačiau pastebėtina, kad rezultatų pasiskirstymas kitų organizacijų atžvilgiu yra gana skirtingas.

5 pav. Darnumo rezultatų ataskaitose pateikiamos informacijos aktualumo įvertinimas

Aktualių vietinės bendruomenės interesų adresavimas buvo analizuojamas vertinant ataskaitose pateiktos informacijos kiekį apie šiai suinteresuotai grupei aktualias darnios veiklos sritis (žr. 8 priedą). Paminėtina, kad kaip būtina sąlyga maksimaliam 4 balų įvertinimui buvo iškelta vietinės bendruomenės keliamų klausimų adresavimas. 13 proc. analizuotų organizacijų ataskaitose adresavo 5 ar daugiau iš 8 priede pateiktų vietinės bendruomenės interesų bei pateikė komunikacijos su ja rezultatus. Tik viena organizacija (EUGESTA) neadresavo nei vieno vietinės bendruomenės intereso. Bendras ataskaitų skaidrumo lygis adresuojant vietinės bendruomenės interesus yra vertinamas kaip žemas, nes bendras balų vidurkis yra 2,3 (kai 2 balų įvertinimas reiškia, kad trūkumai nustelbia privalumus). Dažniausiai adresuojamas vietinės bendruomenės interesas buvo paramos ir labdaros

programų vykdymas, jį ataskaitose paminėjo apie 74 proc. organizacijų. Šis rezultatas atitinka anksčiau padarytą tyrinėtojų išvadą, kad vienas populiariausių Lietuvoje veikiančių organizacijų naudojamų būdų atskleisti socialinį darnaus vystymosi aspektą yra paramos bendruomenei viešinimas (Dagilienė ir Gokienė, 2011). Mažiausiai akcentuota vietos bendruomenės interesų sritis buvo galimas organizacijos veiklos neigiamas poveikis bendruomenės aplinkai, jį aptarė tik apie 21 proc. organizacijų. Šis tyrimo rezultatas atitinka ankstesnių tyrimų išvadas (Cho ir kt., 2015), kad organizacijos vengia DRA pateikti neigiamą veiklos informaciją.

Nagrinėjant DRA skaidrumo lygį atskleidžiant *aktualius tiekėjų ir verslo partnerių interesus* (žr. 5 pav.), tik 4 iš analizuotų ataskaitų (13 proc.) gavo maksimalų 4 balų įvertinimą už skaidrų turinį, apimančių 5 ar daugiau vertinime numatytų šios suinteresuotos šalies interesų (žr. 8 priedą). Pažymėtina, kad 100 proc. nagrinėtų ataskaitų turinys apima organizacijos DV strategiją. Tuo tarpu minimalus organizacijų skaičius (po vieną) pateikė organizacijos plėtros grėsmes ir investavimo galimybes. Konekesko darnios plėtros grėsmę įvardino kaip parduodamoje produkcijoje rastą MRSA⁵ bakteriją, dėl kurios buvo atšaukta prekyba produktu ir organizacija buvo papildomai tiriama dėl pažeidimų (Kesko, 2014). Investavimo galimybes aptarė SEB Bank (SEB Bank, 2014), tai sietina su tiksline šios organizacijos veikla. Planuojamą gamybos (paslaugų) apimtį pateikė 2 organizacijos, tai Omnitel ir VMG atitinkamai įvardinusios 4G interneto plėtrą (Omnitel, 2014) ir planuojamos produkcijos apyvartą pinigine išraiška (Vakarų medienos grupė [VMG], 2014). Vidutinis organizacijų DRA skaidrumo įvertinimas adresuojant tiekėjų ir verslo partnerių interesus yra 1,9 (žemesnis už 2 balų įvertį, reiškiantį, kad trūkumai nustelbia privalumus). Galima daryti išvadą, kad vertė organizacijoms šiuo atžvilgiu nėra kuriama, nes organizacijos neišnaudoja galimybių kurti patrauklią reputaciją tiekėjų ir verslo partnerių atžvilgiu ir mažinti prekybos kaštus (Malik, 2015).

Remiantis tyrimo rezultatais, ataskaitų skaidrumas adresuojant *aktualius darbuotojų interesus* buvo aukštesnis nei kitų suinteresuotų grupių atžvilgiu (žr. 5 pav.). Daugiau kaip pusė (56 proc.) nagrinėtų ataskaitų apima darbuotojų nuomonės tyrimų aptarimą. Vidutinis darbuotojų interesų adresavimo skaidrumo įvertinimas priskirtas organizacijoms yra 3,1 balo, kai 3 reiškia, kad privalumai nustelbia trūkumus. Šie rezultatai atitinka naujausias darnumo atskaitingumo tyrinėjimų, susijusių su žmogiškaisiais ištekliais, išvadas. Ehnert, Sepideh, Roper, Wagner ir Muller-Camen (2016) ištyrę didžiausias pasaulio kompanijas paneigė hipotezę, kad organizacijos darnios veiklos atskaitoje aktualizuoja tik ekologinius aspektus, anot jų tyrimo, darbuotojų interesų sritis yra tokia pat aktuali. Galima daryti išvadą, kad šiuo atžvilgiu DRA pagalba organizacijos kuria vertę sau ir darbuotojams per personalo pasitenkinimo skatinimą, patrauklaus darbdavio įvaizdžio kūrimą ir aukštesnio lygio darbuotojų pritraukimą (Malik, 2015).

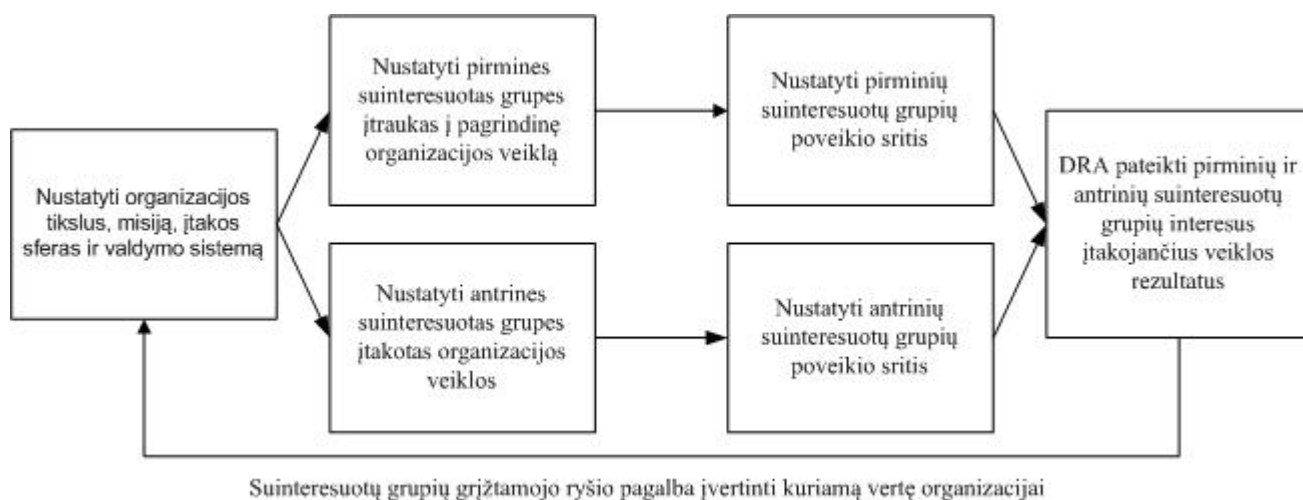
⁵ MRSA (angl. *Methicillin-resistant Staphylococcus aureus*) meticilinui atsparus auksinis stafilokokas.

Kita nagrinėta *suinteresuota šalis – klientai*. Pastebėtinai ryškus vieno iš šios suinteresuotos grupės interesų adresavimas: 100 proc. DRA buvo aptarta produkcijos (paslaugų) kokybė (žr. 8 priedą.). Pažymėtina, kad pernelyg didelis dėmesys skiriamas paslaugų (produkcijos) kokybės aptarimui gali būti sietinas su siekiu DRA panaudoti kaip marketingo priemonę. Dalyvavimą asociacijų veikloje ataskaitose aptarė 82 proc. organizacijų. Produktų (paslaugų) ekologiškumą ir klientų skundų nagrinėjimo prielaidas adresavo apie pusę organizacijų. Klientų švietimą deklaravo apie 70 proc. organizacijų, kaip pavyzdiniai atvejai paminėtini šie: ESO švietėjiškos programos „Tiek kiek reikia“ ir „Žalioji protokolas“, skirtos gyventojų ir verslo organizacijų energijos vartojimo efektyvumui didinti (Energijos skirstymo operatorius [ESO], 2014); Lietuvos draudimo programos „Nulis pykčio“, skirta vairuotojų etiškumo skatinimui, ir „Apsaugok mane“, skirta saugiam eismui propaguoti (Lietuvos draudimas, 2014) bei Swedbank organizuojamos programos „Mano biudžetas“ asmeninių finansų planavimui ir „eDarom“ sukčiavimo prevencijai (Swedbank, 2014). Klientams aktualius produkcijos (paslaugų) kainų pokyčius pateikė dvi organizacijos, tai ESO ir LEG. Pažymėtina, kad 10 organizacijų atliko ir skelbė klientų nuomonės tyrimų rezultatus. Klientų interesų adresavimo skaidrumo įvertinimo vidurkis sudaro 2,7 balo, artimas 3 balų įverčiui, reiškiančiam, kad privalumai nustelbia trūkumus. Šiuo atžvilgiu vertė organizacijai yra kuriama kompanijos prekės ženklo (angl. *Brand*) stiprinimu bei klientų lojalumo ir pardavimų augimu (Malik, 2015).

Akcininkų (savininkų) interesų adresavimo skaidrumo įvertinimas (žr. 5 pav.) parodė, kad šiai suinteresuotai grupei aktualios sritys buvo aptariamoms mažiausiai, palyginus su kitomis suinteresuotomis grupėmis. Apie 35 proc. organizacijų ataskaitose aptarė DV iššūkius bei jo įtaką įmonės plėtrai bei vertei (žr. 8 priedą.). Konkrečiai DV nauda akcininkams buvo minima apie 20 proc. ataskaitų. Savininkų interesų adresavimo skaidrumas vidutiniškai buvo įvertintas 2 balais, šis įvertis reiškia, kad trūkumai nustelbia privalumus. Organizacijos turėtų atkreipti daugiau dėmesio į akcininkų interesus įsitraukiant į darnios veiklos procesus, nes akcininkų nuomonė organizacijos veiklos krypties pasirinkimo atžvilgiu yra itin svarbi (N. C. Smith ir Ronnegard, 2016).

Bendras DRA pateikiamos informacijos aktualumo įvertinimas atskleidė, kad Lietuvoje veikiančios organizacijos aiškiai aktualizuoja klientų ir darbuotojų interesus, tuo tarpu kitų suinteresuotų grupių poreikiai aptariamai paviršutiniškai. Pagal 5 paveiksle pateiktus kokybinės analizės rezultatus, matoma, kad 18 ir daugiau balų iš 20 galimų surinko 5 ataskaitos, tai Lietuvos draudimas, Pakmarkas, SEB Bank, ESO ir Konekesko. Vidutinė informacijos aktualumo įvertinimo balų suma paslaugų įmonėms yra 12,5, o gamybos įmonių 11,3 (iš 20 galimų), todėl negalima teigti, kad nuo organizacijos veiklos pobūdžio žymiai skiriasi DRA atskleidžiamos informacijos aktualumas ir jo įtakotas ataskaitų skaidrumas. Nors kitų autorių nuomone organizacijos DRA aktualizuoja informaciją susijusią su jų veiklos pobūdžiu (Fernandez-Feijoo ir kt., 2014a). Tolesniuose tyrimuose rekomenduojama DRA vertinimo metodologiją papildyti įvairesniais suinteresuotų grupių interesais.

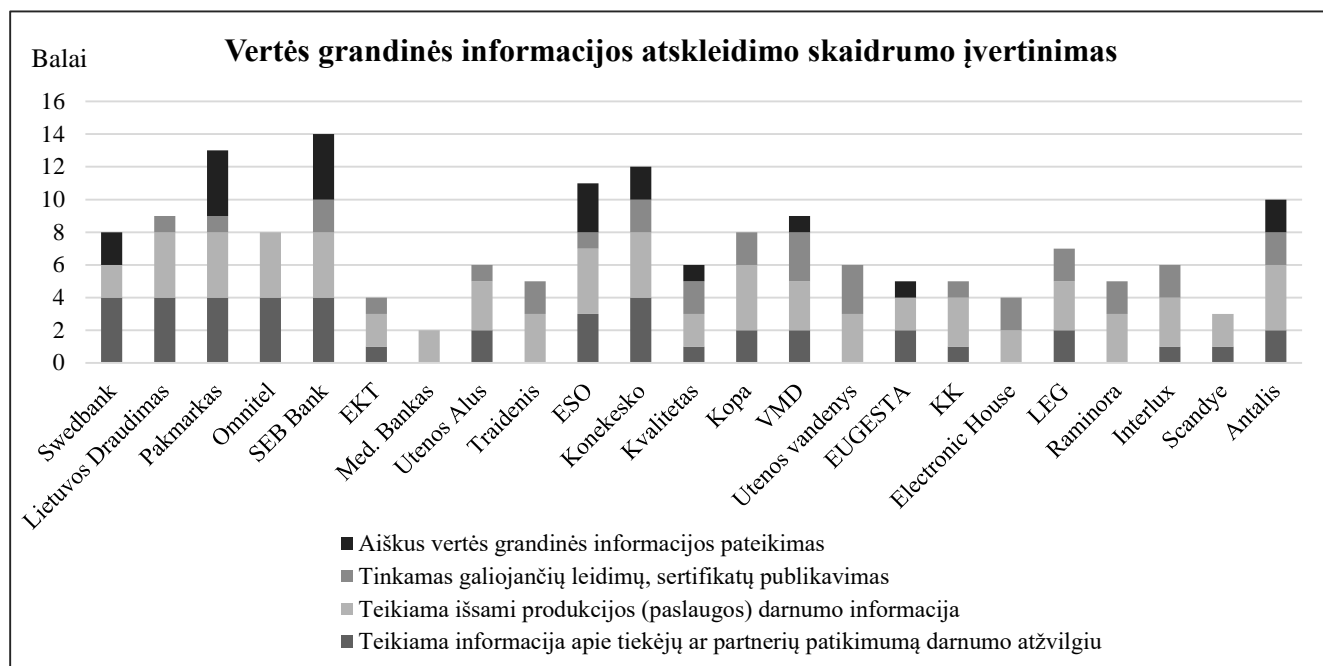
DRA skaidrumui didinti pateikiamos informacijos aktualumo atžvilgiu organizacijoms rekomenduotina tikslingai atrinkti jų veiklos lauke įtakojamas susiinteresuotas grupes ir reikšmingai identifikuoti jų interesų sritis, kurias tikslinga aptarti DRA. Organizacijoms svarbu suprasti, kad būtinas daugiamatis ir proporcingas požiūris į suinteresuotų šalių poreikius, nes adresuojant tik vienos iš veikiančių šalių interesus kitos lieka nušalyje (Costa ir Menichini, 2013) ir tai neigiamai veikia darnumo rezultatų atskleidimo skaidrumą ir mažina partnerystės kuriamą vertę organizacijai. Suinteresuotų grupių ir jų interesų identifikavimo tobulinimui bei darnumo atskaitingumo skaidrumo didinimui siūlomas modelis pateiktas 6 paveiksle.

6 pav. Suinteresuotų grupių ir jų interesų identifikavimo schema (sudaryta pagal Wang, Liu ir Minders, 2015)

Vertės grandinės informacijos atskleidimo skaidrumo vertinimo rezultatai pateikti 7 paveiksle. Vertės grandinės informacijos pateikimas buvo analizuotas vertinant vaizdinį perteikimą ir aprašymo išsamumą. Maksimalus 4 balų įvertinimas buvo skirtas 2 ataskaitoms: Pakmarkas ir SEB Bank. Šiose ataskaitose vertės grandinė buvo pateikta vizualiai, o jos procesai aptarti analizuojant tiekimo ir gamybos procesus (SEB Bank, 2014; Pakmarkas, 2014). 60 proc. nagrinėtų ataskaitų pati vertės grandinė, kaip atskiras objektas, visiškai nebuvo aptarta ar minima, tačiau tiekėjų ir (ar) partnerių bei produkcijos (paslaugos) darnumo informacija buvo aptarta atitinkamai 78 ir 100 proc. ataskaitų. Galima daryti išvadą, kad vertės grandinės informacija analizuotose ataskaitose buvo aktualizuojama per tiekėjų ir partnerių bei paslaugos sąsajų su tvarumu aptarimu. Pažymėtina, kad 7 organizacijos teigė pasirašančios sutartį (ar kitokį susitarimą) su tiekėjais ir (ar) partneriais, įgaliojančiais juos laikyti darnios veiklos principų. Leidimų ir sertifikatų publikavimo įvertinimas atskleidė, kad tik 2 ataskaitose buvo pateikti sertifikatų galiojimo įrodymai ir nei vienoje nenurodyta kur galima patikrinti jų galiojimą. Vidutinis vertės grandinės informacijos atskleidimo įvertis yra 7,2 balo, kai galimas maksimalus balų skaičius yra 16, todėl galima daryti išvadą, kad vertės grandinės

informacijos atskleidimo skaidrumas ataskaitose yra žemas ir potencialas vertei kurti šiuo atžvilgiu yra neišpildytas.

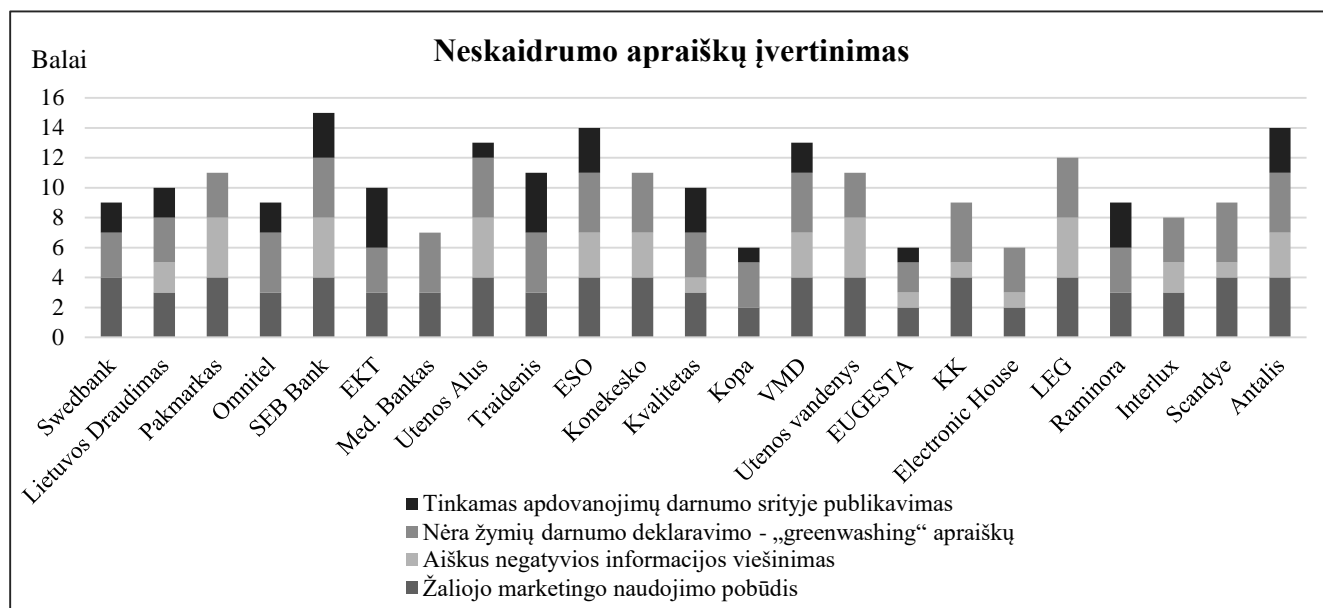

7 pav. Vertės grandinės informacijos atskleidimo skaidrumo įvertinimas

Vertės grandinės informacijos atskleidimo skaidrumo didinimui reikia auginti organizacijų supratimą apie darnumo procesus vertės grandinės sekoje, įvertinant glaudų ryšį tarp tiekėjų, partnerių, pačios organizacijos, tiesioginių vartotojų ir šalutinių produktų perėmėjų, nes aukščiausią vertę organizacijai kuria vertės grandinės procesų optimizavimas, pasiekiamas aiškia ir skaidria darnumo strategijos komunikacija vertės grandinės dalyviams (Vurro, Russo ir Costanzo, 2014). Taip pat reikia įvertinti visuminę vertės grandinės darną, nes tik taip bus pasiekiamas aukštas informacijos atskleidimo skaidrumo lygis (Mol, 2015), lemiantis vertės organizacijai kūrimą per klientų, tiekėjų ir partnerių pasitikėjimo auginimą ir bendradarbiavimo užtikrinimą.

Neskaidrumo apraiškos DRA buvo analizuojamos vertinant apdovanojimų darnumo srityje publikavimą, darnumo deklaravimo apraiškas, negatyvios informacijos viešinimą bei žaliojo marketingo naudojimo pobūdį. Bendras DRA neskaidrumo apraiškų įvertinimas pateiktas 8 paveiksle. Tyrimas atskleidė, kad tik dvejose ataskaitose pateikti apdovanojimų aprašai buvo pateikti skaidriai, tuo tarpu 40 proc. organizacijų ataskaitose neteikė jokios informacijos apie tokius apdovanojimus, o 12 iš 14 deklaravusių jų gavę, publikavo netinkamai. Netinkamas apdovanojimų už darnią veiklą publikavimas rodo organizacijų tikslą kurti teigiamą įvaizdį ataskaitos auditorijos atžvilgiu. Darnumo deklaravimo apraiškos nagrinėtos ataskaitos kalbos stiliaus ir teiginių abstraktumo vertinimu. Vidutinis šio objekto įvertinimas buvo 3,4 balo, rodantis, kad analizuotose atskaitos nepasižymėjo aukštu darnumo deklaravimo lygiu. Ataskaitos kalba dažniausiai buvo subalansuota, o teiginiai bent

minimaliai pagrindžiami realiais rodikliais. Šie tyrimo rezultatai oponuoja tyrimų išvadoms, kad ataskaitose pateikiama informacija yra nesubalansuota ir deklaratyvi (Boiral, 2013).

8 pav. Neskaidrumo apraiškų darnumo rezultatų ataskaitose įvertinimas

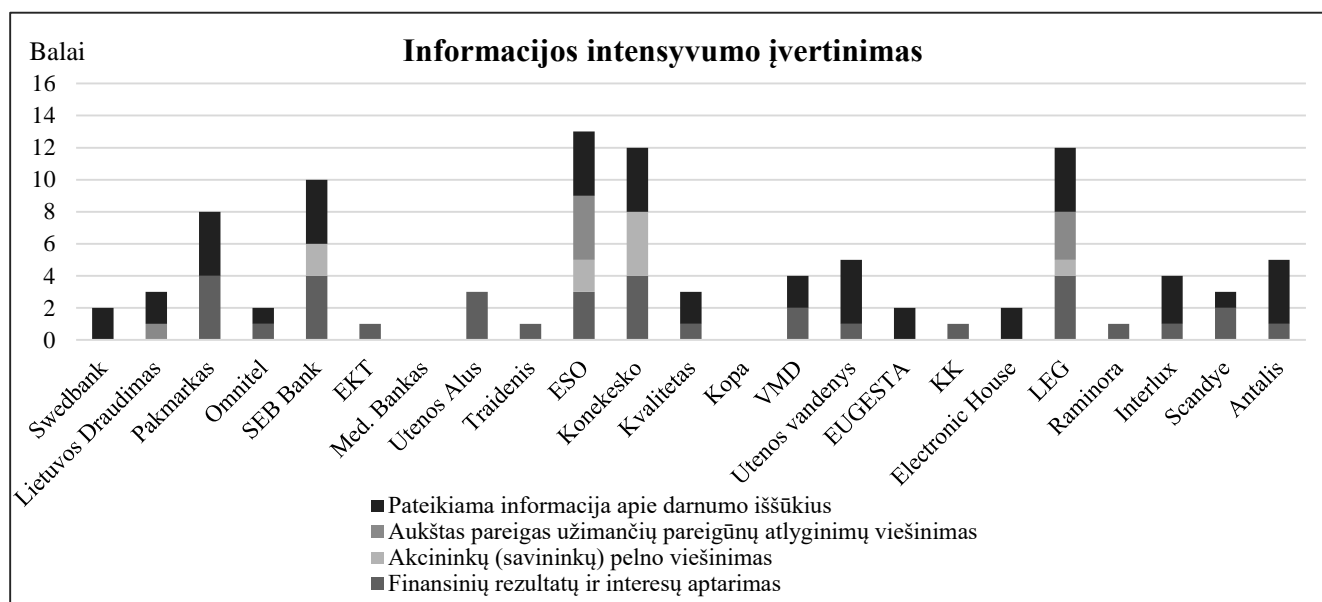
Negatyvios informacijos viešinimas buvo vertintas negatyvių aspektų skaičiumi ataskaitoje: esant 3 ir daugiau negatyvių su darnia veikla susijusių teiginių buvo skiriamas aukščiausias balas. 30 proc. analizuotų ataskaitų nerasta nei vieno negatyvaus aspekto, 20 proc. ataskaitų rasta po vieną neigiamos darnumo informacijos aspektą. Negatyvios informacijos viešinimo vidutinis įvertis buvo 1,7 balo, rodantis žemą ataskaitų skaidrumo lygį atskleidžiant pilnus darnios veiklos rezultatus. Šie rezultatai pagrindžia teorinėje darbo dalyje iškeltą problemą, kad DRA neperteikiama visapusė veiklos informacija. Žaliojo marketingo naudojimo pobūdis vertintas su juo susijusių teiginių pagrindu konkrečiais faktais ir statistika. Tyrimas atskleidė, kad organizacijos žaliąjį marketingą stengiasi pateikti ne vien kaip reklamos įrankį, bet ir pateisinti šiuos teiginius realiais veiklos duomenimis.

Apibendrinant neskaidrumo apraiškas nagrinėtose DRA, galima teigti, kad ataskaitose vengiama naudoti deklaratyvią kalbą ir žaliąjį marketingą be pagrindimo, tačiau organizacijos taip pat vengia teikti pilnus darnios veiklos rezultatus įvardinant neigiamus aspektus. DRA skaidrumo didinimui rekomenduotina negatyvių aspektų atskleidimo schema (žr. 9. pav.). Organizacijos rengdamos DRA ir vertindamos atskleistinus neigiamus aspektus turėtų įvertinti pasirinktos atskaitingumo sistemos nuorodas, privalomus minimalius reikalavimus bei savanorišką indėlį į ataskaitos skaidrumą. Negatyvių subjektų apibūdinimas, paaiškinimas ir įvertinimas padės nuspręsti ar tam tikti subjektai turėtų būti atskleisti. Paminėtina, kad tyrimo ribotumas neskaidrumo apraiškų tyrime pasireiškė ataskaitų teksto stiliaus vertinimu, norint tiksliau įvertinti šią sritį reikia tiksliau apibrėžti vertinamo objekto kriterijus.

9 pav. Negatyvių darnumo aspektų atskleidimo schema (adaptuota pagal R. Hahn ir Lülfs, 2014; Reimsbach ir R. Hahn, 2015)

DRA skaidrumas pateiktos **informacijos intensyvumo** atžvilgiu buvo vertinimas finansinių rodiklių ir interesų atskleidimo kiekiu, savininkų pelno ir aukštas pareigas užimančių pareigūnų atlyginimų viešinimu, bei darnaus vystymosi iššūkių aptarimu. Tyrimo rezultatai pateikti 10 paveiksle.

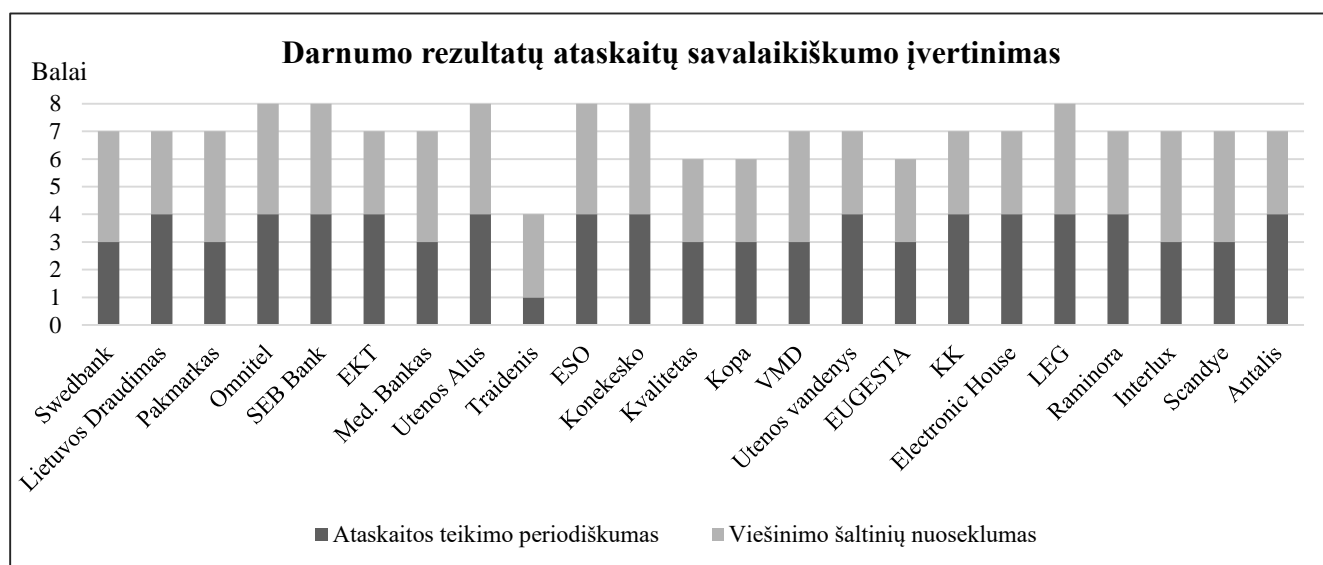
10 pav. Darnumo rezultatų ataskaitose pateiktos informacijos intensyvumo įvertinimas

10 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad nagrinėtų ataskaitų skaidrumas atskleidžiamos informacijos intensyvumo atžvilgiu yra žemas. Finansinių rezultatų ir interesų aptarimo (įvardinant pelną/nuostolius, pajamas, apyvartą, kapitalo sudėtį, pardavimų apimtį, susijusias įmones, sumokėtus mokesčius, ES paramą, politinių subjektų rėmimą ar verslo partnerius) skaidrumo lygis yra žemas, nes vidutinis įvertinimas sudaro 1,5 balo. 5 ir daugiau iš minėtų finansinių ir interesų sričių įvardino 17 proc. organizacijų, 4 sritis nurodė apie 8 proc., o 65 proc. nurodė mažiau kaip 3 arba nenurodė nei vienos. Pažymėtina, kad 3 iš 4 organizacijų, gavusių maksimalų 4 balų įvertinimą, ataskaitas pateikė pagal GRI standartus, pagal kuriuos rekomenduojama nurodyti ekonominius rezultatus ir dalyvavimą rinkoje. Bendras ataskaitų sudarytų pagal GRI standartus finansinių rezultatų atskleidimo skaidrumo vidurkis yra 2,6, o ataskaitų sudarytų pagal kitus atskaitingumo standartus vidutinis įvertinimas yra 1 balas, todėl galima teigti, kad pagal GRI normas sudarytos nagrinėtos ataskaitos yra skaidresnės

finansinių rezultatų atskleidimo atžvilgiu. Akcininkų (savininkų) pelno aptarimo detalės buvo aptiktos 4 ataskaitose, tačiau ir jose atskleidimo lygis buvo žemas. Aukštas pareigas užimančių pareigūnų atlyginimo viešinimas buvo 3 ataskaitose. Paminėtinas ESO išskirtinumas šiuo aspektu – ataskaitoje pateikti tikslūs duomenys. Darnumo iššūkių aptarimo įvertinimo vidurkis taip pat žemas – 1,9 balo.

Apibendrinant tyrimo rezultatus DRA skaidrumo informacijos atskleidimo intensyvumo atžvilgiu, galima teigti, kad nagrinėtų ataskaitų lygis yra žemas, nes bendras ataskaitų įvertinimų vidurkis sudarė 4,2 balo iš 16 galimų. Galima daryti išvadą, kad Lietuvoje veikiančios organizacijos darnią veiklą sieja su socialine ir aplinkosaugine sritimi, o ekonominės veiklos aptarimas darnumo atžvilgiu lieka nuošalyje. Tyrimo ribotumas šiuo atžvilgiu yra sietinas su nagrinėtų ataskaitų rengimo standartais, nors 7 ataskaitos parengtos papildomai remiantis GRI ir ISO 26000 nuorodomis, visos ataskaitos parengtos pagal JT Pasaulinio susitarimo 10 principų, pagal kuruos nereikalaujama atskleisti ekonominių veiklos duomenų. Kita vertus, organizacijos, rengdamos DRA turėtų atsižvelgti į siekiamą skaidrumo lygį, ar atskleisti tik tai kas nurodyta, ar savanoriškai siekti kuo skaidresnės komunikacijos.

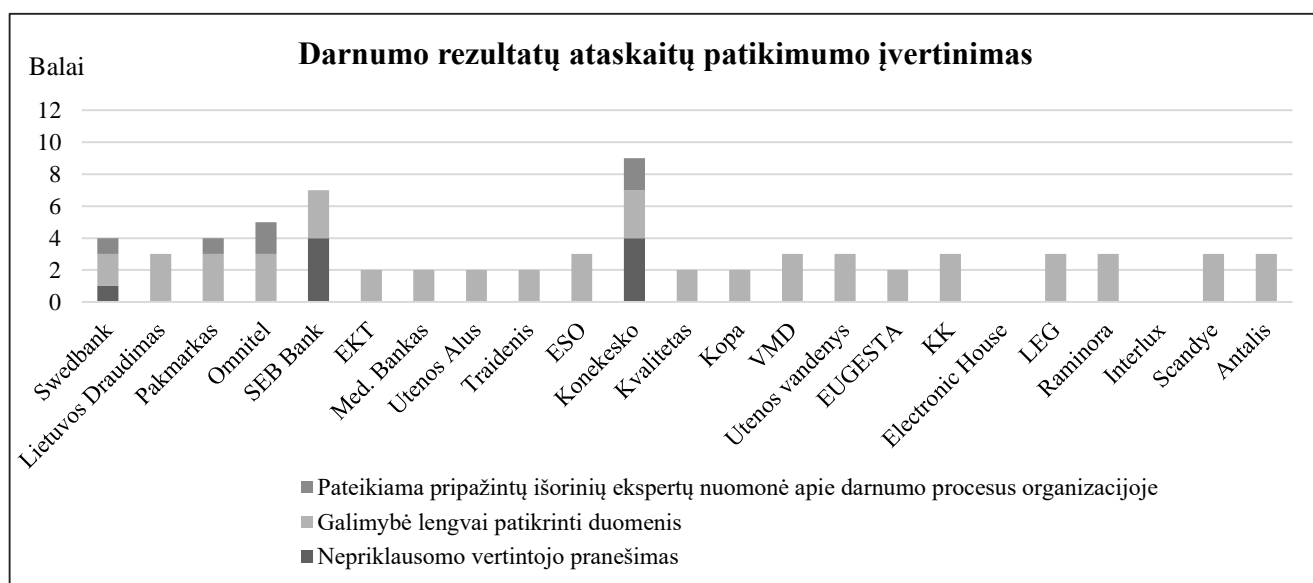
DRA skaidrumas **savalaikiškumo** atžvilgiu buvo vertinamas jų periodiškumo ir viešinimo šaltinių nuoseklumo nustatymu. Pagal tyrimo rezultatus, pateiktus 11 paveiksle, galima teigti, kad ataskaitų skaidrumas šiuo atžvilgiu yra aukštas. 82 proc. ataskaitų savalaikiškumo kategorijoje buvo priskirta 7 ar 8 balai iš 8 galimų. Galima daryti išvadą, kad organizacijos parengia ir pateikia DRA pagal nustatytą periodiškumą, o jei negali, pateikia paaiškinimus. Ataskaitos viešinamos nuosekliai, išskyrus, kaip jau minėta, atvejus, kai DRA nepateikiama oficialioje organizacijos internetinė svetainėje. Savalaikiškumo atžvilgiu nagrinėtų ataskaitų skaidrumo lygis yra aukštas ir vertė organizacijoms yra kuriama atskaitos nuoseklumo užtikrinimu.

11 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų savalaikiškumo įvertinimas

DRA **patikimumas** buvo vertintas nepriklausomo ataskaitos vertintojo pranešimo buvimu, galimybių patikrinti duomenis įvertinimu ir pripažintų ekspertų nuomonės apie darnumo procesus

įmonėje pateikimo buvimu. Tyrimo rezultatai, pateikti 12 paveiksle, rodo, kad ataskaitų skaidrumas patikimu užtikrinimo atžvilgiu yra žemas. Nepriklausomo vertintojo pranešimas buvo pateiktas 2 ataskaitose, dar vienoje buvo paminėta, kad vertinimas atliktas, tačiau pats pranešimas nebuvo pateiktas (Swedbank, 2014). Darnumo procesai išoriškai buvo įvertinti 4 organizacijose. Pažymėtina, kad išsiskiria užsienio kapitalo organizacijų skaidrumo lygis patikimumo atžvilgiu. Konekesko ir SEB Bank ataskaitos, pateiktos anglų kalba be vertimo į lietuvių kalbą, apima visą jų veiklą, ne vien vykdomą Lietuvoje, o atskaitos pasižymi aukštesniu patikimumo lygiu, nei Lietuviško kapitalo įmonių. Bendras DRA patikimo lygis žemas, nes vidutinis kokybinis įvertinimas sudaro 3 balus iš 12 galimų. Vertės kūrimas šiuo atžvilgiu yra itin ribotas dėl žemo informacijos patikimumo užtikrinimo.

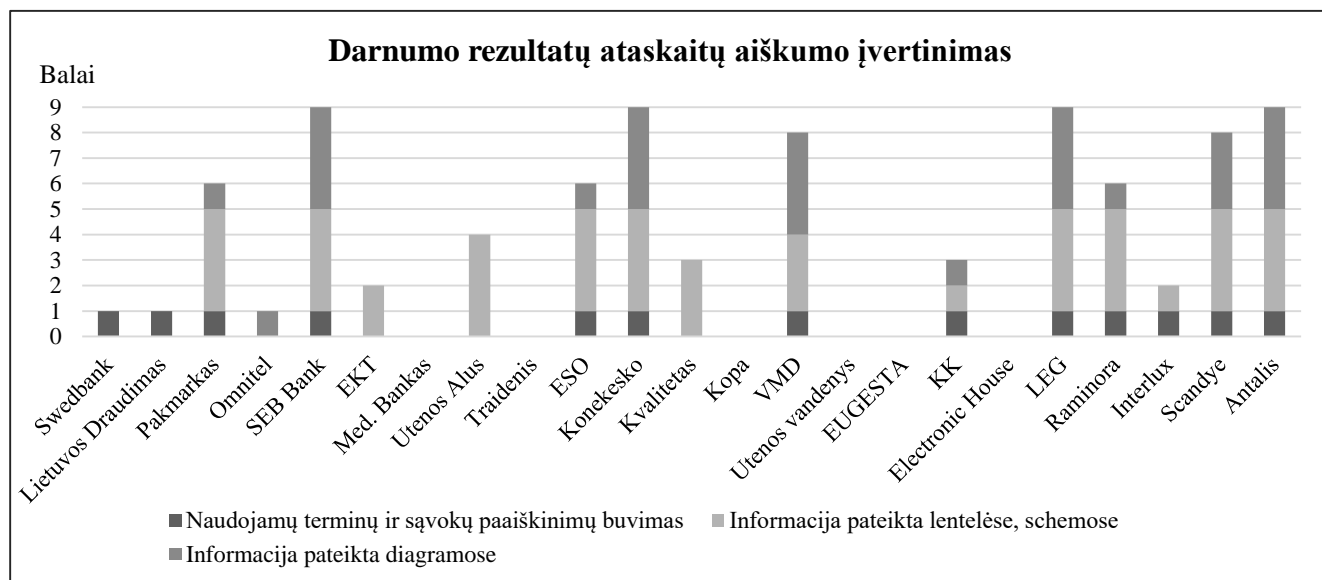

12 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų patikimumo įvertinimas

DRA patikimumo kokybinio tyrimo rezultatai prisideda prie ankstesnių tyrimų išvadų, kad būtina sukurti trečiosios šalies darnumo atskaitingumo auditavimo sistemą, kuri kol kas nėra plačiai taikoma ir išvystyta (Perego ir Kolk, 2012). Skaidrumo didinimui ataskaitų patikimumo atžvilgiu organizacijoms rekomenduotina įvertinti trečiosios šalies vykdomo DRA ir pačių darnumo procesų organizacijos viduje auditavimo galimybes ir jo galimą naudą. Auditavimo procesas šiuo atveju yra skirtas probleminių darnios veiklos ir jos atskaitingumo sričių identifikavimui bei galimybių joms tobulinti paieškai. Esant progresui ir tobulėjimui vertė organizacijai per darnumo atskaitingumą bus kuriama nuolatos. Pažymėtina, kad tyrimo ribotumas pasireiškė duomenų patikrinimo galimybių vertinime: nustatyti vertinimo kriterijai nėra visiškai objektyvūs. Tolesniuose tyrimuose rekomenduotina tiksliau apibrėžti galimybių lengvai patikrinti duomenis vertinimo kriterijus.

Atliktos DRA pateikiamos **informacijos aiškumo** analizės rezultatai, pateikti 13 paveiksle, rodo, kad DRA ryškus vaizdinio pateikimo buvimas arba ne. Jei ataskaitose informacija pateikiama vaizdinėmis priemonėmis, tai jose randami ir grafikai ir lentelės ir diagramos. 34 proc. ataskaitų

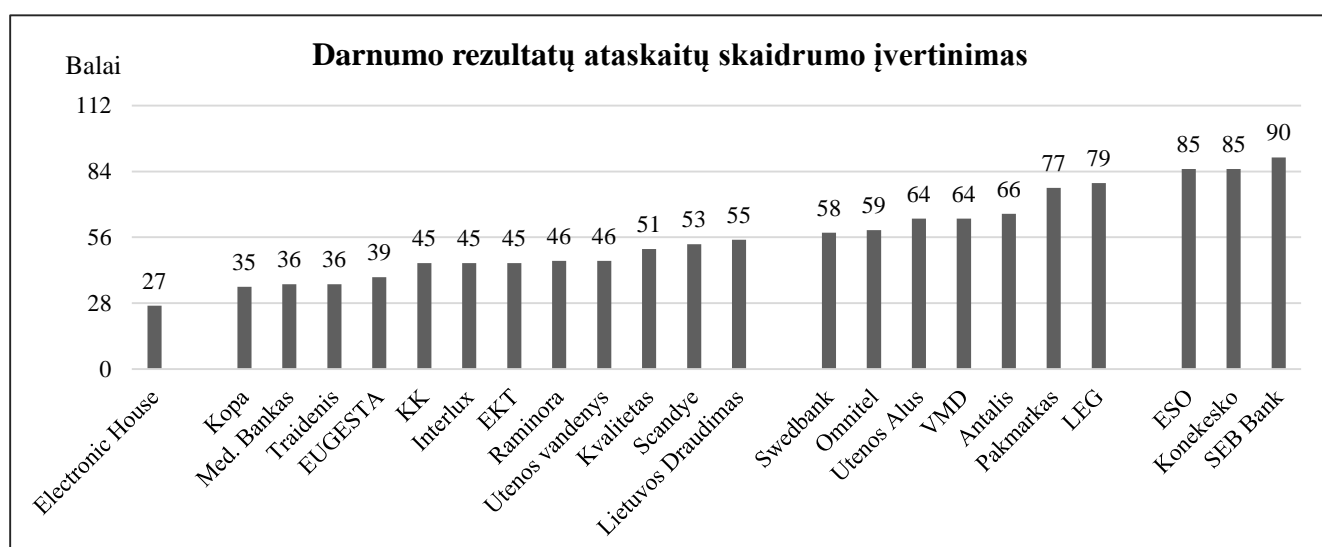
nebuvo vaizdinio informacijos pateikimo. Pažymėtina, kad naudojamų terminų ir sąvokų žodyno nebuvo nei vienoje iš analizuotų ataskaitų, tačiau 56 proc. ataskaitų buvo rasta keletas sąvokų paaiškinimų tekste. Bendras analizuotų ataskaitų skaidrumas aiškumo atžvilgiu vertintinas kaip žemas, vidutinis balų skaičius buvo 3,7 iš 9 galimų.

13 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų aiškumo įvertinimas

Ataskaitų aiškumui didinti rekomenduotina įvertinti vizualiai pateikiamos informacijos įtaką auditorijai (informacijos įsisavinimo ir interpretacijos pagreitinėjimą) bei grafikų ir diagramų pagalba galimybę susieti skirtingus duomenis ir pabrėžti jų pokyčius, tendencijas. Tačiau patartina vengti vizualinio organizacijos sąsajų su tvarumu perteikimo iliustracijomis ir nuotraukomis, kurių gausa mažina ataskaitos skaidrumą ir patikimumą (Hrasky, 2012). Ataskaitų aiškumo tyrimo tobulinimui rekomenduotina papildomai vertinti vizualiai pateikiamos informacijos aktualumą ir svarbą.

Visuminis skaidrumo įvertinimas, DRA skirstant į skaidrumo lygius, pateiktas 14 paveiksle.

14 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo įvertinimas ir pasiskirstymo lygiai

Susumavus kokybinės analizės įverčius nagrinėtos ataskaitos buvo suskirstytos į **grupes pagal skaidrumo lygį**. Maksimaliai skaidrumo kokybinio vertinimo balų sumai esant 112, buvo išskirti 4 nagrinėtų ataskaitų skaidrumo lygiai: *žemas skaidrumo lygis* 0 – 28 balai; *vidutinis skaidrumo lygis* 29 – 56 balai; *pažengęs skaidrumo lygis* 57 – 84 balai; *aukštas skaidrumo lygis* 85 – 112 balų. Apibendrinant DRA skaidrumo tyrimo rezultatus galima teigti, kad daugumo analizuotų Lietuvoje veikiančių organizacijų pateikiamų ataskaitų pasižymi vidutiniu skaidrumo lygiu, jų buvo 52 proc., o pažengusio darnumo atskaitingumo lygyje yra 30 proc. organizacijų. Mažiausiai skaidri viena ataskaita, priklausanti Electronic House įmonei (Electronic house, 2014). Aukštas skaidrumo lygis buvo nustatytas 3 ataskaitose, tačiau dvi iš jų yra pateiktos anglų kalba ir buvo parengtos užsienio atstovų.

Atsižvelgiant į darnumo atskaitingumo skaidrumo lygį 20 lentelėje pateikiami **sprendimai** kaip tobulinti šią sritį ir didinti kuriamą vertę organizacijai.

20 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų skaidrumo didinimo sprendimai vertei kurti

Skaidrumo lygis	Pagrindinė problema	Sprendimo kryptis	Vertės kūrimas
<i>Žemas skaidrumo lygis</i> 0 – 28	Aiškumo trūkumas	Perteikti informaciją vizualiai; pateikti terminų paaiškinimus	Greitesnis informacijos įsisavinimas, interpretacija
	Patikimumo užtikrinimo trūkumas	Atlikti ataskaitos ir vidinių procesų auditą	Probleminių sričių identifikavimas
	Žemas informacijos intensyvumas	Atskleisti finansinę informaciją	Visapusiška komunikacija, pasitikėjimo augimas
	Netinkamas apdovanojimų publikavimas	Pateikti pilną apdovanojimų informaciją	Tinkamas pasiekimų įvertinimas
	Negatyvios informacijos trūkumas	Išskirti negatyvius veiklos aspektus ir juos pateikti	Pilnavertė komunikacija, tobulėjimo galimybės
	Vertės grandinės informacijos trūkumas	Išanalizuoti vertės grandinės procesus darnumo kontekste	Darnios veiklos sklaida, partnerystės augimas
	Visų suinteresuotų grupių adresavimo trūkumas	Išskirti suinteresuotas grupes ir jų interesus	Aktualios informacijos sklaida, pasitikėjimas ja
<i>Vidutinis skaidrumo lygis</i> 29 – 56	Aiškumo trūkumas	Pateikti daugiau informacijos vizualiai, paaiškinti procesus	Ataskaitos patrauklumas, procesų optimizavimas,
	Patikimumo trūkumas	Atlikti ataskaitos ir vidinių procesų auditą	Problemų identifikavimas ir tobulėjimas
	Ataskaitų savalaikiškumo trūkumas	Laikytis nustatyto atskaitos grafiko arba jį pakeisti	Neigiamos atskaitos įvaizdžio išvengimas
	Informacijos intensyvumo trūkumas	Atskleisti daugiau aktualių finansinių rodiklių	Augantis investicinis potencialas
	Negatyvios informacijos trūkumas	Identifikuoti ir pateikti galimus darnumo iššūkius	Rizikos kontrolė ir procesų tobulinimas
	Vertės grandinės informacijos trūkumas	Įtraukti vertės grandinės darnos procesą į bendrą veiklą	Bendradarbiavimas; darna visoje vertės grandinėje
	Tiekėjų partnerių interesų adresavimo trūkumas	Sudaryti ir pateikti politiką tiekėjų ir partnerių atžvilgiu	Tiekimo kaštų mažinimas; bendravimo optimizavimas
	Bendruomenės interesų adresavimo trūkumas	Identifikuoti ir aptarti bendruomenės interesus	Bendradarbiavimas, pasitikėjimas, integracija
	Ataskaitų prieinamumo trūkumas	Pateikti ataskaitą oficialiame internetiniame puslapyje	Komunikacijos optimizavimas

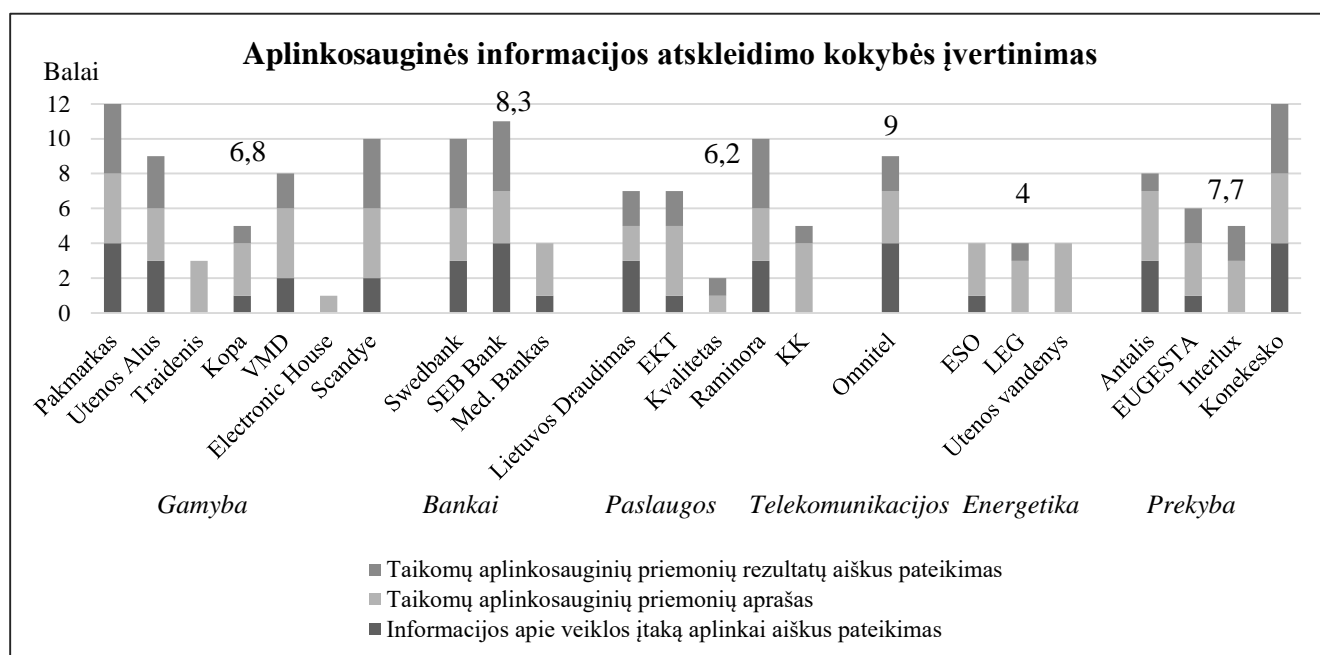
20 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Skaidrumo lygis	Pagrindinė problema	Sprendimo kryptis	Vertės kūrimas
<i>Pažengęs skaidrumo lygis</i> 57 – 84	Aiškumo trūkumas	Pateikti naudojamų terminų paaiškinimus	Komunikacijos skaidrumas per informacijos aiškumą
	Patikimumo trūkumas	Atlikti ataskaitos ir vidinių procesų auditą	Rizikos valdymas; tobulėjimas; patikimumas
	Žaliojo marketingo teiginių pagrindimo trūkumas	Vengti žaliojo marketingo teiginių jei nėra įrodymų	Patikimumas, neigiamo įvertinimo išvengimas
	Negatyvios informacijos trūkumas	Viešinti neigiamą veiklos įtaką ir vystymosi iššūkius	Ilgalaikėje perspektyvoje augantis patikimumas
	Akcininkų interesų adresavimo trūkumas	Informuoti akcininkus apie darnaus vystymosi naudą	Procesų optimizavimas ir vieninga komunikacija
<i>Aukštas skaidrumo lygis</i> 85 – 112	Ataskaitos prieinamumo trūkumas	Pateikti ataskaitas tikslinės auditorijos kalba	Skaidrus auditorijos informavimas, neigiamo požiūrio išvengimas

4.2. Darnumo rezultatų ataskaitų kokybės tyrimo rezultatai ir diskusija

DRA kokybės vertinimo aptarimas pateikiamas atitinkamai numatytai tyrimo eigai, pagal ataskaitų kokybės vertinimo objektų nagrinėjimo schemą. Pirminiai DRA kokybės vertinimo duomenys pateikti 7 priede.

Aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybės tyrimo rezultatai pateikti 15 paveiksle.

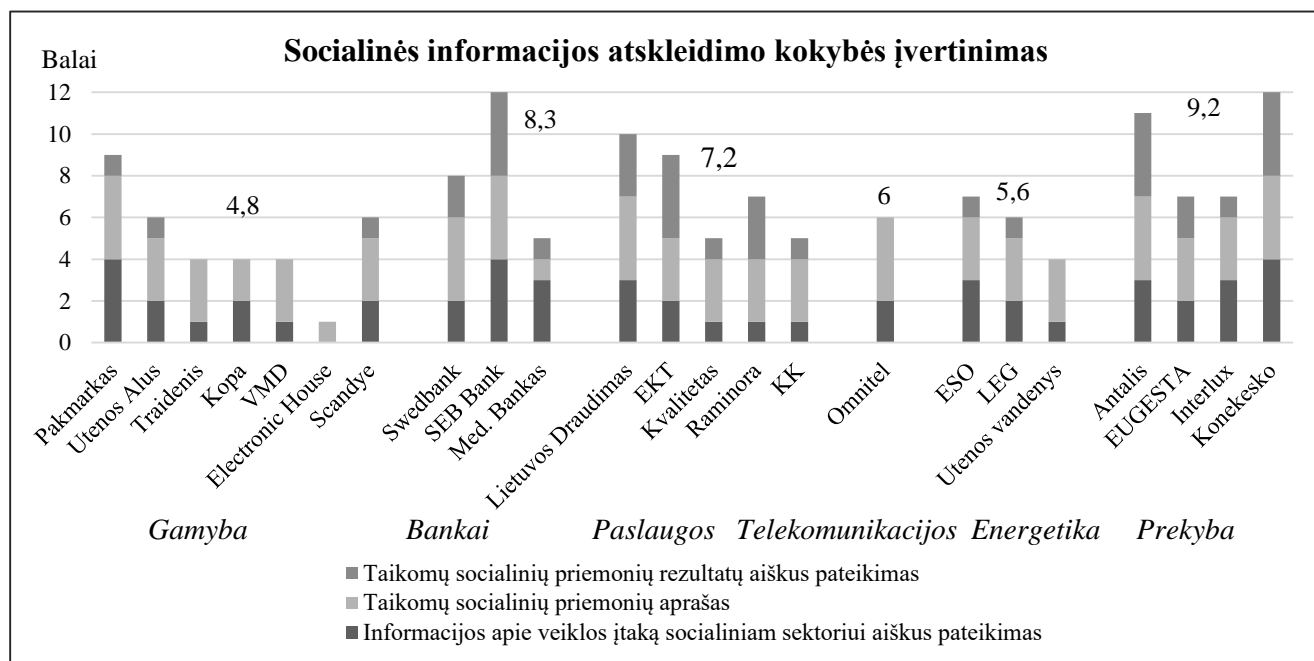

15 pav. Aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybės įvertinimas

Aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybės tyrimo rezultatai (žr. 15 pav.) rodo, kad 73 proc. analizuotų organizacijų DRA daug dėmesio skiria aplinkosauginių priemonių aprašymui, tačiau nevertina realios veiklos įtakos aplinkai ir taikomų aplinkosauginių priemonių rezultatų. Aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybės lygis įvairiuose veiklos sektoriuose skiriasi. Bankų

ir prekybos organizacijų ataskaitos pasižymėjo aukštesniu vidutiniu kokybės įvertinimu (8,3) nei energetikos (4,0), paslaugų (6,2) ir gamybos (6,8) sektoriaus organizacijos. Šis tyrimo rezultatas skiriasi nuo ankstesnių išvadų, kad didesnę poveikį aplinkai darančių (gamybinių) įmonių DRA yra kokybiškesnės (Leitoniene ir Šapkauskienė, 2015). Vidutinis visų sektorių aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybės įvertinimas yra 6,7 balai iš 12 galimų, todėl aplinkosauginės informacijos atskleidimo kokybė yra nepakankama komunikacijos kokybei užtikrinti ir vertei kurti.

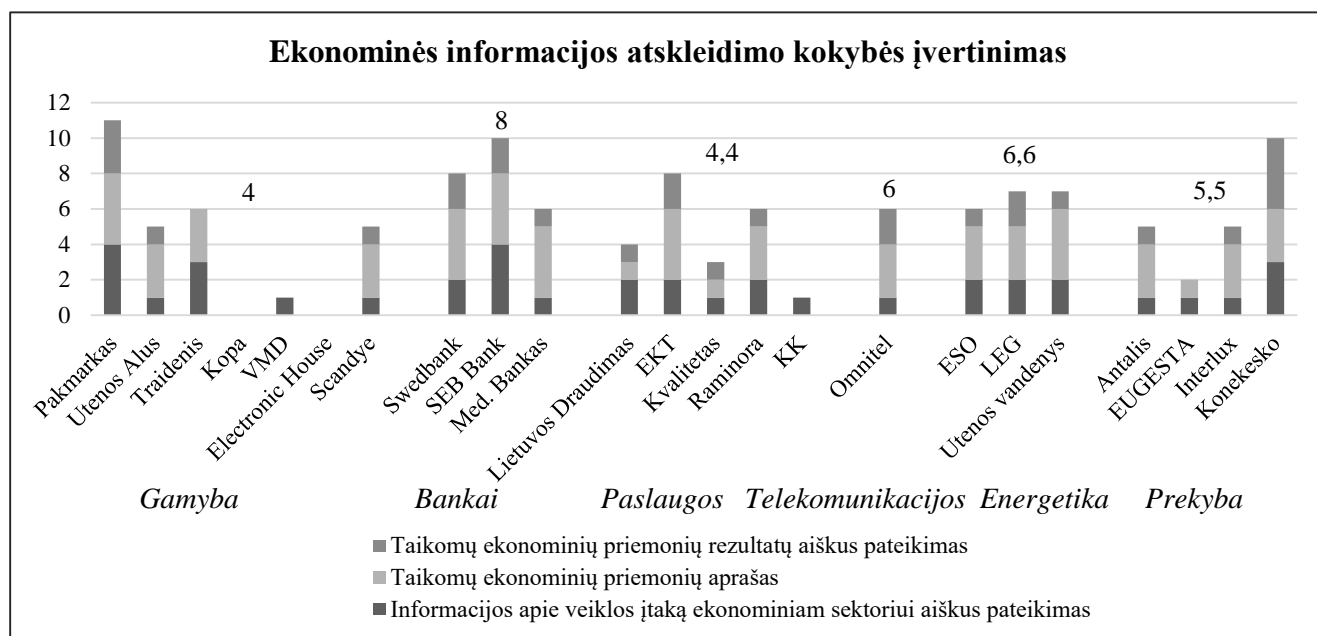
DRA pateikiamos **socialinės informacijos atskleidimo** kokybės rezultatai, pateikti 16 paveiksle, rodo, kad bankai ir prekybos organizacijos pasižymėjo aukščiausiu socialinės informacijos atskleidimo kokybės lygiu. Vidutiniai šiems veiklos sektoriams priskirti kokybinio vertinimo balai atitinkamai buvo 8,3 ir 9,2 iš 12 galimų. Tuo tarpu gamybos sektoriaus įmonių vidutinis įvertinimas yra 4,8 balai – tai žemiausias įvertinimas iš visų analizuotų veiklos sektorių. Paminėtina, kad 86 proc. organizacijų pateikia išsamius taikomų socialinių priemonių aprašymus, tačiau tik 30 proc. išskiria jų taikymo tikslus, ir, atitinkamai, tik 26 proc. pateikia socialinių priemonių taikymo rezultatus. Taigi, galima teigti, kad analizuotose ataskaitose daugiau dėmesio skiriama socialinių priemonių aprašymui, o ne organizacijos veiklos įtakos vertinimui. Bendras vidutinis visų veiklos sektorių kokybinis įvertinimas yra 6,7 balai – lygus aplinkosauginės informacijos atskleidimo vidutiniam įvertinimui.

16 pav. Socialinės informacijos atskleidimo kokybės įvertinimas

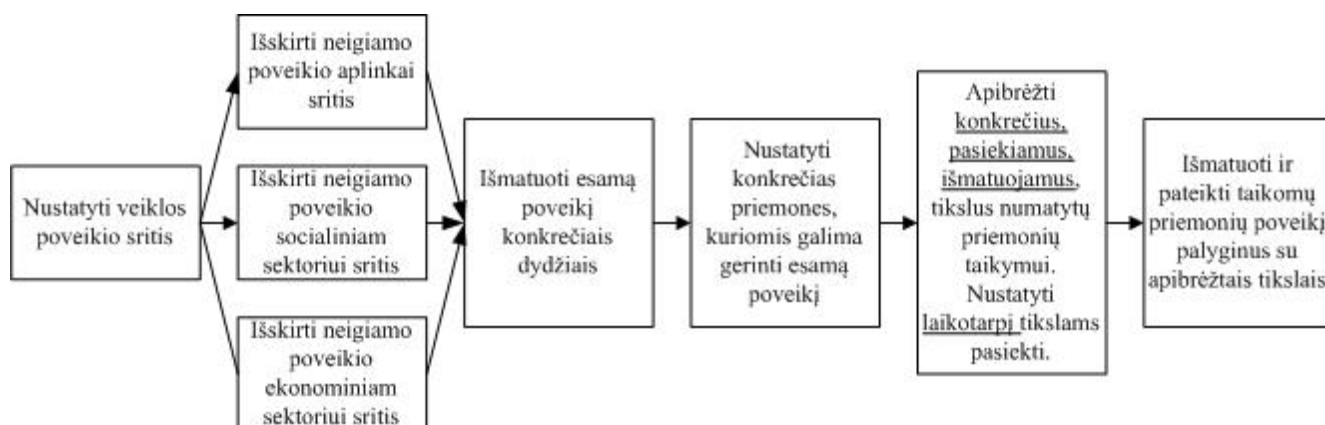
Ekonominės informacijos atskleidimo kokybės tyrimas (žr. 17 pav.) atskleidė, kad šio DV sektoriaus informacijos atskleidimo kokybė yra žemesnė nei aplinkosauginio ir socialinio sektorių. Vidutinis visų veiklos sektorių ekonominės veiklos informacijos atskleidimo kokybinis įvertinimas – 5,3 balo iš 12 galimų. Aukščiausia ekonominės informacijos atskleidimo kokybe pasižymėjo bankų parengtos DRA, žemiausia – gamybos sektorius. Taip pat pastebėta tendencija ataskaitose pateikti

taikomų ekonominių priemonių aprašymus, tačiau neišskirti joms keliamų tikslų ir nevertinti jų pasiteisinimo ir įtakojamų pokyčių. Ekonominės veiklos atskleidimo kokybės įvertinimas buvo sudėtingesnis nei socialinės ir aplinkosauginės, nes ekonominio sektoriaus vertinimui pasirinkti objektai (tvarus ekonomikos reguliavimas, investicijos į darnią plėtrą, infliacijos mažinimas, darnių technologijų diegimas, ekonominio pakankamumo užtikrinimas, veiklos efektyvumo gerinimas, darbo rinkos reguliavimas) ataskaitose identifikuojami skirtingai ir įvairi jų interpretacija galėjo neigiamai paveikti tyrimo rezultatus.

17 pav. Ekonominės informacijos atskleidimo kokybės įvertinimas

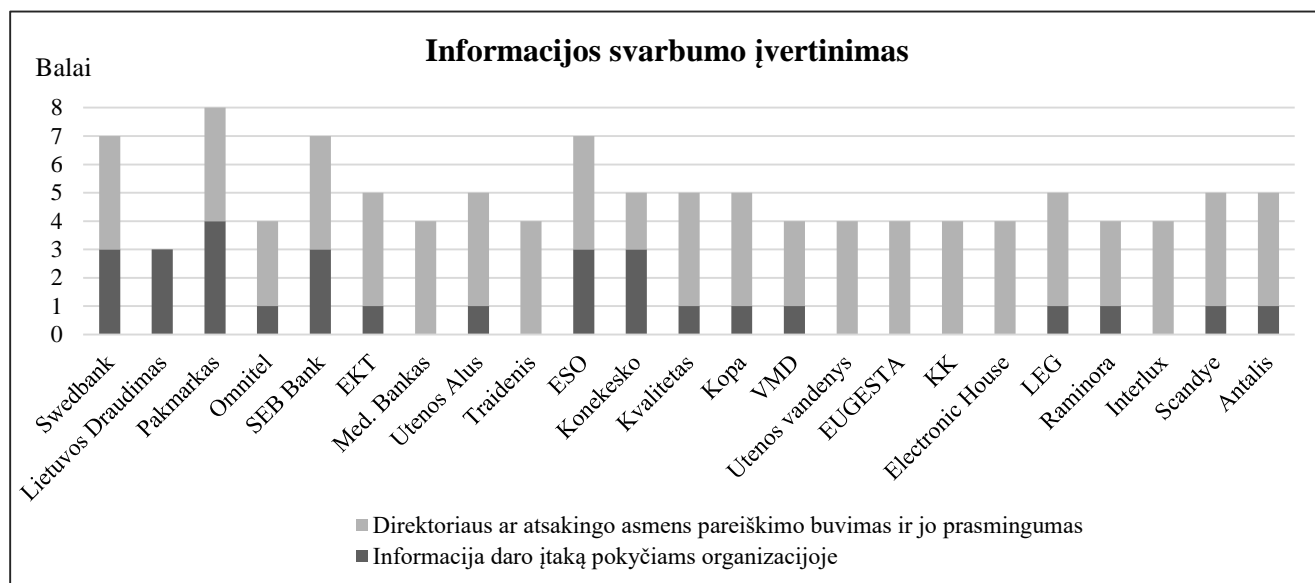
Aplinkosauginės, socialinės ir ekonominės informacijos atskleidimo kokybės tobulinimui rekomenduotina nustatyti tikslias organizacijos veiklos poveikio problemines sritis ir koncentruotis į jų gerinimą, o tam būtina nustatyti konkrečius, pasiekiamus tikslus. Darnumo atskaitomybės kokybės gerinimui per informacijos atskleidimo tobulinimą schema pateikta 18 paveiksle.

18 pav. Informacijos atskleidimo kokybės gerinimo schema (sudaryta pagal Bixler ir kt., 2016; Galpin, Whittington ir Bell, 2015)

Pažymėtina, kad tyrimo ribotumas taikomų aplinkosauginių, socialinių ir ekonominių priemonių rezultatų atskleidimo kokybės vertinime buvo tai, kad maksimalus balų skaičius buvo skiriamas jei šie rezultatai atskleidžiami parodant jų kaitą 3 ar daugiau metų laikotarpyje. Tyrimo tobulinimui rekomenduotina išskirti kiek laiko organizacija deklaruoja veikianti pagal DV principus ir teikia DRA.

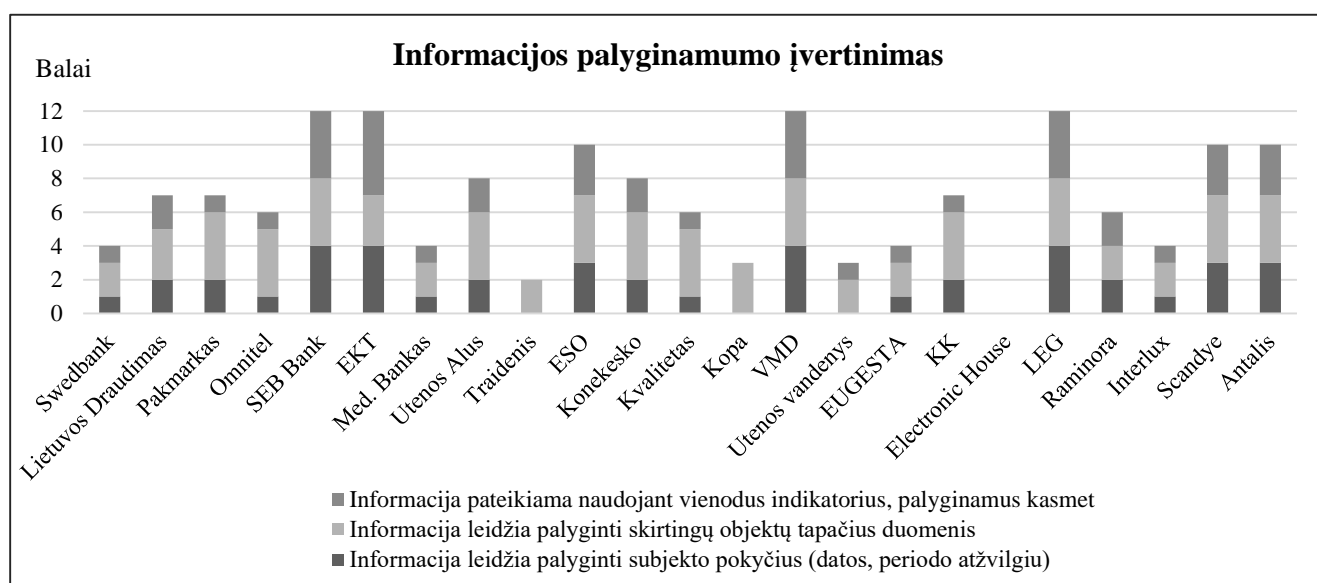
DRA pateikiamos **informacijos svarba** buvo vertinama atsakingo asmens pareiškimo buvimu ir jo prasmingumu bei įrodymų, kad ataskaitoje pateikiami duomenys daro įtaką vadybiniam sprendimams ir pokyčiams organizacijoje, pateikimu. Tyrimas atskleidė (žr. 19 pav.), kad 91 proc. analizuotų ataskaitų buvo pateiktas auditorijai prasmingas ir DV aspektus adresuojantis direktoriaus ar atsakingo asmens pareiškimas. Tačiau tokio pranešimo buvimas, anot Barkemeyer, Comyns, Figge ir Napolito (2014), nereiškia ataskaitos kokybiškumo, priešingai, šių mokslininkų tyrimas atskleidė, kad vadovo retorika yra skirta įvaizdžio kūrimui, ne atskaitingumo kokybės gerinimui. Pastebėtina, kad organizacijoms sudėtinga identifikuoti ataskaitos reikšmingumą veiklos procesams ir pokyčių iniciavimui. Tik 26 proc. organizacijų pateikė įrodymus, kad ataskaitos rengimas įtakojo pokyčius jų veikloje, dažniausiu atveju tai buvo įtakos aplinkai identifikavimas (popieriaus, degalų, elektros sunaudojami kiekiai) ir inicijuoti pokyčiai jos mažinimui (elektroninių laiškų propagavimas, automobilių dalijimasis, elektrą taupančios ledinės lempos).

19 pav. Darnumo rezultatų ataskaitose pateikiamos informacijos svarbumo įvertinimas

DRA ir jose pateiktos **informacijos palyginamumas** mokslininkų išskiriamas kaip vienas iš svarbiausių ataskaitų kokybės aspektų. Tyrime šis kokybinis bruožas nagrinėtas vertinant informacijos palyginamumą laiko ir skirtingų subjektų atžvilgiu. Kokybinio vertinimo rezultatai, pateikti 20 paveiksle, atskleidė, kad tik 17 proc. ataskaitų statistiniai duomenys pateikiami palyginant juos 5 ar daugiau metų laikotarpyje. Vidutinis visų analizuotų ataskaitų informacijos palyginamumo įvertinimas yra 6,8 balai iš 12 galimų, rodantis vidutinę kokybę. Nors visos analizuotos ataskaitos buvo parengtos

pagal JT Pasaulinio susitarimo rekomendacijas (6 pagal GRI), šie tyrimo rezultatai atitinka Boiral ir Henri (2015) analizės išvadas, kad pagal GRI nuorodas parengtos ataskaitos taip pat nepasižymi aukšta palyginamumo kokybe. Kaip pagrindines tobulintinas sritis šiuo atžvilgiu galima išskirti duomenų matavimo ir rinkimo dažnumo trūkumą bei santykinų dydžių ir indeksų, leidžiančių palyginti skirtingus objektus organizacijos viduje tiek išorėje, stygių. Rengiant ataskaitas rekomenduotina teiginius paremti tarptautiniu mastu pripažintais skaičiavimais bei pateikti daugiau darnios veiklos įvertinimo indikatorių. Informacijos palyginamumo laiko atžvilgiu vertinimo ribotumas vėlgi pasireiškė tuo, kad nebuvo įvertintas organizacijos įsitraukimo į DV laikotarpis.

20 pav. Darnumo ataskaitų ir jose pateikiamos informacijos palyginamumo įvertinimas

DRA aiškumo kokybinis vertinimas buvo atliktas 21 lentelėje pateiktų kriterijų analize. Tyrimo rezultatai rodo, kad ataskaitų pritaikymas analizėms atlikti ir sprendimams priimti yra priimtino lygio, nes šio kriterijaus vidutinis įvertinimas yra 2,9 (kai 3 reiškia, kad privalumai nustelbia trūkumus). Ataskaitų rengimo logika buvo išskirta 95 proc. ataskaitų, tačiau tik 30 proc. tai buvo atlikta išvardinant atskaitingumo sistemos principus ir nurodant jų aptarimo vietą tekste. Pažymėtina, kad 78 proc. nagrinėtų ataskaitų nebuvo atliekama specifinių skaičiavimų, arba, jei tokie buvo atliekami, nepateikti jų paaiškinimai. Nagrinėtų ataskaitų struktūros patogumas ir logiškumas buvo įvertintas kaip kokybiškas: 56 proc. ataskaitų turėjo turinį, numeruojamus puslapius, skyrių ar (ir) skyrelių pavadinimus, o dėstymas buvo nuoseklus ir atitinkantis ataskaitos rengimo logiką. Naudojimas vaizdinėse priemonėse pateikta informacija kaip kokybiškas buvo įvertintas 60 proc. ataskaitų. Ataskaitinis laikotarpis mėnesių tikslumu buvo pateiktas 2 ataskaitose, likusiose – metų tikslumu. Pažymėtina, kad ataskaitose buvo sudėtinga išskirti tikslinę ataskaitos auditoriją ir panaudojimo galimybes, vidutinis šio kriterijaus įvertinimas – 2 balai, reiškiantis, kad ataskaitose dažniausiai nebuvo pateikta pasiūlymų, kur galima pritaikyti ataskaitą ir joje pateiktą informaciją. Tačiau

paminėtina, kad 30 proc. ataskaitų buvo pažymėta, kad ataskaita yra skirta supažindinti suinteresuotas grupes su vykdoma socialiai atsakinga veikla. Kaip minėta DRA skaidrumo tyrimo rezultatų aptarime organizacijos darnios veiklos politika buvo išskirta visose ataskaitose, tačiau kokybiškai tai buvo atlikta 52 proc. ataskaitų. Organizacijos darnios veiklos tikslai, kaip ir skaidrumo vertinime, kokybės atžvilgiu taip pat apibūdinami kaip žemo lygio: vidutinis šio kriterijaus įvertinimas yra 2,6 – reiškiantis, kad dažniausiai nebuvo pateikta siektinų rezultatų ir numatomų iššūkių jiems pasiekti.

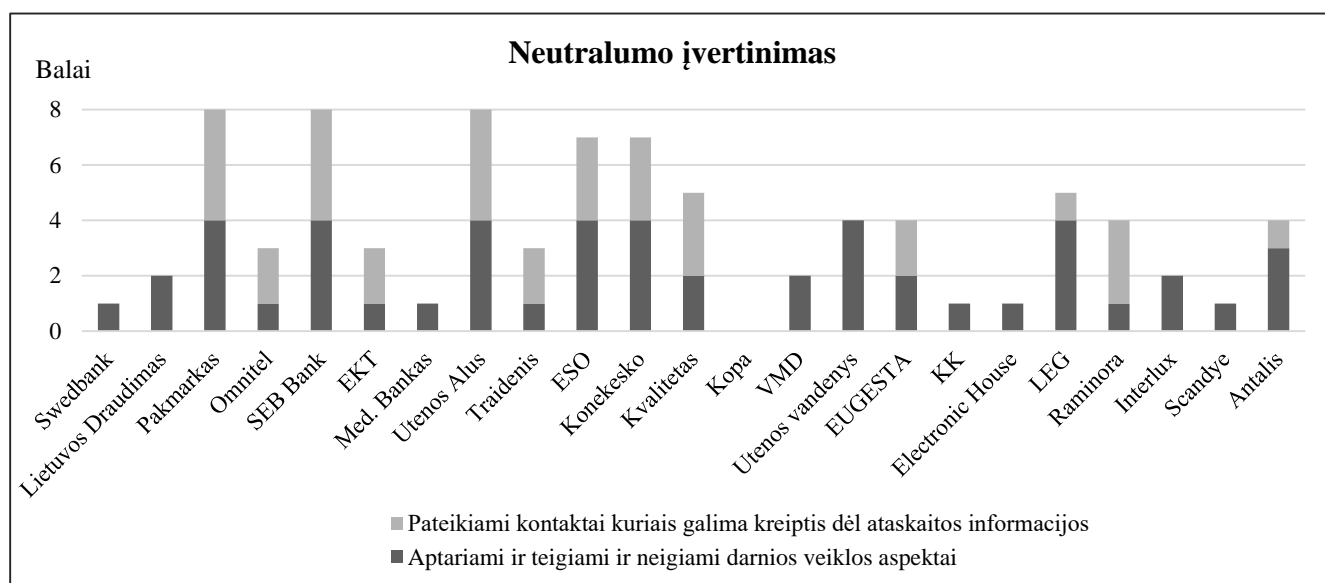
21 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitose pateikiamos informacijos aiškumo įvertinimas

Aiškumo vertinimo kriterijus	Swedbank	Lietuvos Draudimas	Pakmarkas	Omnitel	SEB Bank	EKT	Med. Bankas	Ūtenos Alus	Traidenis	ESO	Konekso	Kvalitetas	Kopa	VMD	Ūtenos vandenys	EUGESTA	KK	Electronic House	LEG	Raminora	Interlux	Scandve	Antalis	Vidurkis
<i>Ataskaita pritaikoma analizėms atlikti ir sprendimams priimti</i>	2	3	4	3	4	3	2	4	2	4	4	2	1	4	2	2	2	1	4	3	2	4	4	2,9
<i>Ataskaitos rengimo logikos pateikimas</i>	2	3	2	2	4	1	4	1	4	4	4	4	4	0	4	3	2	2	2	1	2	2	3	2,6
<i>Skaičiavimų paaiškinimų pateikimas</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0,3
<i>Ataskaitos struktūra patogi ir logiška</i>	2	2	4	3	4	2	2	4	4	4	4	4	4	4	4	2	2	1	4	2	1	4	4	3,1
<i>Naudojamasis grafikais, lentelėmis, schemomis ir diagramomis yra paprastas</i>	0	0	4	3	4	3	0	4	0	4	4	1	0	4	0	0	3	0	4	4	0	4	4	2,2
<i>Nurodomas ataskaitos laikotarpis</i>	4	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3,1
<i>Nurodoma ataskaitos auditorija ir ataskaitos panaudojimo galimybės</i>	3	1	4	1	2	1	4	3	1	3	1	2	1	0	2	3	1	3	2	2	1	2	2	2,0
<i>Organizacijos darnios veiklos politikos atskleidimas ir prezentacija yra aiški</i>	2	4	4	4	4	4	1	3	2	4	3	4	2	1	2	2	4	1	1	4	2	2	3	2,7
<i>Organizacijos darnios veiklos tikslų aiškus pateikimas</i>	3	3	4	3	2	3	2	2	2	3	4	4	1	1	2	1	2	1	4	4	3	2	4	2,6
Aiškumo kokybinis įvertinimas	18	19	29	22	27	20	18	24	19	31	28	24	16	17	20	16	19	12	25	23	14	23	28	21

Apibendrinant analizuotų DRA aiškumo lygį, galima teigti, kad jis yra patenkinimas, nes vidutinis ataskaitų kokybinis įvertinimas yra 21 balas iš 36 galimų. Pažymėtina, kad ryškios dvi ataskaitų aiškumo probleminės sritys: atliekamų skaičiavimų paaiškinimų trūkumas ir ataskaitos panaudojimo galimybių neapibrėžtumas. Pastarasis tyrimo rezultatas rodo, kad Lietuvoje veikiančios organizacijos, kaip ir ankstesnių tyrimų duomenimis, vis dar neįvertina darnios veiklos atskaitingumo prasmės ir vertės (Jusčius ir Griauslytė, 2014). Komunikacijos kokybės gerinimui ir aiškumo lygiui

didinti rekomenduotina ataskaitose pateikti atliekamų skaičiavimų paaiškinimus ir įvertinti konkrečią DRA naudą bei pateikti jos panaudojimo galimybes. Paminėtina, kad kokybinio ataskaitų aiškumo tyrimo ribotumas pasireiškė ataskaitų pritaikomumo analizėms atlikti ir sprendimams priimti vertinimo abstraktumu. Tolesniuose tyrimuose rekomenduotina kiekybinių ir kokybinių duomenų pateikimo vertinimą atlikti apibrėžus konkretesnius aiškumo reikalavimus.

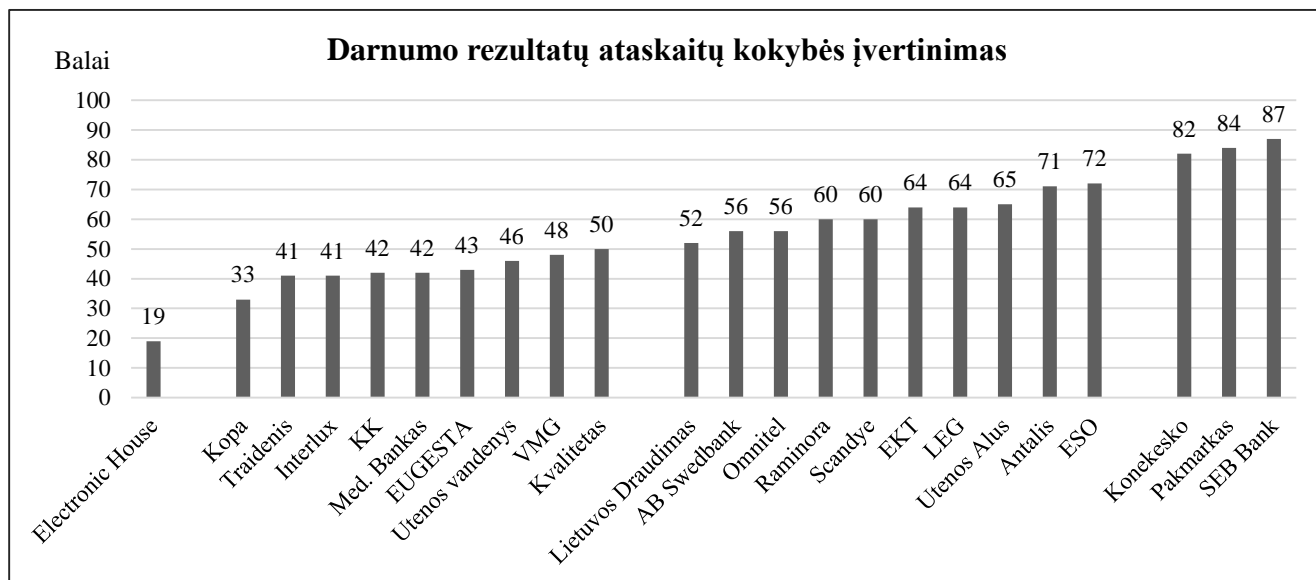
DRA **neutralumo** tyrimo rezultatai pateikti 21 paveiksle, atskleidė, kad 30 proc. organizacijų pateikė tiek neigiamus tiek teigiamus darnios veiklos rezultatus, ar bent su jais susijusius iššūkius. Paminėtina, kad neigiami darnios veiklos aspektai pateikiami ne kaip konkreti organizacijos veiklos įtaka, bet kaip išorinis poveikis. EUGESTA ataskaitoje teigiama, kad „Augantis vartojimas – vienas iš darnaus vystymosi iššūkių. Tai suprasdami remiame įvairias nevyriausybinių sektoriaus vykdomas atsakingo vartojimo iniciatyvas.“ (Eugesta, 2014, p. 1). Swedbank ataskaitoje teigiama, kad „Mes pripažįstame, kad vienas iš rimčiausių iššūkių, su kuriuo susiduria žmonija, yra klimato kaita.“ (Swedbank, 2014, p. 6). Galima teigti, kad organizacijos atsiriboja nuo galimų sąsajų su neigiamais aspektais. Grįžtamąjį ryšį skatinantys atsakingo asmens kontaktai buvo pateikti 30 proc. ataskaitų, o bendrieji organizacijos kontaktai buvo pateikti 26 proc. ataskaitų. Kontaktų nebuvo apie 43 proc. ataskaitų. Vidutinis ataskaitų neutralumo įvertinimas (3,6 balai iš 6 galimų) rodo vidutinę kokybę.

21 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų neutralumo įvertinimas

Pagal **visuminį kokybės įvertinimą** (žr. 22 pav.) nagrinėtos ataskaitos buvo suskirstytos į **grupes pagal kokybės lygį**. Maksimali kokybės įvertinimo balų suma – 100. Išskirti 4 DRA kokybės lygiai: *žemas kokybės lygis* 0 – 25 balai; *vidutinis kokybės lygis* 26 – 50 balai; *pažengęs kokybės lygis* 51 – 75 balai; *aukštas kokybės lygis* 76 – 100 balai. Apibendrinant DRA kokybės tyrimą galima teigti, kad dauguma (43 proc.) analizuotų ataskaitų pasižymėjo pažengusiu kokybės lygiu, o 39 proc. ataskaitų priskirtinos vidutiniam kokybės lygiui. 13 proc. ataskaitų yra vertintinos kaip aukšto kokybės

lygio, joms priskirtas balų skaičius viršija 76. Pažymėtina, kad, kaip ir skaidrumo vertinimo atveju, 2 iš 3 daugiausia balų surinkusių ataskaitų (Konekesko ir SEB Bank) buvo parengtos užsienio atstovų ir pateiktos anglų kalba. Lyginant DRA skaidrumo ir kokybės įvertinimą, gali teigti, kad esant tam tikram skaidrumo lygiui, kokybės lygis dažniausiai yra atitinkamai toks pats (tame pačiame lygmenyje).

22 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų kokybės įvertinimas

Atsižvelgiant į analizės metu išskirtas problemines DRA kokybės sritis galima pateikti atitinkamam kokybės lygiui skirtus **sprendimus** kaip tobulinti atskaitingumą ir didinti kuriamą vertę organizacijai (žr. 22 lent.).

22 lentelė. Darnumo rezultatų ataskaitų kokybės didinimo sprendimai vertei kurti

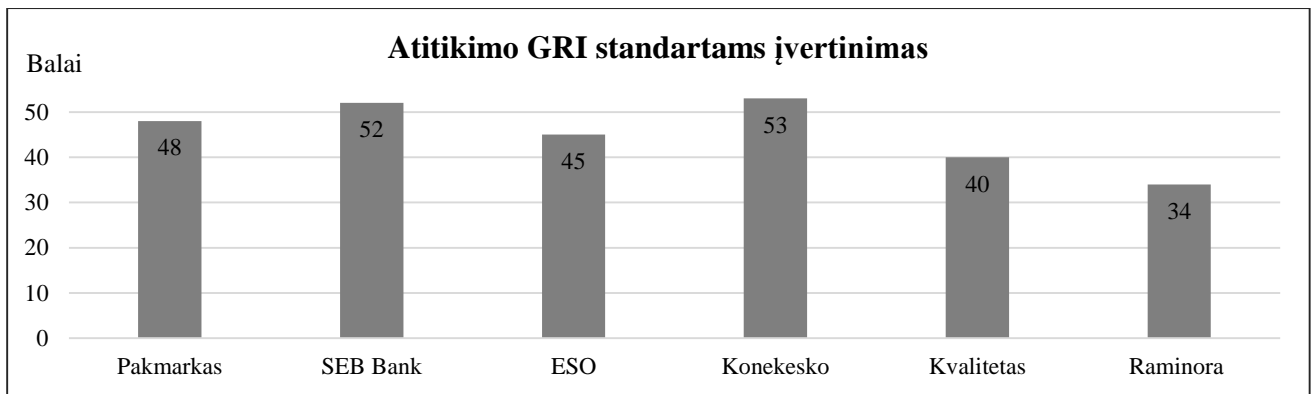
Kokybės lygis	Pagrindinė problema	Sprendimo kryptis	Vertės kūrimas
Žemas kokybės lygis <i>0 – 25</i>	Žema aplinkosauginės, socialinės ir ekonominės informacijos atskleidimo kokybė	Įtakos nustatymas; priemonių ir tikslų apibrėžimas; rezultatų pateikimas	Optimalus resursų paskirstymas; tikslinga veikla ir aiški komunikacija
	Informacijos apie ataskaitos įtaką pokyčiams trūkumas	Įvertinti ataskaitos prasmingumą ir įtaką veiklai	Procesų optimizavimas; neigiamos įtakos šalinimas
	Informacijos palyginamumo trūkumas	Dažniau atlikti rezultatų matavimą, pateikti palyginamus indeksus	Aiški komunikacija; teisinga rezultatų interpretacija; tobulėjimo galimybės
	Ataskaitos aiškumo trūkumas	Pateikti ataskaitą su turiniu, skyrių pavadinimais; nurodyti atskaitos sistemą	Patogus ataskaitos pateikimas; komunikacijos optimizavimas
	Kontaktų nepateikimas	Pateikti kontaktus skirtus grįžtamajam ryšiui pateikti	Tobulintinų ataskaitos sričių identifikavimas
	Nepilna veiklos rezultatų komunikacija	Pateikti teigiamus ir neigiamus veiklos rezultatus	Rizikos reguliavimas ir pasitikėjimo didinimas

22 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Kokybės lygis	Pagrindinė problema	Sprendimo kryptis	Vertės kūrimas
<i>Vidutinis kokybės lygis</i> 26 – 50	Žema socialinės ir ekonominės informacijos kokybė	Nustatyti tikslus socialinės ir ekonominės veiklos tikslus	Optimalus resursų paskirstymas; tikslinga veikla
	Informacijos apie ataskaitos įtaką pokyčiams trūkumas	Pagal ataskaitos duomenis įvertinti potencialius pokyčius	Tikslinga atskaita; laiko ir resursų taupymas
	Informacijos palyginamumo laiko atžvilgiu trūkumas	Dažniau atlikti įtakos ir rezultatų matavimą	Tikslesnė duomenų dinamikos ir įtakos analizė
	Skaičiavimų paaiškinimų trūkumas	Pateikti atliekamų skaičiavimų paaiškinimus arba nuorodas	Informacijos asimetrijos išvengimas
	Ataskaitos panaudojimo galimybių pateikimo trūkumas	Pateikti siūlymus ataskaitos panaudojimui	Komunikacijos optimizavimas
	Darnios veiklos tikslų pateikimo neaiškumas	Aiškiai pateikti darnios veiklos tikslus, išskirti iš bendro teksto	Kokybiška komunikacija
	Kontaktų nepateikimas	Pateikti kontaktus skirtus grįžtamajam ryšiui pateikti	Tobulintinų ataskaitos sričių identifikavimas
	Nepilna veiklos rezultatų komunikacija	Pateikti teigiamus ir neigiamus veiklos rezultatus	Rizikos reguliavimas ir pasitikėjimo didinimas
<i>Pažengęs kokybės lygis</i> 51 – 75	Žema ekonominės informacijos atskleidimo kokybė	Nustatyti tikslus ekonominės veiklos tikslus	Optimalus resursų paskirstymas; tikslinga veikla
	Informacijos apie ataskaitos įtaką pokyčiams trūkumas	Įvertinti potencialius pokyčius atsižvelgiant į ataskaitos duomenis	Tikslingas ataskaitos panaudojimas; laiko ir resursų taupymas
	Atliekamų skaičiavimų paaiškinimo trūkumas	Pateikti atliekamų skaičiavimų paaiškinimus arba nuorodas	Informacijos asimetrijos išvengimas
	Vaizdinės informacijos trūkumas	Pateikti daugiau lentelių, paveikslų, grafikų	Ataskaitos patrauklumas; komunikacijos optimizavimas
<i>Aukštas kokybės lygis</i> 76 – 100	Vienodų, kasmet palyginamų indikatorių trūkumas	Pateikti indikatorių kaitą platesniame laikotarpyje	Duomenų dinamikos aiškumas ir palyginamumas
	Skaičiavimų paaiškinimų trūkumas	Pateikti atliekamų skaičiavimų paaiškinimus arba nuorodas	Informacijos asimetrijos išvengimas

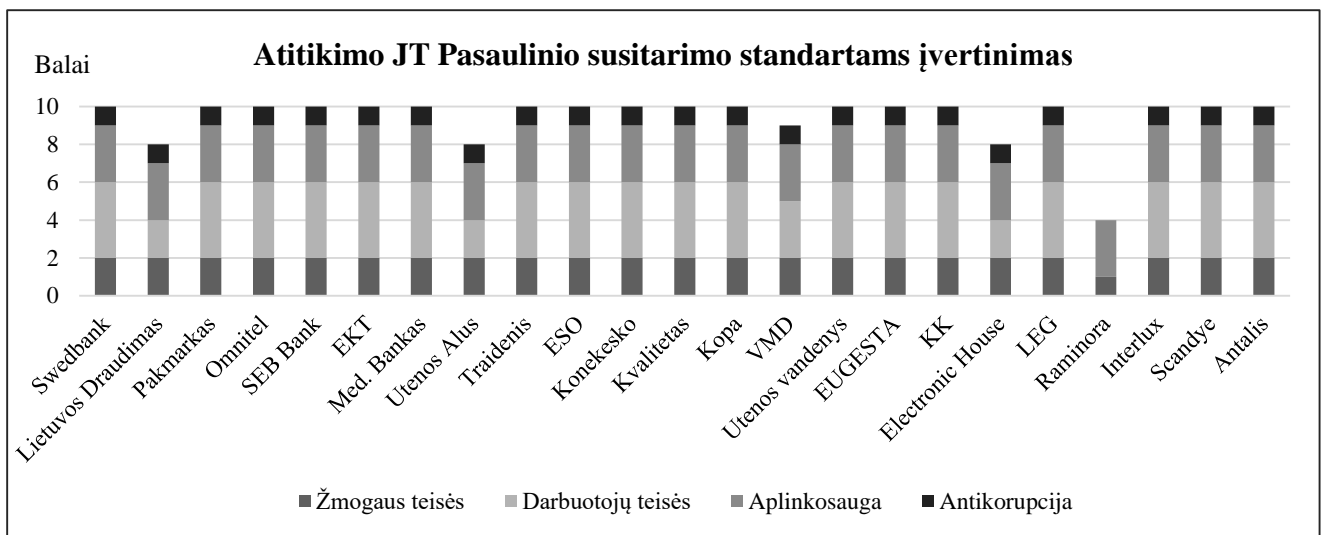
4.3. Darnumo rezultatų ataskaitų atitikimo standartams tyrimo rezultatai ir diskusija

DRA atitikimo standartams tyrimo rezultatai pateikti atitinkamai pagal vertinimo schemas (tyrimo rezultatai pateikti 9 priede). Iš 23 analizuotų ataskaitų, 6 buvo deklaruota, kad jos parengtos remiantis **GRI** atskaitingumo sistemos rekomendacijomis. Atitikimo šios sistemos standartams tyrimo rezultatai pateikti 23 paveiksle. Galima teigti, kad atitikimo lygis yra auštas, nes vidutinė kokybinio įvertinimo balų suma yra 45 balai iš 53 galimų. Pažymėtina, kad didžiausių balų skaičių surinko užsienio atstovų parengtos ataskaitos (SEB Bank ir Konekesko). Palyginus tyrimo rezultatus su kitų šalių praktika pastebimas skirtumas. Japonijos organizacijų rengiamos DRA yra žemo atitikimo GRI standartams lygio ir žemesnės už kitų išsivysčiusių šalių (Kawahara ir Irie, 2015), tuo tarpu Austrijos, Vokietijos ir Šveicarijos organizacijų ataskaitos rodo aukštą atitikimo GRI standartams lygį, tačiau tyrinėtojai pastebi informacijos pateikimo skirtumus ir balanso trūkumą adresuojant tris DV sektorius (Greiling, Traxler ir Stotzer, 2015). Paminėtina, kad tyrimo ribotumas pasireiškė tuo, kad ataskaitos buvo vertinamos pagal bendruosius GRI reikalavimus, neskirstant organizacijų pagal veiklos rūšis.

23 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų atitikimo GRI standartams įvertinimas

DRA atitikimo JTPS standartams įvertinimas (žr. 23 pav. ir 10 priedą) rodo, kad 78 proc. nagrinėtų ataskaitų turinys apima visus 10 principų. 4 atskaitose nebuvo pilnai aptarti darbuotojų teisių principai (priverstinis ir vaikų darbas). Pažymėtina, kad 95 proc. organizacijų atskaitose deklaruoja įdiegusias kovas su korupcija programas. Galima teigti, kad nagrinėtų DRA atitikimas JTPS standartams yra aušto lygio, nes vidutinis kokybinis įvertinimas yra 9,4 balo iš 10 galimų.

24 pav. Darnumo rezultatų ataskaitų atitikimo JTPS standartams įvertinimas

Vienoje iš analizuotų DRA (Antalis, 2014) buvo deklaruota, kad ji parengta remiantis ISO 26000 standartu. Šios DRA atitikimo reikalavimams įvertinimas yra 35 balai iš 39 galimų (žr. 11 priedą). Esant minimaliai tyrimo imčiai negalima pateikti reikšmingos analizės rezultatų interpretacijos.

Apibendrinant DRA atitikimą atskaitingumo standartams galima teigti, kad atitikties lygis yra aukštas. Paminėtina, kad tyrimas ir jo interpretacija yra riboti dėl skirtingų atskaitingumo standartų naudojimo stygiaus. Analizuotos DRA yra parengtos pagal populiarius atskaitingumo standartus. Gilesnei DRA atitikties reikalavimams analizei rekomenduotina sudaryti tyrimo imtį iš ataskaitų parengtų pagal įvairesnius atskaitingumo standartus.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Darnaus vystymosi (DV) koncepcija mokslininkų nagrinėjama vis plačiau, analizuojama samprata, būdingi principai bei įtakos lygmenys. Organizacijos, anot tyrinėtojų, yra neatsiejama praktinio DV pritaikymo dalis, todėl jo realizavimas ir rezultatų atskaitingumas šiame sektoriuje turi būti nagrinėjami papildomai. Remiantis nagrinėtais Lietuvos ir užsienio moksliniais tyrimais, kaip aktuali, papildomo tyrinėjimo reikalaujanti sritis išskirta darnumo rezultatų atskaitingumo problematika, apimanti ataskaitų skaidrumo, atitikties standartams bei kokybiškumo trūkumą. Lietuvos autorių darbuose DV rezultatų atskaita nagrinėjama per pritaikymo galimybes ir poveikio sritis. Užsienio autoriai plačiau nagrinėja DRA teikimo praktikas, priemones, tendencijas, kokybę ir lemiančius veiksnius. Užsienio ir Lietuvos mokslininkų darbuose vyrauja nuomonė, kad dabartinė organizacijų darnios veiklos rezultatų atskaitingumo praktika nėra optimali vertei kurti.
2. Darnios veiklos rezultatų atskaitingumo raida yra glaudžiai susijusi su DV idėjų ir tarptautinių susitarimų plėtra. Mokslininkai plačiai nagrinėja neigiamus DRA skaidrumo aspektus: žaliąjį marketingą, pasirenkamąjį informacijos atskleidimą, darnumo deklaravimą bei organizacinę veidmainystę. Mokslinėje literatūroje DRA skaidrumo vertinimo modelių nėra daug, tačiau išskirtinos bendros charakteristikos naudojamos DRA skaidrumu vertinti, tai: ataskaitos prieinamumas, patikimumas ir savalaikiškumas, informacijos intensyvumas, aktualumas ir aiškumas, bei atsakomybės raiška. DRA kokybės vertinimui mokslininkai naudoja kokybinius tyrimus, apimančius tekstines analizes ir atskleistumo indekso skaičiavimus. DRA kokybės vertinimui mokslininkai naudoja šiuos kriterijus: informacijos svarba, palyginamumas ir patikrinimo galimybės bei ataskaitos neutralumas ir aiškumas. Egzistuoja daug skirtingų sistemų, standartų, reitingų ir indeksų darnios veiklos atskaitingumui vykdyti, tačiau pagrindiniai jų yra JT pasaulinis susitarimas, GRI ir ISO 26000 standartas.
3. Tyrimo metodologija buvo sukurta remiantis teoriniais darnumo rezultatų ataskaitų (DRA) vertinimo sprendimais, apimančiais kokybinį teksto, vizualinės informacijos pateikimo, loginį, lyginamąjį ir atitikties vertinimą. Tyrimo metodologija remiasi svertiniais kokybiniais įverčiais, leidžiančiais sistemingai ištirti ir įvertinti DRA skaidrumą, kokybiškumą ir atitiktį atskaitingumo standartams. Tyrimo metodologija apima esmines DRA skaidrumo, kokybės ir atitikties standartams charakteristikas.
4. Analizuotų DRA skaidrumo lygis įvertintas kaip nepakankamas vertei kurti. Ataskaitų prieinamumas ir savalaikiškumas įvardintinos kaip teigiamos atskaitingumo sritys, tačiau vertės grandinės informacijos atskleidimo, patikimumo ir aiškumo skaidrumas ataskaitose yra žemas ir potencialas vertei kurti neišpildytas. Ataskaitose socialinė ir aplinkosauginė veikla aptariama intensyviau nei ekonominis sektorius, taip pat vengiama naudoti deklaratyvią kalbą ir žaliąjį marketingą, tačiau neįvardinami neigiami veiklos aspektai, o informacijos aktualumas DRA

pasiskirstęs pagal suinteresuotų grupių prioretizavimą. Analizuotų DRA kokybės lygis taip pat įvertintas kaip nepakankamas vertei kuri. Ekonominės informacijos atskleidimo kokybė žemesnė nei aplinkosauginio ir socialinio sektorių. DRA pateikiamos informacijos svarba per žema vertei kurti: organizacijoms sudėtinga identifikuoti ataskaitų reikšmingumą veiklos procesams ir pokyčių iniciavimui. DRA palyginamumas, aiškumas ir neutralumas įvertinti kaip vidutinio lygio ir neigiamai veikiančios vertės organizacijai kūrimo prielaidas. Nagrinėtų DRA atitikimas atskaitingumo standartams įvertintas kaip aukšto lygio.

Rekomendacijos organizacijoms rengiant DRA:

1. Vertės organizacijai kūrimui per DRA skaidrumo tobulinimą siūloma:

- Tobulinti DRA prieinamumą pateikiant DRA atitinkama kalba ir supaprastinant jų prieinamumą organizacijos internetiniame puslapyje, taip kuriant vertę per komunikacijos skaidrumą ir optimizavimą;
- Užtikrinti DRA pateikiamos informacijos aktualumą, tikslingai išskiriant susiinteresuotas grupes ir identifikuojant jų interesų sritis, aptartinas DRA, ir taip auginant suinteresuotų šalių pasitikėjimą, o tuo pačiu ir investicinį organizacijos potencialą;
- Skatinti vertės grandinės darnumo atskleidimą auginant organizacijų suvokimą apie darnumo procesus vertės grandinės sekoje ir kuriamą vertę organizacijai per partnerystės augimą ir darnios veiklos sklaidą visoje vertės grandinėje.
- Atskleisti neigiamus darnaus vystymosi aspektus, identifikuojant iššūkius ir grėsmes, taip kuriant vertę per rizikos kontrolę ir procesų optimizavimą ilgalaikėje perspektyvoje;
- Didinti DRA patikimumą atliekant darnumo procesų ir DRA auditą, taip kuriant vertę per probleminių sričių ir tobulėjimo galimybių identifikavimą;
- Didinti DRA aiškumą pateikiant informaciją vizualiai taip optimizuojant informacijos įsisavinimą bei interpretaciją ir kuriant vertę per skaidrią komunikaciją.

2. Vertės organizacijai kūrimui per DRA kokybės tobulinimą siūloma:

- Gerinti aplinkosauginės, socialinės ir ekonominės informacijos atskleidimo kokybę nustatant tikslias organizacijos veiklos įtakos problemines sritis bei joms keliamus konkrečius, pasiekiamus tikslus, taip, koncentruojantis į neigiamų sferų tobulinimą, būtų kuriama vertė per optimalų resursų paskirstymą ir tikslingą veiklą;
- Užtikrinti DRA pateikiamos informacijos svarbą įvertinant ataskaitos reikšmę ir įtaką organizacijos vertei, bei koncentruojantis į konkrečius DRA teikimo tikslus, taip būtų kuriama vertė per vadybinių ir ataskaitos procesų optimizavimą;
- Gerinti DRA palyginamumą, dažniau atliekant darnumo rezultatų matavimą ir pateikiant palyginamus indeksus, taip kuriant vertę per informacijos asimetrijos išvengimą;

- Didinti DRA aiškumą pateikiant ataskaitos turinį ir ataskaitos sistemą, tokia ataskaita sąlygotų vertės kūrimą per komunikacijos optimizavimą;
- Didinti DRA neutralumą aptariant teigiamus ir neigiamus darnios veiklos rezultatus ir pateikiant kontaktus grįžtamajam ryšiui, taip kuriant vertę per ataskaitos tobulinimą ir suinteresuotų grupių pasitikėjimo augimą.

Rekomendacijos ateitiems tyrimams:

3. Tolesniuose tyrimuose rekomenduotina:

- Papildyti DRA tyrimo modelį konkretesnėmis ir įvairesnėmis skaidrumo, kokybės ir atitikties standartams vertinimo charakteristikomis;
- Papildomai įvertinti DRA vizualiai pateikiamos informacijos aktualumą ir svarbą;
- Vertinant DRA atsižvelgti į tai kiek laiko organizacija deklaruoja veikianti pagal darnaus vystymosi principus ir teikia DRA;
- Reikia papildomai nagrinėti DRA probleminių sričių priežastis ir sprendimo galimybes.

LITERATŪRA

- Alonso-Almeida, M., Llach, J. ir Marimon, F. (2014). A closer look at the “Global Reporting Initiative” sustainability reporting as a toll to implement environmental and social policies: a worldwide sector analysis. *Corporate social responsibility and environmental management*, 21(6), 318–335. doi:318–335. 10.1002/csr.1318
- Antalis. (2014). Corporate social responsibility report. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą http://www.antalis.lt/files/live/sites/LT_Antalis/files/6-Environment/CSR_ANTALIS_CLUSTER_BALTICS_WEB.pdf
- Astromskienė, A. ir Adamonienė, R. (2009). Įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvų Lietuvoje tendencijos. *Ekonomika ir vadyba*, 14, 217–222. [žiūrėta 2016-03-14]. Prieiga per internetą <http://www.mechanika.ktu.lt/index.php/Ekv/article/viewFile/9306/4699>
- Bagdonienė, D., Galbuogienė, A. ir Paulavičienė, E. (2009). Darnios organizacijos koncepcijos formavimas visuotinės kokybės vadybos pagrindu. *Ekonomika ir vadyba*, 14, 1044–1053. [žiūrėta 2016-03-10]. Prieiga per internetą www.ecoman.ktu.lt/index.php/Ekv/article/download/9509/4833
- Bandsuch, M., Pate, L., ir Thies, J. (2008). Rebuilding stakeholder trust in business: an examination of principle-centered leadership and organizational transparency in corporate governance. *Business and Society Review*, 113(1), 99–127. doi:10.1111/j.1467-8594.2008.00315.x
- Banerjee, S., Gulas, C. S. ir Iyer, E. (1995). Shades of green: a multidimensional analysis of environmental advertising. *Journal of advertising*, 24(2), 21–31. doi:10.1080/00913367.1995.10673473
- Barkemeyer, R., Comyns, B., Figge, F. ir Napolito, G. (2014). CEO statements in sustainability reports: substantive information or background noise? *Accounting forum*, 38(4), 241–257. <http://dx.doi.org/10.1016/j.accfor.2014.07.002>
- Barkemeyer, R., Preuss, L. ir Lee, L. (2015a). Corporate reporting on corruption: an international comparison. *Accounting Forum*, 39(4), 349–365. <http://dx.doi.org/10.1016/j.accfor.2015.10.001>
- Barkemeyer, R., Preuss, L. ir Lee, L. (2015b). On the effectiveness of private transnational governance regimes - evaluating corporate sustainability reporting according to the Global Reporting Initiative. *Journal of World Business*, 50(2), 312–325. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jwb.2014.10.008>
- Beattie, V., McInnes, B. ir Fearnley, S. (2004). A methodology for analyzing and evaluating narratives in annual reports: a comprehensive descriptive profile and metrics for disclosure quality attributes. *Accounting Forum*, 28(3), 205–236. <http://dx.doi.org/10.1016/j.accfor.2004.07.001>
- Bixler, R. P., Johnson, S., Emerson, K., Nabatchi, T., Reuling, M., Curtin, C., Romolini, M. ir Grove, J. M. (2016). Networks and landscapes: a framework for setting goals and evaluating performance at the large landscape scale. *Frontiers in ecology and the environment*, 14(3), 145–153. doi:10.1002/fee.1250
- Blewitt, J. (2015). *Understanding Sustainable development*. New York: Routledge. [žiūrėta 2016-03-15]. Prieiga per internetą http://samples.sainsburysebooks.co.uk/9781134604890_sample_654911.pdf
- Boiral, O. (2013). Sustainability reports as simulacra? A counter-account of A and A+ GRI reports. *Accounting, auditing & accountability journal*, 26(7), 1036–1071. <http://dx.doi.org/10.1108/AAAJ-04-2012-00998>
- Boiral, O. ir Henri, J. F. (2015). Is sustainability performance comparable? A study of GRI reports of mining organizations. *Business & society*, 1-35. doi:10.1177/0007650315576134
- Brammer, S. ir Pavelin, S. (2008). Factors influencing the quality of corporate environmental disclosure. *Business Strategy and the Environment*, 17(2), 120–136. doi:10.1002/bse.506
- Brazdauskaitė, G. ir Balkevičius, M. (2010). Darnaus vystymosi kompetencijų formavimas organizacijų pirkimuose: žinių, įgūdžių ir vertybių integralumo svarba. *Darnaus vystymosi strategija ir praktika: mokslo darbai*, 1(4), 53–62. [žiūrėta 2016-03-18]. Prieiga per internetą <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2010~1367180593285/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
- Brundtland, G. H. (1987). *Our common future, chairman's foreword. Our common future: report of the world commission on environment and development*. [žiūrėta 2016-03-01]. Prieiga per internetą <http://www.un-documents.net/ocf-cf.htm>

- Burritt, R. L. ir Schaltegger, S. (2010). Sustainability accounting and reporting: fad or trend? *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 23(7), 829–846. <http://dx.doi.org/10.1108/09513571011080144>
- Bushman, R. M., Piotroski, J. D. ir Smith, A. J. (2004). What Determines Corporate Transparency? *Journal of Accounting Research*, 42(2), 207–252. doi:10.1111/j.1475-679X.2004.00136.x
- Chauvey, J. N., Giordano-Spring, S., Cho, H. C. ir Patten, M. D. (2015). The normativity and legitimacy of CSR disclosure: evidence from France. *Journal of business ethics*, 130(4), 789–803. doi:10.1007/s10551-014-2114-y
- Chen, L., Tang, O. ir Feldmann, A. (2015). Applying GRI reports for the investigation of environmental management practices and company performance in Sweden, China and India. *Journal of cleaner production*, 98(1), 36–46. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.02.001>
- Cho, H. C., Laine, M., Roberts, R. ir Rodrigue, M. (2015). Organized hypocrisy, organizational facades, and sustainability reporting. *Accounting, organizations and society*, 40, 78–94. <http://dx.doi.org/10.1016/j.aos.2014.12.003>
- Christofi, A., Christofi, P. ir Sisaye, S. (2012). Corporate sustainability: historical development and reporting practices. *Management research review*, 35(2), 157–172. <http://dx.doi.org/10.1108/01409171211195170>
- Comyns, B., Figge, F., Hahn, T. ir Barkemeyer, R. (2013). Sustainability reporting: the role of “Search”, “Experience” and “Credence” information. *Accounting Forum*, 37(3), 231–243. <http://dx.doi.org/10.1016/j.accfor.2013.04.006>
- Costa, R. ir Menichini, T. (2013). A multidimensional approach for CSR assessment: the importance of the stakeholder perception. *Expert systems with applications*, 40(1), 150–161. <http://dx.doi.org/10.1016/j.eswa.2012.07.028>
- Čiegis, R., Dilius, A. ir Mikalauskienė, A. (2014). Darnaus vystymosi sričių dinamikos vertinimas Lietuvoje. *Regional formation and development studies*, 1(11), 45–59. [žiūrėta 2016-04-09]. Prieiga per internetą <http://journals.ku.lt/index.php/RFDS/article/download/685/pdf>
- Čiegis, R. ir Norkutė, R. (2012). Lietuvos bankų socialinė atsakomybė darnaus vystymosi kontekste. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai, 63(2), 19–33. doi:10.7720/mOSR.1392-1142.2012.63.2
- Čiegis, R. ir Zeleniūtė, R. (2008). Lietuvos ekonomikos plėtra darnaus vystymosi aspektu. *Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai*, 2(2), 11–28. [žiūrėta 2016-04-09]. Prieiga per internetą <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2008~1367163013267/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
- Dagilienė, L. ir Bruneckienė, J. (2010). Savanoriškai atskleidžiamos informacijos vaidmuo įmonių socialinės atsakomybės aspektu. *Ekonomika ir vadyba*, 15, 151–156. [žiūrėta 2016-04-09]. Prieiga per internetą <http://internet.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/ekovad/15/1822-6515-2010-451.pdf>
- Dagilienė, L. ir Gokienė, R. (2011). Valuation of corporate social responsibility reports. *Economics and management*, 16, 21–27. [žiūrėta 2016-04-09]. Prieiga per internetą <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2011~1367176794480/datastreams/DS.002.1.01.ARTIC/content>
- Dagilienė, L. ir Gokienė, R. (2012). Socialinio audito raiška Lietuvoje. *Apskaitos ir finansų mokslas ir studijos: problemos ir perspektyvos*, 1(8), 44–48. [žiūrėta 2016-04-09]. Prieiga per internetą http://afms.asu.lt/mokslo_zurnalas_2012_0.pdf
- Dagilienė, L., Leitonienė, Š. ir Grecikova, A. (2014). Increasing business transparency by corporate social reporting: development and problems in Lithuania. *Engineering Economics*, 25(1), 54–61. <http://dx.doi.org/10.5755/j01.ee.25.1.2356>
- Delmas, A. M., Etzion, D. ir Nairn-Birch, N. (2013). Triangulating environmental performance: hat do corporate social responsibility ratings really capture? *The academy of management perspectives*, 27(3), 255–267. <http://dx.doi.org/10.5465/amp.2012.0123>
- Dhaliwal, D., Li, O. Z., Tsang, A. ir Yang, Y. G. (2014). Corporate social responsibility disclosure and the cost of equity capital: the roles of stakeholder orientation and financial transparency. *Journal of accounting and public policy*, 33(4), 328–355. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2014.04.006>
- Dvořáková, L. ir Zborková, J. (2014). Integration of Sustainable Development at Enterprise Level. *Procedia Engineering*, 69, 686–695. doi:10.1016/j.proeng.2014.03.043

- Ehnert, I., Sepideh, P., Roper, I., Wagner, M. ir Muller-Camen, M. (2016). Reporting on sustainability and HRM: a comparative study of sustainability reporting practices by the world's largest companies. *The international journal of human resource management*, 27(1), 88-108. <http://dx.doi.org/10.1080/09585192.2015.1024157>
- Ekonominės konsultacijos ir tyrimai. (2014). *Socialinės atsakomybės ataskaita 2014*. [žiūrėta 2016-03-11]. Prieiga per internetą https://www.unglobalcompact.org/system/attachments/cop_2015/154571/original/EKT_ISA_pazangos_atask_2014.pdf?1429612330
- Electronic house. (2014). *Executive statement COP 2014*. [žiūrėta 2016-03-11]. Prieiga per internetą https://www.unglobalcompact.org/system/attachments/cop_2015/138951/original/COP_2014.pdf?1423147030
- Energijos skirstymo operatorius. (2014). *2014 metų AB LESTO socialinės atsakomybės pažangos ataskaita*. [žiūrėta 2016-04-09]. Prieiga per internetą http://www.eso.lt/stream/875/socialin%C4%97s_atakomyb%C4%97s_pa%C5%BEangos_ataskaita_2014_lt.pdf
- Eugesta. (2014). *UAB „EUGESTA“ socialinės pažangos ataskaita 2014 m.* [žiūrėta 2016-04-20]. Prieiga per internetą <http://www.eugesta.lt/assets/Uploads/Eugesta-COP.pdf>
- Europos parlamentas ir taryba. (2014). Europos parlamento ir tarybos direktyva 2014/95/ES. (2014 m. spalio 22 d. Nr. 2014/95/ES). [žiūrėta 2016-05-02]. Prieiga per internetą <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&from=EN>
- Fernandez-Feijoo, B., Romero, S. ir Ruiz, S. (2014a). Effect of Stakeholders' Pressure on Transparency of Sustainability Reports within the GRI Framework. *Journal of business ethics*, 122(1), 53–63. doi:10.1007/s10551-013-1748-5
- Fernandez-Feijoo, B., Romero, S. ir Ruiz, S. (2014b). Commitment to corporate social responsibility measured through Global Reporting Initiative reporting: factors affecting the behavior of companies. *Journal of cleaner production*, 81, 244–254. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.06.034>
- Galpin, T., Whittington, J. L. ir Bell, G. (2015). Is your sustainability strategy sustainable? Creating a culture of sustainability. *Corporate governance*, 15(1), 1–17. <http://dx.doi.org/10.1108/CG-01-2013-0004>
- Gawel, E., Jaloszynska, A., Orłowski, M., Ratajczak, E. ir Ratajczak, J. (2015). Corporate social responsibility as an instrument of sustainable development of production enterprises. *Managing systems in production engineering*, 19(3), 152–155. doi:10.12914/MSPE-07-03-2015
- Gherardi, L., Guthrie, J. ir Farneti, F. (2014). Stand-alone sustainability reporting and the use of GRI in Italian Vodafone: a longitudinal analysis. *Procedia - social and behavioral sciences*, 164, 11–25. doi:10.1016/j.sbspro.2014.11.045
- Global Reporting Initiative. (2013). *G4 Sustainability Reporting Guidelines*. [žiūrėta 2016-04-10]. Prieiga per internetą <https://www.globalreporting.org/resource/library/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf>
- Global Reporting Initiative. (2016a). *G4 Sector Disclosures*. [žiūrėta 2016-04-09]. Prieiga per internetą <https://www.globalreporting.org/standards/sector-guidance/sectorguidanceG4/Pages/default.aspx>
- Global Reporting Initiative. (2016b). *Sustainability disclosure database*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą <http://database.globalreporting.org/search>
- Gray, R. (2001). Thirty years of social accounting, reporting and auditing: what (if anything) have we learnt? *Business ethics: a European review*, 1(10), 9–15. doi:10.1111/1467-8608.00207
- Greiling, D., Traxler, A. A. ir Stotzer, S. (2015). Sustainability reporting in the Austrian, German and Swiss public sector. *International journal of public sector management*, 28(4/5), 404-428 <http://dx.doi.org/10.1108/IJPSM-04-2015-0064>
- Guidry, P. R. ir Patten, M. D. (2010). Market reactions to the first-time issuance of corporate sustainability reports: evidence that quality matters. *Sustainability accounting, management and policy journal*, 1(1), 33–50. <http://dx.doi.org/10.1108/20408021011059214>

- Gürtürk, A. ir Hahn, R. (2015). An empirical assessment of assurance statements in sustainability reports: smoke screens or enlightening information? *Journal of cleaner production*, 1–12. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.09.089>
- Habek, P. (2014). Evaluation of sustainability reporting practices in Poland. *Quality & quantity*, 48(3), 1139–1752. doi:10.1007/s11135-013-9871-z
- Hahn, R. ir Kühnen, M. (2013). Determinants of sustainability reporting: a review of results, trends, theory, and opportunities in an expanding field of research. *Journal of cleaner production*, 59, 5–21. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.07.005>
- Hahn, R. ir Lülfs, R. (2014). Legitimizing negative aspects in GRI-oriented sustainability reporting: a qualitative analysis of corporate disclosure strategies. *Journal of business ethics*, 123(3), 401–420. doi:10.1007/s10551-013-1801-4
- Hahn, R. ir Weidtmann, C. (2016). Transnational governance, deliberative democracy, and the legitimacy of ISO 26000: analyzing the case of a global multi-stakeholder process. *Business & society*, 1 (55), 90–129. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2088803>
- Hammond, K. ir Miles, S. (2004). Assessing quality assessment of corporate social reporting: UK perspectives. *Accounting forum*, 28(1), 61–79. doi:10.1016/j.accfor.2004.04.005
- Hák, T., Janoušková S. ir Moldan B. (2016). Sustainable development goals: a need for relevant indicators. *Ecological indicators*, 60, 565–573. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecolind.2015.08.003>
- Hrasky, S. (2012). Visual disclosure strategies adopted by more and less sustainability-driven companies. *Accounting forum*, 36(3), 154–165. doi:10.1016/j.accfor.2012.02.001
- Iatridis, E. G. (2013). Environmental disclosure quality: evidence on environmental performance, corporate governance and value relevance. *Emerging markets review*, 14, 55–75. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ememar.2012.11.003>
- Interlux. (2014). Socialinės atsakomybės ataskaita. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą http://www.interlux.lt/uploads/downloads/SOC2014_LT.pdf
- International Organization for Standardization (2010). *ISO 26000:2010 (en) Guidance on social responsibility*. [žiūrėta 2016-04-09]. Prieiga per internetą <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en>
- International Organization for Standardization (2014). *ISO 26000:2010 Guidance on social responsibility*. [žiūrėta 2016-04-09]. Prieiga per internetą http://www.iso.org/iso/home/store/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=42546
- Ivanauskaitė, T. (2012). Demografinių veiksnių poveikis darniam vystymuisi. *Informaciniai mokslai*, 62, 67–80. [žiūrėta 2016-04-10]. Prieiga per internetą <http://www.zurnalai.vu.lt/informacijos-mokslai/article/view/1582/954>
- Yang, S., Li, T. ir Hech, E. (2015). Information transparency in prediction markets. *Decision support systems*, 78, 67–79. <http://dx.doi.org/10.1016/j.dss.2015.05.009>
- Yoon, J. H. ir Kim, J. Y. (2016). Understanding green advertising attitude and behavioral intention: an application of the health belief model. *Journal of promotion management*, 22(2), 49–70. <http://dx.doi.org/10.1080/10496491.2015.1107006>
- Jusčius, V. ir Griauslytė, J. (2014). Lietuvos įmonių socialinės atsakomybės ataskaitų taikymas verslo praktikoje. *Organizacijų vadyba*, 69, 55–70. <http://dx.doi.org/10.7220/mOSR.1392.1142.2014.69.4>
- Jusčius, V. ir Šneiderienė, A. ir Griauslytė, J. (2013). Assessment of the benefits of corporate social responsibility reports as one of the marketing tools. *Regional formation and development studies*, 11(3), 88–99. <http://dx.doi.org/10.15181/rfds.v11i3.612>
- Kareivaitė, R. (2015). The Relationship between sustainable development and corporate social responsibility. *Journal of management*, 26(1), 83–93. [žiūrėta 2016-04-09]. Prieiga per internetą http://www.ltvk.lt/file/manual/Vadyba/Vadyba_2015_26.pdf
- Katiliūtė, E., Daunoreinė, A. ir Katkutė, J. (2014). Communicating the sustainability issues in higher education institutions World Wide Webs. *Procedia – social and behavioral sciences*, 156, 106–110. doi:10.1016/j.sbspro.2014.11.129

- Kauno kolegija. (2014). *2014 m. Socialinės pažangos ataskaita*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą https://www.unglobalcompact.org/system/attachments/cop_2015/203621/original/Kauno_kolegija_SA.pdf?1446186609
- Kawahara, N. ir Irie, N. (2015). Analysis on the compliance with GRI guidelines and the information disclosed by Japanese companies. *Journal of business studies*, 61(3), 547–563. [žiūrėta 2016-04-23]. Prieiga per internetą http://kurepo.clib.kindai.ac.jp/modules/xoonips/download.php?file_id=12188
- Kesko. (2014). *Responsibility in figures*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą http://kesko2014.kesko.fi/filebank/2496-Kesko_Responsibility_in_figures_2014.pdf
- Kopa. (2014). *Global compact progress report 2014*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą https://www.unglobalcompact.org/system/attachments/cop_2015/140441/original/KOPA_COP_2014_EN.pdf?1423848358
- Krechovská, M. ir Procházková, P. T. (2014). Sustainability and its integration into corporate governance focusing on corporate performance management and reporting. *Procedia engineering*, 69, 1144–1151. doi:10.1016/j.proeng.2014.03.103
- Kundelienė, K. ir Leitonienė, Š. (2015). Business information transparency: causes and evaluation possibilities. *Procedia – social and behavior sciences*, 213, 340–344. doi:10.1016/j.sbspro.2015.11.548
- Kvalitetas. (2014). *2014 m. Socialinės atsakomybės pažangos ataskaita*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą http://www.kvalitetas.lt/binary/uploads/Kvaliteto_pazangos_ataskaita_2014_m.pdf
- Leitonienė, Š., Šapkauskienė, A. ir Dagilienė, L. (2015). Theoretical issues and practical implications of corporate social accounting and reporting in Lithuania. *Procedia economics and finance*, 32, 1713–1723. doi:10.1016/S2212-5671(15)01477-X
- Leitonienė, Š. ir Šapkauskienė, A. (2012). Socialinės informacijos kaip Lietuvos įmonių etiškos elgsenos kriterijaus analizė. *Economics and management*, 17(3), 836–843. <http://dx.doi.org/10.5755/j01.em.17.3.2091>
- Leitonienė, Š. ir Šapkauskienė, A. (2015). Quality of corporate social responsibility information. *Procedia - social and behavioral sciences*, 213, 334–339. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.11.547
- Lietuvos atsakingo verslo asociacija. (2016a). *Ataskaitos*. [žiūrėta 2016-03-14]. Prieiga per internetą <http://www.asociacijalava.lt/ataskaitos.html>
- Lietuvos atsakingo verslo asociacija. (2016b). *Nariai*. [žiūrėta 2016-03-14]. Prieiga per internetą <http://www.asociacijalava.lt/nariai.html>
- Lietuvos draudimas. (2014). *Mes – visuomenei 2014*. [žiūrėta 2016-04-20]. Prieiga per internetą https://www.unglobalcompact.org/system/attachments/cop_2015/165331/original/Mes_-_visuomenei_2015_05.pdf?1433508594
- Lietuvos energijos gamyba. (2014). *Veiklos ir socialinės atsakomybės pažangos ataskaita*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą https://www.unglobalcompact.org/system/attachments/cop_2015/172251/original/Lietuvos_Energijos_Gamyba_The_report_on_the_activity_and_social_responsibility_2014.pdf?1435777123
- Lyon, P. T. ir Montgomery, A. W. (2013). Tweetjacket: the impact of social media on corporate greenwash. *Journal of business ethics*, 118 (4), 747–757. doi:10.1007/s10551-013-1958-x
- Lozano, R., Carpenter, A. ir Huisingh, D. (2015). A review of ‘theories of the firm’ and their contributions to corporate sustainability. *Journal of cleaner production*, 106, 430–442. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.05.007>
- Mahoney, S. L., Thorne, L., Cecil, L. ir LaGore, W. (2013). A research note on standalone corporate social responsibility reports: signaling or greenwashing? *Critical perspectives on accounting*, 24(4-5), 350–359. doi:10.1016/j.cpa.2012.09.008
- Marquis, C., Toffel, M. W. ir Zhou, Y. (2015). Scrutiny, norms, and selective disclosure: a global study of greenwashing. *Forthcoming in organization science: Harvard Business School organizational behavior unit working paper*, 115(11), 1–40. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1836472>
- Medicinos bankas. (2014). *Socialinės atsakomybės pažangos ataskaita 2014*. [žiūrėta 2016-03-11]. Prieiga per internetą http://www.medbank.lt/wp-content/uploads/2012/12/SOCIALIN%C4%96S-ATSAKOMYB%C4%96S_2014.pdf

- Michelon, G., Pilonato, S. ir Ricceri, F. (2015). SCR reporting practices and the quality of disclosure: an empirical analysis. *Critical perspectives on accounting*, 33, 59–78. <http://dx.doi.org/10.1016/j.cpa.2014.10.003>
- Ministry of Economic Affairs. (2016). *Criteria Transparency Benchmark*. [žiūrėta 2016-04-09]. Prieiga per internetą <https://www.transparantiebenchmark.nl/sites/transparantiebenchmark.nl/files/fotos/Transparency%20Benchmark-%20Criteria%202016%20English.pdf>
- Mol, P. J. A. (2015). Transparency and value chain sustainability. *Journal of cleaner production*, 107, 154–161. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.11.012>
- Nyilasy, G., Gangadharbatla, H. ir Paladino, A. (2014). Perceived greenwashing: the interactive effects of green advertising and corporate environmental performance on consumer reactions. *Journal of business ethics*, 125(4), 693–707. doi:10.1007/s10551-013-1944-3
- Omnitel. (2014). *Socialinės atsakomybės ataskaita 2014*. [žiūrėta 2016-04-20]. Prieiga per internetą <https://www.omnitel.lt/documents/20184/34951/Omnitel-socialines-atsakomybes-ataskaita-2014/54609733-5af4-43ef-a73b-6cdd20c70ae4>
- Oželienė, D. ir Drejeris, R. (2015). Įmonių darnios plėtros vertinimo metodinio potencialo analizė. *Mokslas – Lietuvos ateitis*, 7(2), 189–198. <http://dx.doi.org/10.3846/mla.2015.745>
- O'Dwyen, B., Owen, D. ir Unerman, J. (2011). Seeking legitimacy for new assurance forms: the case of assurance on sustainability reporting. *Accounting, organizations and society*, 36(1), 31–52. doi:10.1016/j.aos.2011.01.002
- Pakmarkas. (2014). “PakMarko” socialinės atsakomybės ataskaita 2014. [žiūrėta 2016-04-20]. Prieiga per internetą http://www.pakmarkas.lt/uploads/files/ISA%20ataskaita%202014_LT_web.pdf
- Patten, M. D. ir Zhao, N. (2014). Standalone CSR reporting by U.S. retail companies. *Accounting forum*, 38(2), 132–144. <http://dx.doi.org/10.1016/j.accfor.2014.01.002>
- Paužolienė, J. (2010). Socialinės atsakomybės įtaka darniajai verslo plėtrai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 26(1), 115–121. [žiūrėta 2016-04-01]. Prieiga per internetą http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABA-0001:J.04~2010~ISSN_1648-8776.N_1_26.PG_115-121/DS.002.0.01.ARTIC
- Perego, P. ir Kolk, A. (2012). Multinationals' accountability on sustainability: the evolution of third-party assurance of sustainability reports. *Journal of business ethics*, 110(2), 173–190. doi:10.1007/s10551-012-1420-5
- Plumlee, M., Brown, D., Hayes, M. R. ir Marshall, R. S. (2015). Voluntary environmental disclosure quality and firm value: further evidence. *Journal of accounting and public policy*, 34(4), 336–361. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2015.04.004>
- Raminora - SPA Vilnius. (2014). *Pasaulinio susitarimo pažangos ataskaita*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą <https://newsclient.omxgroup.com/cds/DisclosureAttachmentServlet?showInline=true&messageAttachmentId=522921>
- Rasche, A., Waddock, S. ir McIntosh, M. (2012). The United Nations Global Compact: retrospect and prospect. *Business & society*, 52(1), 6–30. doi:10.1177/0007650312459999
- Rasche, A. ir Waddock, S. (2014). Global sustainability governance and the UN Global Compact: a rejoinder to critics. *Journal of business ethics*, 122(2), 209–216. doi:10.1007/s10551-014-2216-6
- Reimsbach, D. ir Hahn, R. (2015). The effects of negative incidents in sustainability reporting on investors' judgments - an experimental study of third-party versus self-disclosure in the realm of sustainable development. *Business strategy and the environment*, 24(4), 217–235. doi:10.1002/bse.1816
- Scandye. (2014). *Socialinės atsakomybės ataskaita*. [žiūrėta 2016-04-20]. Prieiga per internetą https://www.unglobalcompact.org/system/attachments/cop_2015/153931/original/Scandye_social_report_EN.docx?1429508552
- SEB Bank. (2014). *Corporate sustainability report 2014. Sustainable perspectives*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą https://www.seb.lt/sites/default/files/web/pdf/2014_metu_tvarios_veiklos_ataskaita.pdf
- Sethi, P. S. ir Schepers, H. D. (2014). United Nations Global Compact: the promise – performance gap. *Journal of business ethics*, 122(2), 193–208. doi:10.1007/s10551-013-1629-y

- Siew, Y. J. R. (2015). A review of corporate sustainability reporting tools (SRTs). *Journal of environmental management*, 164(1), 180–195. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jenvman.2015.09.010>
- Smith, N. C. ir Ronnegard, D. (2016). Shareholder primacy, corporate social responsibility, and the role of business schools. *Journal of business ethics*, 134(3), 463–478. doi:10.1007/s10551-014-2427-x
- Swedbank. (2014). *Pažangos ataskaita*. [žiūrėta 2016-04-20]. Prieiga per internetą <https://www.swedbank.lt/files/PDF/Pazangos.ataskaita.2014.pdf>
- Šimanskienė, L. ir Paužolienė, J. (2012). Darnus vystymasis organizacijose diegiant standartus. *Tiltai*, 58(1), 45–56. [žiūrėta 2016-04-10]. Prieiga per internetą <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2012~1367179738449/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
- Šimanskienė, L. ir Petrusis, A. (2014). Darnumas ir jo teikiama nauda organizacijoms. *Regional formation and development studies*, 11(1), 221–229. [žiūrėta 2016-04-10]. Prieiga per internetą <http://journals.ku.lt/index.php/RFDS/article/viewFile/698/pdf>
- Šliogerienė, J. (2014). Socialinio – vertybinio aspekto reikšmė energetikos sektoriaus darniam vystymuisi. In D. Štreimikienė (red.), *Darnus Lietuvos vystymasis: teorija ir praktika* (p. 142 – 161). Kolektyvinė monografija. Elektroninis išteklius. [žiūrėta 2016-04-10]. Prieiga per internetą http://www.khf.vu.lt/dokumentai/failai/soctyri/Darnus_Lietuvos_vystymasis_2014.pdf
- Švyturys Utenos alus. (2014). *Socialinės atsakomybės ataskaita*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą http://www.svyturys.lt/uploads/files/dir102/dir5/3_0.php
- Traidenis. (2014). *Socialinės atsakomybės ataskaita*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą https://www.unglobalcompact.org/system/attachments/cop_2015/158721/original/COP_Traidenis_2015.pdf?1431084924
- United Nations Global Compact. (2015). *A Global Compact for sustainable development*. [žiūrėta 2016-04-10]. Prieiga per internetą https://www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/development/GCforSDBrochure.pdf
- United Nations Global Compact. (2016). *Our participants*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą [https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants/search?utf8=%E2%9C%93&search\[keywords\]=&search\[sort_field\]=country&search\[sort_direction\]=asc](https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants/search?utf8=%E2%9C%93&search[keywords]=&search[sort_field]=country&search[sort_direction]=asc)
- Utenos vandenys. (2014). *UAB „Utenos vandenys“ Pasaulinio susitarimo pažangos ataskaita*. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą https://www.unglobalcompact.org/system/attachments/cop_2015/163071/original/Pazangos_ataskaita_Utenos_vandenys_2015-05-28.pdf?1432817586
- Vakarų medienos grupė. (2014). Socialinės atsakomybės veiklos ataskaita. [žiūrėta 2016-04-11]. Prieiga per internetą <http://www.mediena.lt/file/manual/ataskaitos/VMG-socialine-ataskaita-maza-2015-04-23.pdf>
- Vigneau, L., Humphreys, M. ir Moon, J. (2015). How do firms comply with international sustainability standards? Processes and consequences of adopting the Global Reporting Initiative. *Journal business ethics*, 131(2), 469–486. doi:10.1007/s10551-014-2278-5
- Vries, G., Terwel, W. B., Ellemers, N. ir Daamen, D. D. L. (2015). Sustainability or profitability? How communicated motives for environmental policy affect public perceptions of corporate greenwashing. *Corporate social responsibility and environmental management*, 22(3), 142–154. doi:10.1002/csr.1327
- Vurro, C., Russo, A. ir Costanzo, A. L. (2014). Sustainability along the value chain: collaborative approaches and their impact on firm performance. *Symphonya. Emerging issues in management*, 2, 30–44. <http://dx.doi.org/10.4468/2014.2.04vurro.russo.costanzo>
- Žičkienė, S. ir Juozaitienė, L. (2013). Disclosure of environmental, social and governance information using diverse reporting schemes. *Social research*, 31(2) 24–37. [žiūrėta 2016-04-10]. Prieiga per internetą <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:6096967/datastreams/MAIN/content>
- Wang, W., Liu, W. ir Minders, J. (2015). A systemic method for organizational stakeholder identification and analysis using Soft Systems Methodology (SSM). *European journal of operational research*, 246(2), 562–574. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ejor.2015.05.014>

PRIEDAI

DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ SKAIDRUMO VERTINIMO SCHEMA

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Ataskaitos prieinamumas</i>	Ataskaita lengvai prieinama organizacijos internetiniame puslapyje	4 – Organizacijos internetiniame puslapyje ataskaita randama 3 ar mažiau pelės mygtuko paspaudimais. 3 – Organizacijos internetiniame puslapyje ataskaita randama 4-5 pelės mygtuko paspaudimais. 2 – Organizacijos internetiniame puslapyje ataskaita randama 6-7 pelės mygtuko paspaudimais. 1 – Organizacijos internetiniame puslapyje ataskaita randama daugiau kaip 7 pelės mygtuko paspaudimais. 0 – Ataskaita organizacijos internetiniame puslapyje neprieinama.
	Ataskaitą galima lengvai parsisiųsti	4 – Ataskaita parsisiunčiama 4 ar mažiau pelės mygtuko paspaudimais; populiarus failo formatas (PDF, MS Word arba MS Excel). 3 – Ataskaita parsisiunčiama 5-6 pelės mygtuko paspaudimais; populiarus failo formatas (PDF, MS Word arba MS Excel). 2 – Ataskaita parsisiunčiama 7-8 pelės mygtuko paspaudimais; populiarus failo formatas (PDF, MS Word arba MS Excel). 1 – Ataskaita parsisiunčiama daugiau kaip 8 pelės mygtuko paspaudimais; failo formatas nepopuliarus, reikia papildomos programos. 0 – Ataskaita neparsisiunčiama.
	Ataskaita pateikiama atitinkama kalba	4 – Ataskaita teikiama tikslinės auditorijos kalba (lietuvių) ir bent viena populiaria (anglų, rusų arba vokiečių) užsienio kalba. 3 – Ataskaita teikiama tikslinės auditorijos kalba (lietuvių) ir pateikta santrauka bent viena iš populiarių užsienio kalbų (anglų, rusų arba vokiečių). 2 – Ataskaita teikiama tik tikslinės auditorijos kalba (lietuvių). 1 – Ataskaita teikiama tik viena iš populiarių užsienio kalbų (anglų, rusų arba vokiečių), be vertimo į tikslinės auditorijos kalbą (lietuvių). 0 – Ataskaita teikiama tik nepopuliaria (ne anglų, rusų arba vokiečių) užsienio kalba.
<i>Ataskaitoje pateiktamos informacijos aktualumas</i>	Adresuojami aktualūs akcininkų (savininkų) interesai	4 – Akcininkų (savininkų) interesai adresuojami aptariant 3 ir daugiau iš šių interesų sričių: darnaus vystymosi nauda akcininkams; darnaus vystymosi iššūkiai; darnaus vystymosi įtaka įmonės plėtrai; darnaus vystymosi įtaka įmonės vertei. 3 – Akcininkų (savininkų) interesai adresuojami aptariant 2 iš šių interesų sričių: darnaus vystymosi nauda akcininkams; darnaus vystymosi iššūkiai; darnaus vystymosi įtaka įmonės plėtrai; darnaus vystymosi įtaka įmonės vertei. 2 – Akcininkų (savininkų) interesai adresuojami aptariant 1 iš šių interesų sričių: darnaus vystymosi nauda akcininkams; darnaus vystymosi iššūkiai; darnaus vystymosi įtaka įmonės plėtrai; darnaus vystymosi įtaka įmonės vertei. 1 – Akcininkų (savininkų) interesai adresuojami abstrakčiai aptariant kurią nors kitą sritį nei šios: darnaus vystymosi nauda akcininkams; darnaus vystymosi iššūkiai; darnaus vystymosi įtaka įmonės plėtrai; darnaus vystymosi įtaka įmonės vertei. 0 – Akcininkų (savininkų) interesai neadresuojami.

1 priedo tęsinys kitame puslapyje

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
Ataskaitoje pateikiamos informacijos aktualumas	Adresuojami aktualūs darbuotojų interesai	<p>4 – Darbuotojų interesai adresuojami aptariant 5 ir daugiau iš šių sričių: lyčių lygybė; darbo užmokesčio sistema; darbo krūviai; darbo teisė; mokymai; diskriminacija; darbo aplinka; sveikatos apsauga; socialinė apsauga. Taip pat skelbiami darbuotojų apklausų rezultatai bei aptariami susitikimų metu darbuotojų ar jų asociacijų keliami klausimai.</p> <p>3 – Darbuotojų interesai adresuojami aptariant 4 iš šių sričių: lyčių lygybė; darbo užmokesčio sistema; darbo krūviai; darbo teisė; mokymai; diskriminacija; darbo aplinka; sveikatos apsauga; socialinė apsauga. Taip pat aptariami susitikimų metu darbuotojų ar jų asociacijų keliami klausimai.</p> <p>2 – Darbuotojų interesai adresuojami aptariant 3 iš šių sričių: lyčių lygybė; darbo užmokesčio sistema; darbo krūviai; darbo teisė; mokymai; diskriminacija; darbo aplinka; sveikatos apsauga; socialinė apsauga. Arba aptariama 5 ir daugiau iš minėtų sričių, tačiau nėra darbuotojų apklausų ar susitikimų metu keliamų klausimų aptarimo.</p> <p>1 – Darbuotojų interesai adresuojami aptariant mažiau nei 3 iš šių sričių: lyčių lygybė; darbo užmokesčio sistema; darbo krūviai; darbo teisė; mokymai; diskriminacija; darbo aplinka; sveikatos apsauga; socialinė apsauga.</p> <p>0 – Darbuotojų interesai neadresuojami.</p>
	Adresuojami aktualūs klientų interesai	<p>4 – Klientų interesai adresuojami aptariant 5 ir daugiau iš šių sričių: produkcijos/paslaugų kokybė; produkcijos/paslaugų kaina; dalyvavimas asociacijose; produkcijos/paslaugų ekologiškumas; klientų skundų nagrinėjimas; klientų švietimas. Taip pat pateikiami klientų apklausų duomenys.</p> <p>3 – Klientų interesai adresuojami aptariant 4 iš šių sričių: produkcijos/paslaugų kokybė; produkcijos/paslaugų kaina; dalyvavimas asociacijose; produkcijos/paslaugų ekologiškumas; klientų skundų nagrinėjimas; klientų švietimas.</p> <p>2 – Klientų interesai adresuojami aptariant 3 iš šių sričių: produkcijos/paslaugų kokybė; produkcijos/paslaugų kaina; dalyvavimas asociacijose; produkcijos/paslaugų ekologiškumas; klientų skundų nagrinėjimas; klientų švietimas.</p> <p>1 – Klientų interesai adresuojami aptariant mažiau nei 3 iš šių sričių: produkcijos/paslaugų kokybė; produkcijos/paslaugų kaina; dalyvavimas asociacijose; produkcijos/paslaugų ekologiškumas; klientų skundų nagrinėjimas; klientų švietimas.</p> <p>0 – Klientų interesai neadresuojami.</p>
	Aiškiai adresuojami aktualūs tiekėjų ir verslo partnerių interesai	<p>4 – Tiekėjų ir verslo partnerių interesai adresuojami aptariant 5 ir daugiau iš šių sričių: organizacijos plėtros galimybės/grėsmės; planuojamos gamybos/paslaugų apimtys; organizacijos DV strategija; organizacijos politika tiekėjų/verslo partnerių atžvilgiu; investavimo galimybės; vykdomi investiciniai projektai ir jų rezultatai.</p> <p>3 – Tiekėjų ir verslo partnerių interesai adresuojami aptariant 4 iš šių sričių: organizacijos plėtros galimybės/grėsmės; planuojamos gamybos/paslaugų apimtys; organizacijos DV strategija; organizacijos politika tiekėjų/verslo partnerių atžvilgiu; investavimo galimybės; vykdomi investiciniai projektai ir jų rezultatai.</p> <p>2 – Tiekėjų ir verslo partnerių interesai adresuojami aptariant 3 iš šių sričių: organizacijos plėtros galimybės/grėsmės; planuojamos gamybos/paslaugų apimtys; organizacijos DV strategija; organizacijos politika tiekėjų/verslo partnerių atžvilgiu; investavimo galimybės; vykdomi investiciniai projektai ir jų rezultatai.</p> <p>1 – Tiekėjų ir verslo partnerių interesai adresuojami aptariant mažiau nei 3 iš šių sričių: organizacijos plėtros galimybės/grėsmės; planuojamos gamybos/paslaugų apimtys; organizacijos DV strategija; organizacijos politika tiekėjų/verslo partnerių atžvilgiu; investavimo galimybės; vykdomi investiciniai projektai ir jų rezultatai.</p> <p>0 – Tiekėjų ir verslo partnerių interesai neadresuojami.</p>

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos aktualumas</i>	Aiškiai adresuojami aktualūs vietinės bendruomenės interesai	<p>4 – Vietinės bendruomenės interesai adresuojami aptariant 5 ir daugiau iš šių sričių: infrastruktūros gerinimas; parama ar labdara; bendradarbiavimas su mokslo įstaigomis; galima organizacijos veiklos žala bendruomenei ar jos aplinkai; bendradarbiavimo galimybės; darbo vietų kūrimas. Taip pat aptariami vietinės bendruomenės keliami klausimai (susitikimų, apklausų ar socialinių tinklų duomenys).</p> <p>3 – Vietinės bendruomenės interesai adresuojami aptariant 4 iš šių sričių: infrastruktūros gerinimas; parama ar labdara; bendradarbiavimas su mokslo įstaigomis; galima organizacijos veiklos žala bendruomenei ar jos aplinkai; bendradarbiavimo galimybės; darbo vietų kūrimas.</p> <p>2 – Vietinės bendruomenės interesai adresuojami aptariant 3 iš šių sričių: infrastruktūros gerinimas; parama ar labdara; bendradarbiavimas su mokslo įstaigomis; galima organizacijos veiklos žala bendruomenei ar jos aplinkai; bendradarbiavimo galimybės; darbo vietų kūrimas.</p> <p>1 – Vietinės bendruomenės interesai adresuojami aptariant mažiau nei 3 iš šių sričių: infrastruktūros gerinimas; parama ar labdara; bendradarbiavimas su mokslo įstaigomis; galima organizacijos veiklos žala bendruomenei ar jos aplinkai; bendradarbiavimo galimybės; darbo vietų kūrimas.</p> <p>0 – Vietinės bendruomenės interesai neadresuojami.</p>
<i>Vertės grandinės informacijos skaidrumas</i>	Teikiama informacija apie tiekėjų ar partnerių patikimumą darnumo atžvilgiu	<p>4 – Informacija apima 3 ir daugiau iš šių tiekėjų ar partnerių privalumų ar (ir) trūkumų darnumo aspektais: tiekiamų žaliavų ekologiškumas; tiekiamų žaliavų perdirbimo galimybės; tiekėjų ar partnerių etiška veikla; tiekėjų ar partnerių socialinės atsakomybės principai; tiekėjų ar partnerių auditavimas darnumo atžvilgiu. Taip pat pateikiama informacija, kad su tiekėjais ar partneriais pasirašoma sutartis dėl darnumo principų laikymosi.</p> <p>3 – Informacija apima 2 iš šių tiekėjų ar partnerių privalumų ar (ir) trūkumų darnumo aspektais: tiekiamų žaliavų ekologiškumas; tiekiamų žaliavų perdirbimo galimybės; tiekėjų ar partnerių etiška veikla; tiekėjų ar partnerių socialinės atsakomybės principai; tiekėjų ar partnerių auditavimas darnumo atžvilgiu. Taip pat pateikiama informacija, kad su tiekėjais ar partneriais pasirašoma sutartis dėl darnumo principų laikymosi.</p> <p>2 – Informacija apima 2 iš šių tiekėjų ar partnerių privalumų ar (ir) trūkumų darnumo aspektais: tiekiamų žaliavų ekologiškumas; tiekiamų žaliavų perdirbimo galimybės; tiekėjų ar partnerių etiška veikla; tiekėjų ar partnerių socialinės atsakomybės principai; tiekėjų ar partnerių auditavimas darnumo atžvilgiu. Nėra informacijos apie su tiekėjais ar partneriais pasirašomas sutartis dėl darnumo principų laikymosi.</p> <p>1 – Informacija apima 1 iš šių tiekėjų ar partnerių privalumų ar (ir) trūkumų darnumo aspektais: tiekiamų žaliavų ekologiškumas; tiekiamų žaliavų perdirbimo galimybės; tiekėjų ar partnerių etiška veikla; tiekėjų ar partnerių socialinės atsakomybės principai; tiekėjų ar partnerių auditavimas darnumo atžvilgiu.</p> <p>0 – Nėra informacijos apie tiekėjų ar partnerių patikimumą darnumo atžvilgiu</p>

1 priedo tęsinys kitame puslapyje

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Vertės grandinės informacijos skaidrumas</i>	Teikiama išsami produkcijos (paslaugos) darnumo informacija	<p>4 – Informacija apima 4 ir daugiau iš šių produkcijos (paslaugos) privalumų ar (ir) trūkumų darnumo aspektais: produkcijos/paslaugos ekologiškumas; produkcijos perdirbimo galimybės; produkcijos/paslaugos gamybos/teikimo procesų etiškumas; produkcijos/paslaugos kokybiškumas; produkcijos/paslaugos sertifikavimas; produkcijos/paslaugos įtaka darniam vystymuisi.</p> <p>3 – Informacija apima 3 iš šių produkcijos (paslaugos) privalumų ar (ir) trūkumų darnumo aspektais: produkcijos/paslaugos ekologiškumas; produkcijos perdirbimo galimybės; produkcijos/paslaugos gamybos/teikimo procesų etiškumas; produkcijos/paslaugos kokybiškumas; produkcijos/paslaugos sertifikavimas; produkcijos/paslaugos įtaka darniam vystymuisi.</p> <p>2 – Informacija apima 2 iš šių produkcijos (paslaugos) privalumų ar (ir) trūkumų darnumo aspektais: produkcijos/paslaugos ekologiškumas; produkcijos perdirbimo galimybės; produkcijos/paslaugos gamybos/teikimo procesų etiškumas; produkcijos/paslaugos kokybiškumas; produkcijos/paslaugos sertifikavimas; produkcijos/paslaugos įtaka darniam vystymuisi.</p> <p>1 – Informacija apima 1 iš šių produkcijos (paslaugos) privalumų ar (ir) trūkumų darnumo aspektais: produkcijos/paslaugos ekologiškumas; produkcijos perdirbimo galimybės; produkcijos/paslaugos gamybos/teikimo procesų etiškumas; produkcijos/paslaugos kokybiškumas; produkcijos/paslaugos sertifikavimas; produkcijos/paslaugos įtaka darniam vystymuisi.</p> <p>0 – Nėra informacijos apie produkcijos (paslaugos) darnumą</p>
	Tinkamas galiojančių leidimų, sertifikatų publikavimas	<p>4 – Sertifikatai ir leidimai publikuojami kartu su aprašymais ir galiojimo įrodymais, pateikiamos nuorodos kur galima patikrinti jų galiojimą.</p> <p>3 – Sertifikatai ir leidimai publikuojami kartu su aprašymais ir galiojimo įrodymais.</p> <p>2 – Sertifikatai ir leidimai publikuojami kartu su aprašymais be galiojimo įrodymų.</p> <p>1 – Sertifikatai ir leidimai publikuojami be aprašymų ir galiojimo įrodymų.</p> <p>0 – Informacija apie galiojančius sertifikatus ir leidimus nepateikiama.</p>
	Aiškus vertės grandinės informacijos pateikimas	<p>4 – Vertės grandinės informacija išskirta vizualiai. Aptariamas vertės grandinės procesas. Išskirti vertės grandinės dalyviai ir jų sąsajos su darniu vystymusi.</p> <p>3 – Aptariamas vertės grandinės procesas. Išskirti vertės grandinės dalyviai ir jų sąsajos su darniu vystymusi.</p> <p>2 – Aptariamas vertės grandinės procesas.</p> <p>1 – Vertės grandinės procesas paminėtas, tačiau neaptartas.</p> <p>0 – Informacija apie vertės grandinę nepateikiama.</p>
<i>Neskaidrumo apraiškos</i>	Žaliojo marketingo naudojimo pobūdis	<p>4 – Panaudoti žaliojo marketingo teiginiai susiję pagrįsti konkrečiais faktais ir statistika.</p> <p>3 – Panaudoti žaliojo marketingo teiginiai pagrįsti konkrečiais faktais be statistikos.</p> <p>2 – Panaudoti žaliojo marketingo teiginiai pagrįsti abstrakčiais faktais be statistikos ar statistinių duomenų maža.</p> <p>1 – Panaudoti žaliojo marketingo teiginiai nepagrįsti nei faktais nei statistika.</p> <p>0 – Panaudoti žaliojo marketingo teiginiai nepagrįsti nei faktais nei statistika. Žaliojo marketingo teiginių gausa kelia abejonių dėl ataskaitos patikimumo.</p>

1 priedo tęsinys kitame puslapyje

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
Neskaidrumo apraiškos	Aiškus negatyvios informacijos viešinimas	<p>4 – Pateikti 3 ir daugiau negatyvūs aspektai susiję su darniu vystymusi. Aptariamoms jų priežastys ir galimos sprendimo kryptys.</p> <p>3 – Pateikti 2 negatyvūs aspektai susiję su darniu vystymusi. Aptariamoms jų priežastys ir galimos sprendimo kryptys.</p> <p>2 – Pateikti 2 negatyvūs aspektai susiję su darniu vystymusi. Aptariamoms jų priežastys.</p> <p>1 – Pateiktas 1 negatyvus aspektas susijęs su darniu vystymusi.</p> <p>0 – Nėra nei vieno negatyvios informacijos teiginio susijusio su darniu vystymusi.</p>
	Nėra žymių darnumo deklaravimo – „greenwashing“ apraiškų	<p>4 – Ataskaitos kalba nepublicistinė. Su DV susiję teiginiai neabstraktūs, grindžiami faktais ir statistika.</p> <p>3 – Ataskaitos kalba nepublicistinė. Su DV susiję teiginiai neabstraktūs, minimi faktai, tačiau nepagrindžiami statistika.</p> <p>2 – Ataskaitos kalba publicistinė. Su DV susiję teiginiai neabstraktūs, grindžiami faktais be statistikos.</p> <p>1 – Ataskaitos kalba publicistinė. Su DV susiję teiginiai neabstraktūs, tačiau nepagrindžiami faktais nei statistika.</p> <p>0 – Ataskaitos kalba publicistinė. Su DV susiję teiginiai abstraktūs ir nepagrindžiami faktais ir statistika.</p>
	Tinkamas apdovanojimų darnumo srityje publikavimas	<p>4 – Apdovanojimai darnumo srityje pateikti su oficialiais pavadinimais, konkurso tema, laimėjimo priežasčių pagrindimu. Apdovanojimai reikšmingi ir pripažinti.</p> <p>3 – Apdovanojimai darnumo srityje pateikti be vieno iš šių objektų: oficialus pavadinimas, konkurso tema, laimėjimo priežastis. Apdovanojimai reikšmingi.</p> <p>2 – Apdovanojimai darnumo srityje pateikti su oficialiais pavadinimais, konkurso tema, laimėjimo priežasčių pagrindimu. Abejotinas apdovanojimų reikšmingumas.</p> <p>1 – Apdovanojimai darnumo srityje pateikti be vieno iš šių objektų: oficialus pavadinimas, konkurso tema, laimėjimo priežastis. Apdovanojimai abejotini.</p> <p>0 – Nėra informacijos.</p>
Ataskaitoje pateiktamos informacijos intensyvumas	Finansinių rezultatų ir interesų aptarimas	<p>4 – Finansiniai rezultatai ir interesai aptarti nurodant 5 ir daugiau iš šių duomenų: pelnas/nuostoliai; pajamos; apyvarta; kapitalo sudėtis; pardavimų apimtis; dukterinės/susijusios įmonės; sumokėti mokesčiai; ES paramos panaudojimas politinių sąjungų rėmimas; verslo partneriai.</p> <p>3 – Finansiniai rezultatai ir interesai aptarti nurodant 4 iš šių duomenų: pelnas/nuostoliai; pajamos; apyvarta; kapitalo sudėtis; pardavimų apimtis; dukterinės/susijusios įmonės; sumokėti mokesčiai; ES paramos panaudojimas; politinių sąjungų rėmimas; verslo partneriai.</p> <p>2 – Finansiniai rezultatai ir interesai aptarti nurodant 3 iš šių duomenų: pelnas/nuostoliai; pajamos; apyvarta; kapitalo sudėtis; pardavimų apimtis; dukterinės/susijusios įmonės; sumokėti mokesčiai; ES paramos panaudojimas; politinių sąjungų rėmimas; verslo partneriai.</p> <p>1 – Finansiniai rezultatai ir interesai aptarti nurodant mažiau kaip 3 iš šių duomenų: pelnas/nuostoliai; pajamos; apyvarta; kapitalo sudėtis; pardavimų apimtis; dukterinės/susijusios įmonės; sumokėti mokesčiai; ES paramos panaudojimas; politinių sąjungų rėmimas; verslo partneriai.</p> <p>0 – Nėra informacijos.</p>
	Akcininkų (savininkų) pelno viešinimas	<p>4 – Akcininkų pelnas aptartas pateikiant realius skaičius, jis lyginamas su kitais finansiniais rodikliais.</p> <p>3 – Akcininkų pelnas pateiktas realiais skaičiais.</p> <p>2 – Akcininkų pelnas aptartas nepateikiant realių skaičių (santykiniais dydžiais).</p> <p>1 – Pateiktos nuorodos į kitus šaltinius kur galima rasti akcininkų pelno informaciją.</p> <p>0 – Nėra informacijos.</p>

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos intensyvumas</i>	Aukštas pareigas užimančių pareigūnų atlyginimų viešinimas	<p>4 – Aukštas pareigas užimančių pareigūnų atlyginimų dydžiai viešinami ir palyginami su kitų lygių darbuotojų atlygiais (realiais ar santykiniais dydžiais).</p> <p>3 – Aukštas pareigas užimančių pareigūnų atlyginimai viešinami (realiais ar santykiniais dydžiais).</p> <p>2 – Aukštas pareigas užimančių pareigūnų atlyginimai aptarti, nėra realių duomenų.</p> <p>1 – Aukštas pareigas užimančių pareigūnų atlyginimų dydžiai aptarti, nėra realių duomenų, o aptarimas pateiktas sudėtinga informacija.</p> <p>0 – Nėra informacijos.</p>
	Pateikiama informacija apie darnumo iššūkius	<p>4 – Informacija apima bent po vieną iššūkį visose trijose darnumo dimensijose.</p> <p>3 – Informacija apima bent po vieną iššūkį dvejose iš trijų darnumo dimensijų.</p> <p>2 – Informacija apima bent vieną iššūkį iš trijų darnumo dimensijų.</p> <p>1 – Informacija apie darnumo iššūkius pateikta neaiškiai, sunku išskirti esmę.</p> <p>0 – Nėra informacijos.</p>
<i>Ataskaitų savalaikiškumas</i>	Ataskaitos teikimo periodiškumas	<p>4 – Ataskaitos pateikiamos tiksliai pagal nustatytą ir įvardintą periodiškumą.</p> <p>3 – Jei ataskaitos pateikiamos vėluojant, pateikiamos vėlavimo priežastys.</p> <p>2 – Ataskaitos pateikiamos minimaliai vėluojant, nepateikiamos vėlavimo priežastys.</p> <p>1 – Ataskaitos pateikiamos nesilaikant periodiškumo, be vėlavimo priežasčių.</p> <p>0 – Ataskaitos nepateikiamos, nors įsipareigota tai vykdyti.</p>
	Viešinimo šaltinių nuoseklumas	<p>4 – Ataskaita pateikiama oficialiuose susijusiuose šaltiniuose ir organizacijos internetiniame puslapyje.</p> <p>3 – Ataskaita pateikiama organizacijos internetiniame puslapyje arba oficialiuose susijusiuose šaltiniuose.</p> <p>2 – Ataskaita viešinama nesusijusiuose šaltiniuose.</p> <p>1 – Ataskaita viešinama nesusijusiuose šaltiniuose keičiant juos.</p> <p>0 – Ataskaita viešinama neadekvačiuose šaltiniuose.</p>
<i>Ataskaitų patikimumas</i>	Nepriklausomo vertintojo pranešimas	<p>4 – Patikimo nepriklausomo ataskaitos vertintojo pranešimas yra ataskaitoje. Pateikti vertintojo patikimumo įrodymai.</p> <p>3 – Patikimo nepriklausomo ataskaitos vertintojo pranešimas yra ataskaitoje. Nepateikti vertintojo patikimumo įrodymai.</p> <p>2 – Nepriklausomo ataskaitos vertintojo pranešimo ataskaitoje nėra, tačiau pažymėta, kad vertinimas atliktas. Pateikti vertintojo patikimumo įrodymai.</p> <p>1 – Nepriklausomo ataskaitos vertintojo pranešimo ataskaitoje nėra, tačiau pažymėta, kad vertinimas atliktas. Nepateikti vertintojo patikimumo įrodymai.</p> <p>0 – Nepriklausomo ataskaitos vertintojo pranešimo nėra, nes vertinimas neatliktas.</p>
	Galimybė lengvai patikrinti duomenis	<p>4 – Duomenys pateikti su tiksliais nuorodomis į šaltinius, kurie yra lengvai prieinami esamuoju laiku.</p> <p>3 – Duomenys pateikti su tiksliais nuorodomis į šaltinius, kurių reikia ieškoti.</p> <p>2 – Duomenys pateikti su nuorodomis į šaltinius, kuriuos sudėtinga rasti.</p> <p>1 – Duomenys pateikti su nuorodomis į šaltinius, kurie neprieinami.</p> <p>0 – Nepateikta nuorodų į informacijos šaltinius.</p>
	Pateikiama pripažintų išorinių ekspertų nuomonė apie darnumo procesus organizacijoje	<p>4 – Ekspertų nuomonė apie darnumo procesus organizacijoje pateikiama. Pateikti išorinių ekspertų patikimumo įrodymai.</p> <p>3 – Ekspertų nuomonė apie darnumo procesus organizacijoje pateikiama. Nepateikti išorinių ekspertų patikimumo įrodymai.</p> <p>2 – Ekspertų nuomonė apie darnumo procesus organizacijoje nepateikiama, tačiau pažymima, kad vertinimas atliktas. Pateikti išorinių ekspertų patikimumo įrodymai.</p> <p>1 – Ekspertų nuomonė apie darnumo procesus organizacijoje nepateikiama, tačiau pažymima, kad vertinimas atliktas. Nepateikti išorinių ekspertų patikimumo įrodymai.</p> <p>0 – Ekspertų vertinimas neatliktas.</p>

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos aiškumas</i>	Naudojamų terminų ir sąvokų paaiškinimų buvimas	<p>4 – Naudojamų terminų ir sąvokų žodynas pateiktas atskirame puslapyje, tekste pateiktos nuorodos į jį.</p> <p>3 – Naudojamų terminų ir sąvokų žodynas pateiktas atskirame puslapyje, tačiau tekste nėra nuorodų į jį.</p> <p>2 – Naudojamų terminų ir sąvokų žodynas nepateiktas atskirame puslapyje, tačiau terminų ir sąvokų paaiškinimai pateikti išnašose.</p> <p>1 – Naudojamų terminų ir sąvokų žodynas nepateiktas atskirame puslapyje, tačiau terminų ir sąvokų paaiškinimai išskirti tekste.</p> <p>0 – Naudojami terminai ir sąvokos nepaaiškinti nei žodyne, nei išnašose nei tekste.</p>
	Informacija pateikta lentelėse, schemose	<p>4 – Lentelių ir schemų 5 ir daugiau, jos tiksliai atspindi tekstą, pateikta informacija aktuali, jos lengvai interpretuojamos.</p> <p>3 – Lentelių ir schemų 4, jos lengvai interpretuojamos, pateikta informacija svarbi.</p> <p>2 – Lentelių ir schemų 3, jose atspindėti tik pagrindiniai aspektai.</p> <p>1 – Lentelių ir schemų mažiau nei 3, informacija neaktuali, sudėtinga jas interpretuoti.</p> <p>0 – Lentelių ir schemų nėra.</p>
	Informacija pateikta diagramose	<p>4 – Diagramų 5 ir daugiau, jos tiksliai atspindi tekstą, pateikta informacija aktuali, diagramos lengvai interpretuojamos.</p> <p>3 – Diagramų 4, jos lengvai interpretuojamos, pateikta informacija svarbi.</p> <p>2 – Diagramų 3, jose atspindėti tik pagrindiniai aspektai.</p> <p>1 – Diagramų mažiau nei 3.</p> <p>0 – Diagramų nėra.</p>

DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ KOKYBĖS VERTINIMO SCHEMA

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
Aplinkosauginės informacijos atskleidimas	Informacijos apie veiklos įtaką aplinkai aiškus pateikimas	<p>4 – Veiklos įtakos aplinkai įvertinimas pateiktas atskleidžiant 5 ir daugiau iš šių duomenų: CO2 emisija; sunaudoto elektros apimtys; sunaudotų degalų apimtys; atliekų apimtys; sunaudojamo popieriaus kiekis; sunaudojamo vandens kiekis.</p> <p>3 – Veiklos įtakos aplinkai įvertinimas pateiktas atskleidžiant 4 iš šių duomenų: CO2 emisija; sunaudoto elektros apimtys; sunaudotų degalų apimtys; atliekų apimtys; sunaudojamo popieriaus kiekis; sunaudojamo vandens kiekis.</p> <p>2 – Veiklos įtakos aplinkai įvertinimas pateiktas atskleidžiant 3 iš šių duomenų: CO2 emisija; sunaudoto elektros apimtys; sunaudotų degalų apimtys; atliekų apimtys; sunaudojamo popieriaus kiekis; sunaudojamo vandens kiekis.</p> <p>1 – Veiklos įtakos aplinkai įvertinimas pateiktas atskleidžiant mažiau nei 3 iš šių duomenų: CO2 emisija; sunaudoto elektros apimtys; sunaudotų degalų apimtys; atliekų apimtys; sunaudojamo popieriaus kiekis; sunaudojamo vandens kiekis.</p> <p>0 – Veiklos įtakos aplinkai įvertinimas nepateiktas.</p>
	Taikomų aplinkosauginių priemonių aprašas	<p>4 – Taikomų aplinkosauginių priemonių (pvz. CO2 emisijos mažinimo priemonės; rūšiavimas; ekologinis švietimas; sunaudojamo popieriaus mažinimo būdai; sunaudojamo vandens mažinimo būdai; sunaudojamų degalų mažinimo būdai; naudojami atsinaujinantys energijos šaltiniai; perdirbimas) sąrašas ir aprašas detalūs. Pateikiami išsikelti aplinkosauginių priemonių taikymo tikslai.</p> <p>3 – Taikomų aplinkosauginių priemonių (pvz. CO2 emisijos mažinimo priemonės; rūšiavimas; ekologinis švietimas; sunaudojamo popieriaus mažinimo būdai; sunaudojamo vandens mažinimo būdai; sunaudojamų degalų mažinimo būdai; naudojami atsinaujinantys energijos šaltiniai; perdirbimas) sąrašas ir aprašas detalūs. Nepateikiami išsikeltų aplinkosauginių priemonių taikymo tikslai.</p> <p>2 – Pateiktas taikomų aplinkosauginių priemonių (pvz. CO2 emisijos mažinimo priemonės; rūšiavimas; ekologinis švietimas; sunaudojamo popieriaus mažinimo būdai; sunaudojamo vandens mažinimo būdai; sunaudojamų degalų mažinimo būdai; naudojami atsinaujinantys energijos šaltiniai; perdirbimas) sąrašas be aprašymo. Pateikiami išsikeltų aplinkosauginių priemonių taikymo tikslai.</p> <p>1 – Pateiktas taikomų aplinkosauginių priemonių (pvz. CO2 emisijos mažinimo priemonės; rūšiavimas; ekologinis švietimas; sunaudojamo popieriaus mažinimo būdai; sunaudojamo vandens mažinimo būdai; sunaudojamų degalų mažinimo būdai; naudojami atsinaujinantys energijos šaltiniai; perdirbimas) sąrašas be aprašymo. Nepateikiami išsikeltų aplinkosauginių priemonių taikymo tikslai.</p> <p>0 – Taikomų aplinkosauginių priemonių sąrašo ir aprašo nėra. Arba nėra taikomų aplinkosauginių priemonių.</p>

2 priedo tęsinys kitame puslapyje

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Aplinkosauginės informacijos atskleidimas</i>	Taikomų aplinkosauginių priemonių rezultatų aiškus pateikimas	<p>4 – Taikomų aplinkosauginių priemonių (pvz. CO₂ emisijos mažinimo priemonės; rūšiavimas; ekologinis švietimas; sunaudojamo popieriaus mažinimo būdai; sunaudojamo vandens mažinimo būdai; sunaudojamų degalų mažinimo būdai; naudojami atsinaujinantys energijos šaltiniai) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 3 ar daugiau metų laikotarpyje. Rezultatai komentuojami ir interpretuojami.</p> <p>3 – Taikomų aplinkosauginių priemonių (pvz. CO₂ emisijos mažinimo priemonės; rūšiavimas; ekologinis švietimas; sunaudojamo popieriaus mažinimo būdai; sunaudojamo vandens mažinimo būdai; sunaudojamų degalų mažinimo būdai; naudojami atsinaujinantys energijos šaltiniai) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 3 ar daugiau metų laikotarpyje. Rezultatai nekomentuojami ir neinterpretuojami.</p> <p>2 – Taikomų aplinkosauginių priemonių (pvz. CO₂ emisijos mažinimo priemonės; rūšiavimas; ekologinis švietimas; sunaudojamo popieriaus mažinimo būdai; sunaudojamo vandens mažinimo būdai; sunaudojamų degalų mažinimo būdai; naudojami atsinaujinantys energijos šaltiniai) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 2 metų laikotarpyje. Rezultatai komentuojami ir interpretuojami.</p> <p>1 – Taikomų aplinkosauginių priemonių (pvz. CO₂ emisijos mažinimo priemonės; rūšiavimas; ekologinis švietimas; sunaudojamo popieriaus mažinimo būdai; sunaudojamo vandens mažinimo būdai; sunaudojamų degalų mažinimo būdai; naudojami atsinaujinantys energijos šaltiniai) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 2 ar 1 metų laikotarpyje. Rezultatai nekomentuojami ir neinterpretuojami,</p> <p>0 – Taikomų aplinkosauginių priemonių rezultatai nepateikti.</p>
	<i>Socialinės informacijos atskleidimas</i>	Informacijos apie veiklos įtaką socialiniam sektoriui aiškus pateikimas
Taikomų socialinių priemonių aprašas		<p>4 – Taikomų socialinių priemonių (pvz. darbo rinkos reguliavimas; socialinės nelygybės ir diskriminacijos mažinimo programos; sveikatos ir socialinės apsaugos sistemos; darbo saugos standartai; skurdo mažinimas) sąrašas ir aprašas detalūs. Pateikiami išsikelti socialinių priemonių taikymo tikslai.</p> <p>3 – Taikomų aukščiau minėtų socialinių priemonių sąrašas ir aprašas detalūs. Nepateikiami išsikelti socialinių priemonių taikymo tikslai.</p> <p>2 – Taikomų aukščiau minėtų socialinių sąrašas be aprašymo. Pateikiami išsikelti socialinių priemonių taikymo tikslai.</p> <p>1 – Taikomų aukščiau minėtų socialinių sąrašas be aprašymo. Nepateikiami išsikelti socialinių priemonių taikymo tikslai.</p> <p>0 – Taikomų socialinių priemonių aprašo nėra arba nėra taikomų socialinių priemonių</p>

2 priedo tęsinys kitame puslapyje

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Socialinės informacijos atskleidimas</i>	Taikomų socialinių priemonių rezultatų aiškus pateikimas	<p>4 – Taikomų socialinių priemonių (pvz. darbo rinkos reguliavimas; socialinės nelygybės ir diskriminacijos mažinimo programos; sveikatos ir socialinės apsaugos sistemos; darbo saugos standartai; skurdo mažinimas) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 3 ar daugiau metų laikotarpyje. Rezultatai komentuojami ir interpretuojami.</p> <p>3 – Taikomų socialinių priemonių (pvz. darbo rinkos reguliavimas; socialinės nelygybės ir diskriminacijos mažinimo programos; sveikatos ir socialinės apsaugos sistemos; darbo saugos standartai; skurdo mažinimas) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 3 ar daugiau metų laikotarpyje. Rezultatai nekomentuojami, neinterpretuojami.</p> <p>2 – Taikomų socialinių priemonių (pvz. darbo rinkos reguliavimas; socialinės nelygybės ir diskriminacijos mažinimo programos; sveikatos ir socialinės apsaugos sistemos; darbo saugos standartai; skurdo mažinimas) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 2 metų laikotarpyje. Rezultatai komentuojami ir interpretuojami.</p> <p>1 – Taikomų socialinių priemonių (pvz. darbo rinkos reguliavimas; socialinės nelygybės ir diskriminacijos mažinimo programos; sveikatos ir socialinės apsaugos sistemos; darbo saugos standartai; skurdo mažinimas) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 2 metų laikotarpyje arba tik analizuojamais metais. Rezultatai nekomentuojami ir neinterpretuojami.</p> <p>0 – Taikomų socialinių priemonių rezultatai nepateikti arba nėra taikomų priemonių.</p>
<i>Ekonominės informacijos atskleidimas</i>	Informacijos apie veiklos įtaką ekonominiam sektoriui aiškus pateikimas	<p>4 – Veiklos įtakos ekonominiam sektoriui įvertinimas pateiktas aptariant 5 ar daugiau iš šių sričių: ekonomikos plėtra/traukimas; investicijos; infliacija; naujų technologijų diegimas; ekonominis pakankamumas; darbo rinka; veiklos efektyvumas.</p> <p>3 – Veiklos įtakos ekonominiam sektoriui įvertinimas pateiktas aptariant 4 iš šių sričių: ekonomikos plėtra/traukimas; investicijos; infliacija; naujų technologijų diegimas; ekonominis pakankamumas; darbo rinka; veiklos efektyvumas.</p> <p>2 – Veiklos įtakos ekonominiam sektoriui įvertinimas pateiktas aptariant 3 iš šių sričių: ekonomikos plėtra/traukimas; investicijos; infliacija; naujų technologijų diegimas; ekonominis pakankamumas; darbo rinka; veiklos efektyvumas.</p> <p>1 – Veiklos įtakos ekonominiam sektoriui įvertinimas pateiktas aptariant mažiau nei 3 iš šių sričių: ekonomikos plėtra/traukimas; investicijos; infliacija; naujų technologijų diegimas; ekonominis pakankamumas; darbo rinka; veiklos efektyvumas.</p> <p>0 – Veiklos įtakos ekonominiam sektoriui įvertinimas nepateiktas.</p>
	Taikomų ekonominių priemonių aprašas	<p>4 – Taikomų ekonominių priemonių (pvz. tvarus ekonomikos reguliavimas; investicijos į darnią plėtrą; infliacijos mažinimas; darnių technologijų diegimas; ekonominio pakankamumo užtikrinimas; veiklos efektyvumo gerinimas; darbo rinkos reguliavimas) sąrašas ir aprašas detalūs. Pateikiami išsikelti taikymo tikslai.</p> <p>3 – Taikomų ekonominių priemonių (pvz. tvarus ekonomikos reguliavimas; investicijos į darnią plėtrą; infliacijos mažinimas; darnių technologijų diegimas; ekonominio pakankamumo užtikrinimas; veiklos efektyvumo gerinimas; darbo rinkos reguliavimas) sąrašas ir aprašas detalūs. Nepateikiami išsikelti taikymo tikslai.</p> <p>2 – Taikomų ekonominių priemonių (pvz. tvarus ekonomikos reguliavimas; investicijos į darnią plėtrą; infliacijos mažinimas; darnių technologijų diegimas; ekonominio pakankamumo užtikrinimas; veiklos efektyvumo gerinimas; darbo rinkos reguliavimas) sąrašas be aprašymo. Pateikiami išsikelti taikymo tikslai.</p> <p>1 – Taikomų ekonominių priemonių (pvz. tvarus ekonomikos reguliavimas; investicijos į darnią plėtrą; infliacijos mažinimas; darnių technologijų diegimas; ekonominio pakankamumo užtikrinimas; veiklos efektyvumo gerinimas; darbo rinkos reguliavimas) sąrašas be aprašymo. Nepateikiami išsikelti taikymo tikslai.</p> <p>0 – Taikomų ekonominių priemonių sąrašo ir aprašo nėra arba nėra taikomų ekonominių priemonių.</p>

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Ekonominės informacijos atskleidimas</i>	Taikomų ekonominių priemonių rezultatų aiškus pateikimas	<p>4 – Taikomų ekonominių priemonių (pvz. tvarus ekonomikos reguliavimas; investicijos į darnią plėtrą; infliacijos mažinimas; darnių technologijų diegimas; ekonominio pakankamumo užtikrinimas; veiklos efektyvumo gerinimas; darbo rinkos reguliavimas) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 3 ar daugiau metų laikotarpyje. Rezultatai komentuojami ir interpretuojami.</p> <p>3 – Taikomų ekonominių priemonių (pvz. tvarus ekonomikos reguliavimas; investicijos į darnią plėtrą; infliacijos mažinimas; darnių technologijų diegimas; ekonominio pakankamumo užtikrinimas; veiklos efektyvumo gerinimas; darbo rinkos reguliavimas) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 3 ar daugiau metų laikotarpyje. Rezultatai nekomentuojami ir neinterpretuojami.</p> <p>2 – Taikomų ekonominių priemonių (pvz. tvarus ekonomikos reguliavimas; investicijos į darnią plėtrą; infliacijos mažinimas; darnių technologijų diegimas; ekonominio pakankamumo užtikrinimas; veiklos efektyvumo gerinimas; darbo rinkos reguliavimas) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 2 metų laikotarpyje. Rezultatai komentuojami ir interpretuojami.</p> <p>1 – Taikomų ekonominių priemonių (pvz. tvarus ekonomikos reguliavimas; investicijos į darnią plėtrą; infliacijos mažinimas; darnių technologijų diegimas; ekonominio pakankamumo užtikrinimas; veiklos efektyvumo gerinimas; darbo rinkos reguliavimas) rezultatai pateikiami parodant jų kaitą 2 metų laikotarpyje. Rezultatai nekomentuojami ir neinterpretuojami.</p> <p>0 – Taikomų ekonominių priemonių rezultatai nepateikti arba nėra taikomų ekonominių priemonių.</p>
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos svarba</i>	Informacija daro įtaką pokyčiams organizacijoje	<p>4 – Pateikiame 3 ar daugiau įrodymai, kad ataskaitoje viešinama informacija tikslingai naudojama teigiamiems pokyčiams organizacijoje inicijuoti.</p> <p>3 – Pateikiame 2 įrodymai, kad ataskaitoje viešinama informacija tikslingai naudojama teigiamiems pokyčiams organizacijoje inicijuoti.</p> <p>2 – Pateikiamas 1 įrodymas, kad ataskaitoje viešinama informacija tikslingai naudojama teigiamiems pokyčiams organizacijoje inicijuoti.</p> <p>1 – Sunku išskirti ar pateikiama įrodymų apie ataskaitoje viešinos informacijos įtaką pokyčiams organizacijoje.</p> <p>0 – Nėra informacijos.</p>
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos svarba</i>	Direktoriaus ar atsakingo asmens pareiškimo buvimas ir jo prasmingumas	<p>4 – Pareiškimas yra, jame pateikta informacija aktuali ataskaitos auditorijai ir aptariami darnumo aspektai.</p> <p>3 – Pareiškimas yra, jame pateikta informacija aktuali ataskaitos auditorijai, bet neaptariami darnumo aspektai.</p> <p>2 – Pareiškimas yra, jame pateikta informacija neaktuali ataskaitos auditorijai, tačiau aptariami darnumo aspektai.</p> <p>1 – Pareiškimo nėra, bet galima išskirti aukščiausių vadovų nuomonę bendrame ataskaitos tekste.</p> <p>0 – Pareiškimo nėra.</p>

2 priedo tęsinys kitame puslapyje

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Ataskaitoje pateiktamos informacijos palyginamumas</i>	Informacija leidžia palyginti subjekto pokyčius (datos, periodo atžvilgiu)	<p>4 – Pateikta informacija apima 5 ar daugiau metų duomenis, yra duomenų pateikiamų mėnesio, pusmečio dydžiais, informacija laiko atžvilgiu pateikiama grafiškai.</p> <p>3 – Pateikta informacija apima 4 metų duomenis, informacija laiko atžvilgiu pateikiama grafiškai.</p> <p>2 – Pateikta informacija apima 3 metų duomenis. Informacija laiko atžvilgiu grafiškai pateikiama arba ne.</p> <p>1 – Pateikta informacija apima 2 metų duomenis. Informacija laiko atžvilgiu grafiškai pateikiama arba ne.</p> <p>0 – Informacija laiko atžvilgiu nepateikiama.</p>
	Informacija leidžia palyginti skirtingų objektų tapčius duomenis	<p>4 – 5 ar daugiau objektų informacija pateikiama santykiniais palyginamais dydžiais, informacija pateikiama grafiškai.</p> <p>3 – 4 objektų informacija pateikiama santykiniais palyginamais dydžiais, informacija pateikiama grafiškai.</p> <p>2 – 3 objektų informacija pateikiama santykiniais palyginamais dydžiais. Nėra grafinio vaizdavimo.</p> <p>1 – Mažiau nei 3 objektų informacija pateikiama santykiniais dydžiais. Nėra grafinio vaizdavimo.</p> <p>0 – santykinių dydžių nepateikiama</p>
	Informacija pateikiama naudojant vienodus indikatorius, palyginamus kasmet	<p>4 – Ataskaitoje aiškus indikatorių naudojimo tikslingumas, jie visuotinai priimti ir palyginami, indikatoriai skaičiuojami naudojant 5 ar daugiau metų duomenis.</p> <p>3 – Ataskaitoje aiškus indikatorių naudojimo tikslingumas, jie visuotinai priimti ir palyginami, indikatoriai skaičiuojami naudojant 4 metų duomenis.</p> <p>2 – Ataskaitoje aiškus indikatorių naudojimo tikslingumas, indikatoriai skaičiuojami naudojant 3 metų duomenis.</p> <p>1 – Indikatoriai skaičiuojami naudojant mažiau nei 3 metų duomenis.</p> <p>0 – Indikatoriai neskaičiuojami.</p>
<i>Ataskaitos aiškumas</i>	Ataskaita aiškiai pritaikoma kokybiškoms analizėms atlikti ir sprendimams priimti	<p>4 – Ataskaitoje pateikti kiekybiniai ir kokybiniai duomenys lengvai ir greitai randami bei interpretuojami, aiški duomenų panaudojimo paskirtis, duomenis lengva naudoti kitose analizėse, aiški jų įtaka organizacijos veiklos procesams ir galimiems pokyčiams.</p> <p>3 – Ataskaitoje pateikti kiekybiniai ir kokybiniai duomenys lengvai ir greitai randami bei interpretuojami, aiški jų įtaka organizacijos veiklos procesams ir galimiems pokyčiams.</p> <p>2 – Ataskaitoje pateikti kiekybiniai ir kokybiniai duomenys randami su papildomomis pastangomis, duomenų panaudojimo paskirtis nuspėjama.</p> <p>1 – Sunku išskirti pateiktų kiekybinių ir kokybinių duomenų naudojimo paskirtį ir įtaką veiklos procesams.</p> <p>0 – Nėra kiekybinių ir kokybinių duomenų arba jie neinterpretuoti.</p>
	Ataskaitos rengimo logikos pateikimas	<p>4 – Nurodoma kokia atskaitingumo sistema remiamasi, išvardinami atskaitingumo sistemos principai, nurodoma principų adresavimo vieta tekste.</p> <p>3 – Nurodoma kokia atskaitingumo sistema remiamasi, išvardinami atskaitingumo sistemos principai, tačiau nenurodoma principų adresavimo vieta tekste.</p> <p>2 – Nurodoma kokia atskaitingumo sistema remiamasi, atskaitingumo sistemos principai nepilnai išdėstyti, nurodoma principų adresavimo vieta tekste.</p> <p>1 – Nurodoma kokia atskaitingumo sistema remiamasi, atskaitingumo sistemos principai neišdėstyti, nurodoma principų adresavimo vieta tekste.</p> <p>0 – Ataskaitos rengimo logika nepateikiama.</p>

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Ataskaitos aiškumas</i>	Ataskaitos struktūra patogi ir logiška	<p>4 – Yra turinys, puslapiai numeruojami, yra skyrių ar (ir) skyrelių pavadinimai, dėstymas nuoseklus atitinkantis ataskaitos rengimo logiką.</p> <p>3 – Yra turinys ; nėra vieno iš šių objektų: puslapių numeracija; skyrių ar (ir) skyrelių pavadinimai.</p> <p>2 – Nėra turinio, puslapiai numeruojami, yra skyrių ar (ir) skyrelių pavadinimai.</p> <p>1 – Nėra turinio ; nėra vieno iš šių objektų: puslapių numeracija; skyrių ar (ir) skyrelių pavadinimai.</p> <p>0 – Nėra turinio, puslapiai nenumeruojami, nėra skyrių ir skyrelių pavadinimų.</p>
	Naudojimasis grafikais, lentelėmis, schemomis ir diagramomis yra paprastas	<p>4 – Grafikai, lentelės, schemas ir diagramos turi apibrėžtus metus, matavimo vienetus, pavadinimus, vaizduojama pakankamai ir ne per daug informacijos, į juos pateiktos nuorodos tekste.</p> <p>3 – Grafikai, lentelės, schemas ir diagramos neturi vieno iš šių elementų: apibrėžtus metus, matavimo vienetus, pavadinimus; vaizduojama pakankamai ir ne per daug informacijos, nėra nuorodų tekste.</p> <p>2 – Grafikai, lentelės, schemas ir diagramos turi apibrėžtus metus, matavimo vienetus, pavadinimus, vaizduojama informacija nesubalansuota, nėra nuorodų tekste.</p> <p>1 – Grafikai, lentelės, schemas ir diagramos turi apibrėžtus metus ir matavimo vienetus, pavadinimų nėra, vaizduojama informacija nesubalansuota, nėra nuorodų tekste.</p> <p>0 – Nėra grafikų, lentelės, schemų ir diagramų arba grafikai, schemas ir diagramos neturi metų, pavadinimo, matavimo vienetų.</p>
	Nurodomas ataskaitos laikotarpis	<p>4 – Tiksliai nurodomas ataskaitos laikotarpis (mėnesiais), jis pateiktas pirmajame ataskaitos puslapyje, laikotarpis tekste pakartotinai minimas analizuojant duomenis.</p> <p>3 – Tiksliai nurodomas ataskaitos laikotarpis (metais), jis pateiktas pirmajame puslapyje, ataskaitos laikotarpis tekste pakartotinai minimas analizuojant duomenis. Arba ataskaitos laikotarpis mėnesiais pateiktas ne pirmajame puslapyje.</p> <p>2 – Nurodomas laikotarpis (mėnesiais arba metais), pateiktas ne pirmajame puslapyje.</p> <p>1 – Reikia papildomų pastangų norint rasti ataskaitos laikotarpį.</p> <p>0 – Ataskaitos laikotarpis nenurodomas.</p>
	Nurodoma tikslinė ataskaitos auditorija ir ataskaitos panaudojimo galimybės	<p>4 – Tikslinė ataskaitos auditorija ir panaudojimo galimybės nurodomos viename iš 1-3 puslapių, konkrečiai apibrėžiamos ataskaitos panaudojimo galimybės, pateikti siūlymai jos panaudojimui.</p> <p>3 – Tikslinė ataskaitos auditorija ir panaudojimo galimybės nurodomos viename iš 1-3 puslapių, konkrečiai apibrėžiamos ataskaitos panaudojimo galimybės, nėra siūlymų jos panaudojimui.</p> <p>2 – Tikslinė ataskaitos auditorija ir panaudojimo galimybės nurodomos viename iš ataskaitos puslapių. Nėra arba yra siūlymai jos panaudojimui.</p> <p>1 – Sunku išskirti tikslinę ataskaitos auditoriją ir panaudojimo galimybes.</p> <p>0 – Tikslinė ataskaitos auditorija ir panaudojimo galimybės nenurodomos.</p>
	Organizacijos darnios veiklos politikos atskleidimas ir prezentacija yra aiški	<p>4 – Organizacijos darnios veiklos politika įvardinta nurodant poveikio sritis bei naudojamas priemonės, darnios veiklos politikos aprašymas išskirtas iš bendro teksto.</p> <p>3 – Organizacijos darnios veiklos politika įvardinta nurodant poveikio sritis, darnios veiklos politikos aprašymas išskirtas iš bendro teksto.</p> <p>2 – Organizacijos darnios veiklos politika įvardinta nurodant naudojamas priemones, darnios veiklos politikos aprašymas neišskirtas iš bendro teksto.</p> <p>1 – Organizacijos darnios veiklos politikos apibūdinimas neaiškus, jį sudėtinga išskirti ir suprasti. Arba darnios veiklos politika neadekvati darnios plėtros principams.</p> <p>0 – Organizacijos darnios veiklos politikos apibūdinimo nėra.</p>

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
Ataskaitos aiškumas	Atliekamų skaičiavimų paaiškinimų pateikimas	<p>4 – Atliekamų skaičiavimų ar formulėmis apskaičiuotų pateiktų duomenų paaiškinimai tikslūs, suprantami, nenaudojami vien moksliniai terminai, paaiškinimų informacija pritaikyta tikslinei auditorijai. Paaiškinti dauguma skaičiavimų.</p> <p>3 – Atliekamų skaičiavimų ar formulėmis apskaičiuotų pateiktų duomenų paaiškinimai tikslūs, suprantami. Paaiškinti dauguma skaičiavimų.</p> <p>2 – Atliekamų skaičiavimų ar formulėmis apskaičiuotų pateiktų duomenų paaiškinimai glausti, sudėtingi tikslinei auditorijai.</p> <p>1 – Atliekamų skaičiavimų ar formulėmis apskaičiuotų pateiktų duomenų paaiškinimai sudėtingi, daugiaprasmiai, sunkiai randami. Arba paaiškinta maža dalis skaičiavimų.</p> <p>0 – Atliekamų skaičiavimų ar formulėmis apskaičiuotų pateiktų duomenų paaiškinimai nepateikti arba skaičiavimai neatliekami.</p>
	Organizacijos darnios veiklos tikslų aiškus pateikimas	<p>4 – Organizacijos darnios veiklos tikslai pateikti išsamiai, nurodant galimus rezultatus ir iššūkius jiems pasiekti, tikslų aprašymas išskirtas iš bendro teksto.</p> <p>3 – Organizacijos darnios veiklos tikslai pateikti išsamiai, nurodant galimus rezultatus, tikslų aprašymas išskirtas iš bendro teksto.</p> <p>2 – Organizacijos darnios veiklos tikslai pateikti išsamiai, nurodant galimus rezultatus, tikslų aprašymas neišskirtas iš bendro teksto.</p> <p>1 – Organizacijos darnios veiklos tikslų aprašymas neaiškus, jį sudėtinga išskirti ir suprasti.</p> <p>0 – Organizacijos darnios veiklos tikslų apibūdinimo nėra.</p>
Ataskaitos neutralumas	Aptariami ir teigiami ir neigiami darnios veiklos aspektai	<p>4 – Ataskaitoje pateikiami pilni darnios veiklos rezultatai, tiek teigiami pokyčiai ir esama situacija, tiek neigiami veiklos rezultatai, nesistengiama jų asimiliuoti ir maskuoti, neigiami aspektai išskirti kaip tobulintinos sritys.</p> <p>3 – Ataskaitoje pateikiami pilni darnios veiklos rezultatai, tiek teigiami pokyčiai ir esama situacija, tiek neigiami veiklos rezultatai, nesistengiama jų asimiliuoti ir maskuoti.</p> <p>2 – Ataskaitoje pateikiami teigiami darnios veiklos rezultatai, neigiami aspektai minimi kaip probleminės sritys.</p> <p>1 – Sudėtinga išskirti neigiamus darnios veiklos rezultatus.</p> <p>0 – Nėra informacijos apie teigiamus ir neigiamus darnios veiklos rezultatus.</p>
	Pateikiami kontaktai kuriais galima kreiptis dėl ataskaitos informacijos	<p>4 – Aiškiai pateikti galiojantys atsakingo asmens kontaktai (telefono numeris ir el. pašto adresas) jie išskirti iš bendro teksto, yra grįžtamojo ryšio pateikimą skatinantys teiginiai.</p> <p>3 – Pateiktas bent vienas galiojantis atsakingo asmens kontaktas (telefono numeris ar el. pašto adresas) jie išskirti iš bendro teksto. Yra arba nėra grįžtamojo ryšio pateikimą skatinantys teiginiai.</p> <p>2 – Pateikti galiojantys bendrieji organizacijos kontaktai (telefono numeris ir el. pašto adresas).</p> <p>1 – Pateiktas bent vienas galiojantis iš bendrųjų organizacijos kontaktų (telefono numeris ar el. pašto adresas). Arba pateiktos nuorodos kur galima rasti kontaktus.</p> <p>0 – Nėra kontaktų.</p>

DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ ATITIKTIES JTPS STANDARTAMS

VERTINIMO SCHEMA

JT Pasaulinio susitarimo sritis	Principai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Žmogaus teisės</i>	1 Principas. Organizacijos savo veikloje turėtų remti ir gerbti tarptautines žmogaus teises.	1 – tarptautinės žmogaus teisės aptariamoms ir parodoma kaip organizacija savo veikloje jas remia ir gerbia 0 – tarptautinės žmogaus teisės neaptariamoms ir neparodoma kaip organizacija savo veikloje jas remia ir gerbia
	2 Principas. Užtikrinti, kad organizacija nėra ištraukusi į žmogaus teises pažeidžiančią veiklą.	1 – organizacija pateikia įrodymus, kad ji nėra ištraukusi į žmogaus teises pažeidžiančią veiklą 0 – organizacija nepateikia įrodymų, kad ji nėra ištraukusi į žmogaus teises pažeidžiančią veiklą
<i>Darbuotojų teisės</i>	3 Principas. Organizacija turėtų palaikyti asociacijų laisvę ir efektyviai remti teisę į kolektyvines derybas.	1 – organizacija pateikia įrodymus, kad savo veikloje palaiko asociacijų laisvę ir efektyviai remia teisę į kolektyvines derybas 0 – organizacija nepateikia įrodymų, kad savo veikloje palaiko asociacijų laisvę ir efektyviai remia teisę į kolektyvines derybas
	4 Principas. Visų formų privalomo ir priverstinio darbo panaikinimo siekimas.	1 – organizacija pateikia įrodymus, kad savo veikloje nenaudoja bet kokios formos privalomo ir priverstinio darbo 0 – organizacija nepateikia įrodymų, kad savo veikloje nenaudoja bet kokios formos privalomo ir priverstinio darbo
	5 Principas. Vaikų darbo panaikinimo siekimas.	1 – organizacija pateikia įrodymus, kad savo veikloje nenaudoja vaikų darbo 0 – organizacija nepateikia įrodymų, kad savo veikloje nenaudoja vaikų darbo
	6 Principas. Diskriminacijos susijusios su įdarbinimu ir profesija panaikinimo siekimas.	1 – organizacija pateikia įrodymus, kad savo veikloje siekia panaikinti diskriminacijos susijusios su įdarbinimu ir profesija 0 – organizacija nepateikia įrodymų, kad savo veikloje siekia panaikinti diskriminacijos susijusios su įdarbinimu ir profesija
<i>Aplinkosauga</i>	7 Principas. Organizacijos turėtų remti prevencinį požiūrį į aplinkos apsaugos problemas.	1 – organizacija pateikia įrodymus, kad savo veikloje remia prevencinį požiūrį į aplinkos apsaugos problemas 0 – organizacija nepateikia įrodymų, kad savo veikloje remia prevencinį požiūrį į aplinkos apsaugos problemas
	8 Principas. Remti iniciatyvas didinančias aplinkosauginę atsakomybę.	1 – organizacija pateikia įrodymus, kad savo veikloje remia iniciatyvas didinančias aplinkosauginę atsakomybę 0 – organizacija nepateikia įrodymų, kad savo veikloje remia iniciatyvas didinančias aplinkosauginę atsakomybę.
	9 Principas. Skatinti aplinkai draugiškų technologijų vystymą ir plėtrą.	1 – organizacija pateikia įrodymus, kad savo veikloje skatina aplinkai draugiškų technologijų vystymą ir plėtrą 0 – organizacija nepateikia įrodymų, kad savo veikloje skatina aplinkai draugiškų technologijų vystymą ir plėtrą.
<i>Antikorupcija</i>	10 Principas. Organizacijos turėtų dirbti drauge siekiant panaikinti visas korupcijos formas, įskaitant papirkinėjimą ir kyšininkavimą.	1 – organizacija pateikia įrodymus, kad savo veikloje bendradarbiauja su kitomis organizacijomis siekiant panaikinti visas korupcijos formas, įskaitant papirkinėjimą ir kyšininkavimą 0 – organizacija nepateikia įrodymų, kad savo veikloje bendradarbiauja su kitomis organizacijomis siekiant panaikinti visas korupcijos formas, įskaitant papirkinėjimą ir kyšininkavimą

**DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ ATITIKTIES GRI STANDARTAMS
VERTINIMO SCHEMA**

Kriterijai	Aspektai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus	
Pagrindiniai kriterijai	Strategija ir analizė	1 – organizacijos strategija ir analizė pateiktos 0 – organizacijos strategija ir analizė nepateiktos	
	Organizacijos profilis	1 – organizacijos profilis pateiktas 0 – organizacijos profilis nepateiktas	
	Nustatyti reikšmingi aspektai ir jų apribojimai	1 – nustatyti reikšmingi aspektai ir jų apribojimai pateikti 0 – nustatyti reikšmingi aspektai ir jų apribojimai nepateikti	
	Suinteresuotų šalių dalyvavimas	1 – suinteresuotų šalių dalyvavimo įrodymai pateikti 0 – suinteresuotų šalių dalyvavimo įrodymai nepateikti	
	Ataskaitos profilis	1 – ataskaitos profilis pateiktas 0 – ataskaitos profilis nepateiktas	
	Valdymas	1 – valdymo aptarimas pateiktas 0 – valdymo aptarimas nepateiktas	
	Etika ir sąžiningumas	1 – apibrėžta organizacijos etika ir sąžiningumas 0 – neapibrėžta organizacijos etika ir sąžiningumas	
Specifiniai kriterijai	Ekonominiai aspektai	Ekonominiai rezultatai	1 – ekonominiai rezultatai aptarti 0 – ekonominiai rezultatai neaptarti
		Dalyvavimas rinkoje	1 – dalyvavimas rinkoje aptartas 0 – dalyvavimas rinkoje neaptartas
		Netiesioginis ekonominis poveikis	1 – netiesioginis ekonominis poveikis aptartas 0 – netiesioginis ekonominis poveikis neaptartas
		Viešųjų pirkimų praktika	1 – viešųjų pirkimų praktika aptarta 0 – viešųjų pirkimų praktika neaptarta
	Aplinkosauginiai aspektai	Medžiagos	1 – sunaudojamos medžiagos aptartos 0 – sunaudojamos medžiagos neaptartos
		Energija	1 – sunaudojama energija aptarta 0 – sunaudojama energija neaptarta
		Vanduo	1 – sunaudojamas vanduo aptartas 0 – sunaudojamas vanduo neaptartas
		Biologinė įvairovė	1 – veikiama biologinė įvairovė aptarta 0 – veikiama biologinė įvairovė neaptarta
		Emisijos	1 – emisijos aptartos 0 – emisijos neaptartos
		Nuotėkos ir atliekos	1 – nuotėkos ir atliekos aptartos 0 – nuotėkos ir atliekos neaptartos
		Produktai ir paslaugos	1 – produktai ir paslaugos aptarti 0 – produktai ir paslaugos neaptarti
		Atitikimas reikalavimams	1 – atitikimas reikalavimams aptartas 0 – atitikimas reikalavimams neaptartas
		Transportas	1 – transportas aptartas 0 – transportas neaptartas
		Bendra įtaka	1 – bendra įtaka aptarta 0 – bendra įtaka neaptarta
		Tiekėjų aplinkosauginis vertinimas	1 – tiekėjų aplinkosauginis vertinimas aptartas 0 – tiekėjų aplinkosauginis vertinimas neaptartas
		Aplinkosauginių skundų mechanizmai	1 – aplinkosauginių skundų mechanizmai aptarti 0 – aplinkosauginių skundų mechanizmai neaptarti

Socialiniai aspektai	Kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Darbo praktika ir tinkamas darbas</i>	Užimtumas	1 – užimtumas aptartas 0 – užimtumas neaptartas
	Darbo santykiai	1 – darbo santykiai aptarti 0 – darbo santykiai neaptarti
	Darbuotojų sveikata ir saugumas	1 – darbuotojų sveikata ir saugumas aptarti 0 – darbuotojų sveikata ir saugumas neaptarti
	Mokymai ir išsilavinimas	1 – mokymai ir išsilavinimas aptarti 0 – mokymai ir išsilavinimas neaptarti
	Įvairovė ir lygios galimybės	1 – įvairovė ir lygios galimybės aptartos 0 – įvairovė ir lygios galimybės neaptartos
	Vienodas vyrų ir moterų darbo atlygis	1 – vienodas vyrų ir moterų darbo atlygis garantuojamas ir aptartas 0 – vienodas vyrų ir moterų darbo atlygis negarantuojamas ir neaptartas
	Tiekėjų įvertinimas pagal darbo praktikas	1 – tiekėjų įvertinimas pagal darbo praktikas atliktas ir aptartas 0 – tiekėjų įvertinimas pagal darbo praktikas neatliktas ir neaptartas
	Darbo praktikos skundų mechanizmai	1 – darbo praktikos skundų mechanizmai aptarti 0 – darbo praktikos skundų mechanizmai neaptarti
<i>Žmogaus teisės</i>	Investavimas	1 – investavimas į žmogaus teises aptartas 0 – investavimas į žmogaus teises neaptartas
	Diskriminacijos nebuvimas	1 – diskriminacijos nebuvimas aptartas 0 – diskriminacijos nebuvimas neaptartas
	Asociacijų laisvė ir kolektyvinės derybos	1 – asociacijų laisvė ir kolektyvinės derybos aptartos 0 – asociacijų laisvė ir kolektyvinės derybos neaptartos
	Vaikų darbas	1 – vaikų darbo aspektai aptarti 0 – vaikų darbo aspektai neaptarti
	Priverstinis ir privalomas darbas	1 – priverstinis ir privalomas darbas aptarti 0 – priverstinis ir privalomas darbas neaptarti
	Apsaugos praktikos	1 – žmogaus teisių apsaugos praktika aptarta 0 – žmogaus teisių apsaugos praktika neaptarta
	Vietinių tautų teisės	1 – žmogaus teisių apsaugos praktika aptarta 0 – žmogaus teisių apsaugos praktika neaptarta
	Vertinimas	1 – žmogaus teisių vertinimas aptartas 0 – žmogaus teisių vertinimas neaptartas
	Tiekėjų žmogaus teisių vertinimas	1 – tiekėjų žmogaus teisių vertinimas aptartas 0 – tiekėjų žmogaus teisių vertinimas neaptartas
	Žmonių teisių pažeidimų skundų mechanizmas	1 – žmonių teisių pažeidimų skundų mechanizmas aptartas 0 – žmonių teisių pažeidimų skundų mechanizmas neaptartas
<i>Visuomenė</i>	Vietos bendruomenės	1 – vietos bendruomenės aptartos 0 – vietos bendruomenės neaptartos
	Antikorupcija	1 – antikorupcija aptarta 0 – antikorupcija neaptarta
	Viešojo sektoriaus politika	1 – viešojo sektoriaus politika aptarta 0 – viešojo sektoriaus politika neaptarta
	Antikonkurencinis elgesys	1 – antikonkurencinis elgesys aptartas 0 – antikonkurencinis elgesys neaptartas
	Atitikimas reikalavimams	1 – atitikimas reikalavimams aptartas 0 – atitikimas reikalavimams neaptartas

4 priedo tęsinys kitame puslapyje

Socialiniai aspektai	Kriterijai	Priskiriamų balų skaičius pagal nustatytus bruožus
<i>Visuomenė</i>	Tiekėjų įvertinimas pagal poveikį visuomenei	1 – tiekėjų įvertinimas pagal poveikį visuomenei aptartas 0 – tiekėjų įvertinimas pagal poveikį visuomenei neaptartas
	Poveikio visuomenei skundų mechanizmas	1 – poveikio visuomenei skundų mechanizmas aptartas 0 – poveikio visuomenei skundų mechanizmas neaptartas
<i>Atsakomybė už produktus</i>	Klientų sauga ir sveikata	1 – klientų sauga ir sveikata aptarta 0 – klientų sauga ir sveikata neaptarta
	Produktų ir paslaugų ženklavimas	1 – produktų ir paslaugų ženklavimas aptartas 0 – produktų ir paslaugų ženklavimas neaptartas
	Marketingo komunikacijos	1 – marketingo komunikacijos aptartos 0 – marketingo komunikacijos neaptartos
	Klientų privatumas	1 – klientų privatumas aptartas 0 – klientų privatumas neaptartas
	Atitikimas standartams	1 – atitikimas standartams aptartas 0 – atitikimas standartams neaptartas

ANALIZUOTŲ ORGANIZACIJŲ IR JŲ DRA CHARAKTERISTIKOS

Organizacijos pavadinimas (trumpinys)	Organizacijos charakteristika		Ataskaitų charakteristika		
	Veiklos sritis	Darbuotojai (vnt.)	Pavadinimas	Atskaitos forma	Puslapiai (vnt.)
<i>AB Swedbank Lithuania (Swedbank)</i>	Finansinės paslaugos	1214	Detali darnumo atskaita	JTPS	10
<i>AB Lietuvos draudimas (Lietuvos draudimas)</i>	Finansinės paslaugos	1220	Mes – visuomenei	JTPS	15
<i>UAB Pakmarkas (Pakmarkas)</i>	Pramoninė gamyba	172	Socialinės atsakomybės atskaita	GRI, JTPS	32
<i>UAB Omnitel (Omnitel)</i>	Telekomunikacijos	601	Socialinės atsakomybės atskaita	JTPS	30
<i>UAB SEB Bank (SEB Bank)</i>	Finansinės paslaugos	Apie 16000	Įmonės darnumo atskaita	JTPS, GRI	58
<i>UAB Ekonomines Konsultacijos ir Tyrimai (EKT)</i>	Konsultacinės paslaugos	37	Socialinės atsakomybės atskaita	JTPS	20
<i>UAB Medicinos Bankas (Med. bankas)</i>	Finansinės paslaugos	601	Socialinės atsakomybės pažangos atskaita	JTPS	8
<i>UAB Švyturys - Utenos Alus (Utenos alus)</i>	Gamyba (gėrimai)	451	Socialinės atsakomybės atskaita	JTPS	26
<i>UAB Traidenis (Traidenis)</i>	Pramoninė gamyba	133	Socialinės atsakomybės atskaita	JTPS	12
<i>AB Energijos skirstymo operatorius (ESO)</i>	Elektros, dujų energija	2229	Socialinės atsakomybės pažangos atskaita	JTPS, GRI	32
<i>UAB Konekesko Lietuva (Konekesko)</i>	Prekyba	19976	Atsakomybė skaičiais	JTPS, GRI	92
<i>UAB Kvalitetas (Kvalitetas)</i>	Konsultacinės paslaugos	125	Socialinės atsakomybės pažangos atskaita	JTPS, GRI	21
<i>UAB Kopa (Kopa)</i>	Pramoninė gamyba	105	Pasaulio susitarimo progreso atskaita	JTPS	6
<i>UAB Vakarų Medienos Grupė (VMG)</i>	Pramoninė gamyba	3207	Įmonės socialinės atsakomybės atskaita	JTPS	32
<i>UAB Utenos vandenys (Utenos vandenys)</i>	Komunalinės paslaugos	126	Pasaulinio susitarimo pažangos atskaita	JTPS	19
<i>UAB EUGESTA (EUGESTA)</i>	Didmeninė prekyba	470	Socialinės atsakomybės atskaita	JTPS	7
<i>Kauno kolegija (KK)</i>	Švietimo paslaugos	881	Socialinės pažangos atskaita	JTPS	15
<i>UAB Electronic House (Electronic House)</i>	Pramoninė gamyba	Apie 50	Executive statement COP 2014	JTPS	4
<i>AB Lietuvos energijos gamyba (LEG)</i>	Elektros, dujų energija	474	Veiklos ir socialinės atsakomybės pažangos atskaita	JTPS	40
<i>UAB Raminora - SPA Vilnius SANA (Raminora)</i>	Sveikatos paslaugos	336	Pasaulinio susitarimo pažangos atskaita	JTPS GRI	33
<i>UAB Interlux (Interlux)</i>	Prekyba	64	Socialinės atsakomybės atskaita	JTPS	12
<i>UAB Scandye (Scandye)</i>	Pramoninė gamyba	78	Socialinės atsakomybės atskaita	JTPS	20
<i>UAB Antalis (Antalis)</i>	Didmeninė prekyba	5585	Įmonės socialinės atsakomybės atskaita	ISO2600, JTPS	32

DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ SKAIDRUMO VERTINIMO REZULTATAI

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Swedbank	Lietuvos Draudimas	Pakmarkas	Omnitel	SEB Bank	EKT	Med. Bankas	Ūtenos Alus	Traidenis	ESO	Koneksk0	Kvalitetas	Kopa	VMG	Ūtenos vandens	EUGESTA	KK	Electronic House	LEG	Raminora	Interlux	UAB Scandve	Antalis	Vidurkis
		<i>Ataskaitos prieinamumas</i>	Ataskaita lengvai prieinama organizacijos internetiniame puslapyje	4	1	3	4	3	3	4	4	0	4	2	4	0	4	0	4	0	0	4	0	4	4
Ataskaitą galima lengvai parsisiųsti	4		1	3	4	3	3	4	4	2	4	2	4	3	4	2	4	2	2	4	2	4	4	3	3,13
Ataskaita pateikiama atitinkama kalba	4		2	4	2	1	2	2	4	2	4	1	2	1	4	2	4	2	1	4	2	4	4	1	2,57
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos aktualumas</i>	Adresuojami aktualūs akcininkų (savininkų) interesai	2	3	4	1	4	1	2	3	2	4	4	2	2	1	1	2	2	0	2	1	0	1	4	2,09
	Aiškiai adresuojami aktualūs darbuotojų interesai	4	4	4	4	4	4	2	4	2	4	4	4	2	2	4	2	4	2	4	2	2	2	2	3,13
	Aiškiai adresuojami aktualūs klientų interesai	4	4	4	4	4	2	2	4	2	4	4	2	3	1	2	1	3	1	4	4	1	2	2	2,78
	Aiškiai adresuojami aktualūs tiekėjų ir verslo partnerių interesai	2	3	3	4	4	2	1	2	2	2	4	1	1	2	1	1	1	1	3	1	1	2	1	1,96
	Aiškiai adresuojami aktualūs vietinės bendruomenės interesai	3	4	3	3	4	2	1	3	1	4	3	2	1	2	2	0	3	1	3	3	2	1	2	2,30
<i>Vertės grandinės informacijos skaidrumas</i>	Teikiama informacija apie tiekėjų ar partnerių patikimumą darnumo atžvilgiu	4	4	4	4	4	1	0	2	0	3	4	1	2	2	0	2	1	0	2	0	1	1	2	1,91
	Teikiama išsami produkcijos (paslaugos) darnumo informacija	2	4	4	4	4	2	2	3	3	4	4	2	4	3	3	2	3	2	3	3	3	2	4	3,04
	Tinkamas galiojančių leidimų, sertifikatų publikavimas	0	1	1	0	2	1	0	1	2	1	2	2	2	3	3	0	1	2	2	2	2	0	2	1,39
	Aiškų vertės grandinės informacijos pateikimas	2	0	4	0	4	0	0	0	0	3	2	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0,87

6 priedo tęsinys kitame puslapyje

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Swedbank	Lietuvos Draudimas	Pakmarkas	Omnitel	SEB Bank	EKT	Med. Bankas	Utenos Alus	Traidenis	ESO	Koneksk0	Kvalitetas	Kopa	VMG	Utenos vandenvys	EUGESTA	KK	Electronic House	LEG	Raminora	Interlux	UAB Scandve	Antalis	Vidurkis
<i>Neskaidrumo apraiškos</i>	Žaliojo marketingo naudojimo pobūdis	4	3	4	3	4	3	3	4	3	4	4	3	2	4	4	2	4	2	4	3	3	4	4	3.39
	Aiškus negatyvios informacijos viešinimas	0	2	4	0	4	0	0	4	0	3	3	1	0	3	4	1	1	1	4	0	2	1	3	1.78
	Nėra žymių darnumo deklaravimo - „greenwashing“ apraiškų	3	3	3	4	4	3	4	4	4	4	4	3	3	4	3	2	4	3	4	3	3	4	4	3.48
	Tinkamas apdovanojimų darnumo srityje publikavimas	2	2	0	2	3	4	0	1	4	3	0	3	1	2	0	1	0	0	0	3	0	0	3	1.48
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos intensyvumas</i>	Finansinių rezultatų ir interesų aptarimas	0	0	4	1	4	1	0	3	1	3	4	1	0	2	1	0	1	0	4	1	1	2	1	1.52
	Akcininkų (savininkų) pelno viešinimas	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2	4	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0.39
	Aukštas pareigas užimančių pareigūnų atlyginimų viešinimas	0	1	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0.35
	Pateikiama informacija apie darnumo iššūkius	2	2	4	1	4	0	0	0	0	4	4	2	0	2	4	2	0	2	4	0	3	1	4	1.96
<i>Ataskaitų savalaikiškumas</i>	Ataskaitos teikimo periodiškumas	3	4	3	4	4	4	3	4	1	4	4	3	3	3	4	3	4	4	4	4	3	3	4	3.48
	Viešinimo šaltinių nuoseklumas	4	3	4	4	4	3	4	4	3	4	4	3	3	4	3	3	3	3	4	3	4	4	3	3.52

6 priedo tęsinys kitame puslapyje

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Swedbank	Lietuvos Draudimas	Pakmarkas	Omnitel	SEB Bank	EKT	Med. Bankas	Ūtenos Alus	Traidenis	ESO	Koneksk0	Kvalitetas	Kopa	VMG	Ūtenos vandenvys	EUGESTA	KK	Electronic House	LEG	Raminora	Interlux	UAB Scandve	Antalis	Vidurkis
<i>Ataskaitų patikimumas</i>	Nepriklausomo vertintojo pranešimas	1	0	0	0	4	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,39
	Galimybė lengvai patikrinti duomenis	2	3	3	3	3	2	2	2	2	3	3	2	2	3	3	2	3	0	3	3	0	3	3	2,39
	Pateikiama pripažintų išorinių ekspertų nuomonė apie darnumo procesus organizacijoje	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos aiškumas</i>	Naudojamų terminų ir sąvokų paaiškinimų buvimas	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0,57
	Informacija pateikta lentelėse, schemose	0	0	4	0	4	2	0	4	0	4	4	3	0	3	0	0	1	0	4	4	1	4	4	2,00
	Informacija pateikta diagramose	0	0	1	1	4	0	0	0	0	1	4	0	0	4	0	0	1	0	4	1	0	3	4	1,22
VISO		58	55	77	59	90	45	36	64	36	85	85	51	35	64	46	39	45	27	79	46	45	53	66	55,91

DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ KOKYBĖS VERTINIMO REZULTATAI

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Swedbank	Lietuvos Draudimas	Pakmarkas	Omnitel	SEB Bank	EKT	Med. Bankas	Ūtenos Alus	Traidenis	ESO	Konekso	Kvalitetas	Kopa	VMG	Ūtenos vandenvys	EUGESTA	KK	Electronic House	LEG	Raminora	Interlux	UAB Scandve	Antalis	Vidurkis
		<i>Aplinkosauginės informacijos atskleidimas</i>	Informacijos apie veiklos įtaką aplinkai aiškus pateikimas	3	3	4	4	4	1	1	3	0	1	4	0	1	2	0	1	0	0	0	3	0	2
Taikomų aplinkosauginių priemonių aprašas	3		2	4	3	3	4	3	3	3	3	4	1	3	4	4	3	4	1	3	3	3	4	4	3.13
Taikomų aplinkosauginių priemonių rezultatų aiškus pateikimas	4		2	4	2	4	2	0	3	0	0	4	1	1	2	0	2	1	0	1	4	2	4	1	1.91
<i>Socialinės informacijos atskleidimas</i>	Informacijos apie veiklos įtaką socialiniam sektoriui aiškus pateikimas	2	3	4	2	4	2	3	2	1	3	4	1	2	1	1	2	1	0	2	1	3	2	3	2.13
	Taikomų socialinių priemonių aprašas	4	4	4	4	4	3	1	3	3	3	4	3	2	3	3	3	3	1	3	3	3	3	4	3.09
	Taikomų socialinių priemonių rezultatų aiškus pateikimas	2	3	1	0	4	4	1	1	0	1	4	1	0	0	0	2	1	0	1	3	1	1	4	1.52
<i>Ekonominės informacijos atskleidimas</i>	Informacijos apie veiklos įtaką ekonominiam sektoriui aiškus pateikimas	2	2	4	1	4	2	1	1	3	2	3	1	0	1	2	1	1	0	2	2	1	1	1	1.65
	Taikomų ekonominių priemonių aprašas	4	1	4	3	4	4	4	3	3	3	3	1	0	0	4	1	0	0	3	3	3	3	3	2.48
	Taikomų ekonominių priemonių rezultatų aiškus pateikimas	2	1	3	2	2	2	1	1	0	1	4	1	0	0	1	0	0	0	2	1	1	1	1	1.17
<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos svarba</i>	Informacija daro įtaką pokyčiams organizacijoje	3	3	4	1	3	1	0	1	0	3	3	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1.26
	Direktoriaus ar atsakingo asmens pareiškimo buvimas ir jo prasmingumas	4	0	4	3	4	4	4	4	4	4	2	4	4	3	4	4	4	4	4	3	4	4	4	3.61

7 priedo tęsinys kitame puslapyje

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Swedbank	Lietuvos Draudimas	Pakmarkas	Omnitel	SEB Bank	EKT	Med. Bankas	Utenos Alus	Traidenis	ESO	Konekso	Kvalitetas	Kopa	VMG	Utenos vandenys	EUGESTA	KK	Electronic House	LEG	Raminora	Interlux	UAB Scandive	Antalis	Vidurkis	
		<i>Ataskaitoje pateikiamos informacijos palyginamumas</i>	Informacija leidžia palyginti subjekto pokyčius (datos, periodo atžvilgiu)	1	2	2	1	4	4	1	2	0	3	2	1	0	4	0	1	2	0	4	2	1	3	3
Informacija leidžia palyginti skirtingų objektų tapačius duomenis	2		3	4	4	4	3	2	4	2	4	4	4	3	4	2	2	4	0	4	2	2	4	4	3,09	
Informacija pateikiama naudojant vienodus indikatorius, palyginamus kasmet	1		2	1	1	4	5	1	2	0	3	2	1	0	4	1	1	1	0	4	2	1	3	3	1,87	
<i>Ataskaitos aiškumas</i>	Ataskaita aiškiai pritaikoma kokybiškoms analizėms atlikti ir sprendimams priimti	2	3	4	3	4	3	2	4	2	4	4	2	1	4	2	2	2	1	4	3	2	4	4	2,87	
	Ataskaitos rengimo logikos pateikimas	2	3	2	2	4	1	4	1	4	4	4	4	4	0	4	3	2	2	2	1	2	2	3	2,61	
	Atliekamų skaičiavimų paaiškinimų pateikimas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0,26	
	Ataskaitos struktūra patogi ir logiška	2	2	4	3	4	2	2	4	4	4	4	4	4	4	4	2	2	1	4	2	1	4	4	3,09	
	Naudojimas grafikais, lentelėmis, schemomis ir diagramomis yra paprastas	0	0	4	3	4	3	0	4	0	4	4	1	0	4	0	0	3	0	4	4	0	4	4	2,17	
	Nurodomas ataskaitos laikotarpis	4	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3,09
	Nurodoma tiksli ataskaitos auditorija ir ataskaitos panaudojimo galimybės	3	1	4	1	2	1	4	3	1	3	1	2	1	0	2	3	1	3	2	2	1	2	2	1,96	
	Organizacijos darnios veiklos politikos atskleidimas ir prezentacija yra aiški	2	4	4	4	4	4	1	3	2	4	3	4	2	1	2	2	4	1	1	4	2	2	3	2,74	
	Organizacijos darnios veiklos tikslų aiškumą pateikimas	3	3	4	3	2	3	2	2	2	3	4	4	1	1	2	1	2	1	4	4	3	2	4	2,61	

7 priedo tęsinys kitame puslapyje

Vertinimo objektas	Vertinamo objekto kriterijai	Swedbank	Lietuvos Draudimas	Pakmarkas	Omnitel	SEB Bank	EKT	Med. Bankas	Utenos Alus	Traidenis	ESO	Konekesko	Kvalitetas	Kopa	VMG	Utenos vandenvys	EUGESTA	KK	Electronic House	LEG	Raminora	Interlux	UAB Scandve	Antalis	Vidurkis
		<i>Ataskaitos neutralumas</i>	Aptariami ir teigiami ir neigiami darnios veiklos aspektai	1	2	4	1	4	1	1	4	1	4	4	2	0	2	4	2	1	1	4	1	2	1
Pateikiami kontaktai kuriais galima kreiptis dėl ataskaitos informacijos	0		0	4	2	4	2	0	4	2	3	3	3	0	0	0	2	0	0	1	3	0	0	1	1.48
<i>VISO</i>		56	52	84	56	87	64	42	65	41	72	82	50	33	48	46	43	42	19	64	60	41	60	71	55.57

**SUINTERESUOTŲ GRUPIŲ INTERESŲ ADRESAVIMO ĮVERTINIMAS
(INFORMACIJOS AKTUALUMAS SKAIDRUMO VERTINIME)**

Suinteresuota šalis	Aktualus interesas	Organizacijų skaičius	Proc. nuo visų organizacijų
<i>Vietinės bendruomenė</i>	Pastangos gerinti vietos bendruomenės infrastruktūrą	9	39,1
	Vykdomos paramos ir labdaros programos	17	73,9
	Bendradarbiavimas su mokslo įstaigomis	15	65,2
	Galima organizacijos veiklos žala bendruomenės aplinkai	5	21,7
	Bendradarbiavimo galimybės	13	56,5
	Darbo vietų vietos gyventojams kūrimas	12	52,2
<i>Tiekėjai ir verslo partneriai</i>	Organizacijos plėtros galimybės	10	43,5
	Organizacijos plėtros grėsmės	1	4,3
	Planuojamos gamybos/paslaugų apimtys	2	8,7
	Organizacijos darnaus vystymosi strategija	23	100,0
	Organizacijos politika tiekėjų/verslo partnerių atžvilgiu	13	56,5
	Investavimo galimybės	1	4,3
	Vykdomi investiciniai projektai ir jų rezultatai	10	43,5
<i>Darbuotojai</i>	Lyčių lygybė	19	82,6
	Darbo užmokesčio sistema	21	91,3
	Darbo krūviai	16	69,6
	Darbo teisė	22	95,7
	Mokymai	22	95,7
	Diskriminacija	21	91,3
	Darbo aplinka;	21	91,3
	Sveikatos apsauga	22	95,7
	Socialinė apsauga	22	95,7
<i>Klientai</i>	Produkcijos/paslaugų kokybė	23	100,0
	Produkcijos/paslaugų kainų pokyčiai	2	8,7
	Dalyvavimas asociacijose	19	82,6
	Produkcijos/paslaugų ekologiškumas	12	52,2
	Klientų skundų nagrinėjimas	11	47,8
	Klientų švietimas	16	69,6
<i>Akcininkai (savininkai)</i>	Darnaus vystymosi nauda akcininkams	5	21,7
	Darnaus vystymosi iššūkiai	8	34,8
	Darnaus vystymosi įtaka įmonės plėtrai;	7	30,4
	Darnaus vystymosi įtaka įmonės vertei	9	39,1

**DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ ATITIKIMO GRI STANDARTAMS VERTINIMO
REZULTATAI**

Kriterijai	Aspektai	Pakmarkas	SEB Bank	ESO	Konekesko	Kvalitetas	Raminora
Pagrindiniai kriterijai	Strategija ir analizė	1	1	1	1	1	1
	Organizacijos profilis	1	1	1	1	1	1
	Nustatyti reikšmingi aspektai ir jų apribojimai	1	1	1	1	1	0
	Suinteresuotų šalių dalyvavimas	1	1	1	1	1	1
	Ataskaitos profilis	1	1	1	1	1	1
	Valdymas	1	1	1	1	1	1
	Etika ir sąžiningumas	1	1	1	1	0	1
Specifiniai kriterijai	<i>Ekonominiai aspektai</i>						
	Ekonominiai rezultatai	1	1	1	1	0	0
	Dalyvavimas rinkoje	1	1	1	1	0	0
	Netiesioginis ekonominis poveikis	1	1	1	1	1	0
	Viešųjų pirkimų praktika	-	1	1	1	0	0
	<i>Aplinkosauginiai aspektai</i>						
	Medžiagos	1	1	0	1	0	0
	Energija	1	1	0	1	0	1
	Vanduo	1	1	0	1	0	1
	Biologinė įvairovė	0	0	0	1	0	0
	Emisijos	1	1	0	1	0	1
	Nuotėkos ir atliekos	1	1	0	1	0	1
	Produktai ir paslaugos	1	1	1	1	1	1
	Atitikimas reikalavimams	1	1	1	1	1	1
	Transportas	1	1	0	1	0	1
	Bendra įtaka	1	1	1	1	1	1
Tiekėjų aplinkosauginis vertinimas	1	1	1	1	1	0	
Aplinkosauginių skundų mechanizmai	0	1	1	1	0	1	

9 priedo tęsinys kitame puslapyje

Kriterijai	Aspektai	Pakmarkas	SEB Bank	ESO	Konekso	Kvalitetas	Raminora
Specifiniai kriterijai	Socialiniai aspektai						
	Darbo praktika ir tinkamas darbas						
	Užimtumas	1	1	1	1	1	1
	Darbo santykiai	1	1	1	1	1	1
	Darbuotojų sveikata ir saugumas	1	1	1	1	1	1
	Mokymai ir išsilavinimas	1	1	1	1	1	1
	Įvairovė ir lygios galimybės	1	1	1	1	1	1
	Vienodas vyrų ir moterų darbo atlygis	1	1	1	1	1	0
	Tiekėjų įvertinimas pagal darbo praktikas	1	1	1	1	1	0
	Darbo praktikos skundų mechanizmai	1	1	1	1	1	1
	Žmogaus teisės						
	Investavimas	1	1	1	1	1	1
	Diskriminacijos nebuvimas	1	1	1	1	1	1
	Asociacijų laisvė ir kolektyvinės derybos	1	1	1	1	1	0
	Vaikų darbas	1	1	1	1	1	0
	Priverstinis ir privalomas darbas	1	1	1	1	1	0
	Apsaugos praktikos	1	1	1	1	1	1
	Vietinių tautų teisės	0	1	0	1	0	0
	Vertinimas	1	1	1	1	1	1
	Tiekėjų žmogaus teisių vertinimas	1	1	1	1	1	0
	Žmonių teisių pažeidimų skundų mechanizmas	1	1	1	1	1	1
	Visuomenė						
	Vietos bendruomenės	1	1	1	1	1	1
	Antikorupcija	1	1	1	1	1	0
	Viešojo sektoriaus politika	1	1	1	1	1	1
	Antikonkurencinis elgesys	1	1	1	1	1	0
	Atitikimas reikalavimams	1	1	1	1	1	1
	Tiekėjų įvertinimas pagal poveikį visuomenei	1	1	1	1	1	0
	Poveikio visuomenei skundų mechanizmas	1	1	1	1	1	1
	Atsakomybė už produktus						
	Klientų sauga ir sveikata	1	1	1	1	1	1
	Produktų ir paslaugų ženklavimas	1	1	1	1	1	1
	Marketingo komunikacijos	1	1	1	1	1	1
	Klientų privatumas	0	1	1	1	1	0
	Atitikimas standartams	1	1	1	1	1	1
		Viso:	48	52	45	53	40

DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ ATITIKIMO JT PASAULINIO SUSITARIMO STANDARTAMS VERTINIMO REZULTATAI

JT Pasaulinio susitarimo Sritis	Principai	Swedbank	Lietuvos Draudimas	Pakmarkas	Omnitel	SEB Bank	EKT	Med. Bankas	Utenos Alus	Traidenis	ESO	Konekesko	Kvalitetas	Kopa	VMG	Utenos vandenvys	EUGESTA	KK	Electronic House	LEG	Raminora	Interlux	Scandve	Antalis	
		Žmogaus teisės	1 Principas. Organizacijos savo veikloje turėtų remti ir gerbti tarptautines žmogaus teises.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2 Principas. Užtikrinti, kad organizacija nėra įsitraukusi į žmogaus teises pažeidžiančią veiklą.	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
Darbuotojų teisės	3 Principas. Organizacija turėtų palaikyti asociacijų laisvę ir efektyviai remti teisę į kolektyvines derybas.	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	
	4 Principas. Visų formų privalomo ir priverstinio darbo panaikinimo siekimas.	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	
	5 Principas. Vaikų darbo panaikinimo siekimas.	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1
	6 Principas. Diskriminacijos susijusios su įdarbinimu ir profesija panaikinimo siekimas.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1
Aplinkosauga	7 Principas. Organizacijos turėtų remti prevencinį požiūrį į aplinkos apsaugos problemas.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	8 Principas. Remti iniciatyvas didinančias aplinkosauginę atsakomybę.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	9 Principas. Skatinti aplinkai draugiškų technologijų vystymą ir plėtrą.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Antikorupcija	10 Principas. Organizacijos turėtų dirbti drauge siekiant panaikinti visas korupcijos formas, įskaitant papirkinėjimą ir kyšininkavimą.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	
VISO:		10	8	10	10	10	10	10	8	10	10	10	10	10	9	10	10	10	8	10	4	10	10	10	

**DARNUMO REZULTATŲ ATASKAITŲ ATITIKIMO ISO 26000 STANDARTAMS
VERTINIMO REZULTATAI**

Principai	Sritis	Antalis
<i>Organizacijos valdymas</i>	Organizacijos valdymas	1
<i>Žmogaus teisės</i>	Deramas patikrinimas	1
	Žmogaus teisių probleminės situacijos	1
	Bendrininkavimo vengimas	1
	Skundų sprendimas	1
	Silpnesnių grupių diskriminacija	1
	Civilinės ir politinės teisės	1
	Ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės	1
	Esminiai principai ir teisės darbe	1
<i>Darbo praktika</i>	Užimtumas ir darbo santykiai	1
	Darbo sąlygos ir socialinė apsauga	1
	Socialinis dialogas	1
	Sveikata ir saugumas darbe	1
	Žmonių vystymasis ir mokymasis darbe	1
<i>Aplinka</i>	Užterštumo prevencija	1
	Darnių šaltinių naudojimas	1
	Klimato kaitos valdymas ir adaptacija	1
	Aplinkos bioįvairovės ir natūralių gyvenviečių apsauga	0
<i>Sąžiningos veiklos praktika</i>	Antikorupcija	0
	Atsakingas politinis įsitraukimas	0
	Sąžiningas konkuravimas	1
	Socialinės atsakomybės skatinimas vertės grandinėje	1
	Nuosavybės teisių gerbimas	1
<i>Klientų problemos</i>	Sąžiningas marketingas	1
	Faktinė ir nešališka informacija bei sąžiningas sutarčių sudarymas	1
	Klientų sveikatos ir saugumo gynimas	1
	Darnus vartojimas	1
	Klientų aptarnavimo	1
	Skundų ir ginčų sprendimas	1
	Klientų informacijos apsauga ir privatumas	0
	Prieiga prie būtinųjų paslaugų	1
	Švietimas ir informavimas	1
<i>Bendruomenės įtraukimas ir vystymasis</i>	Bendruomenės įsitraukimas	1
	Švietimas ir kultūra	1
	Užimtumo kūrimas ir įgūdžių vystymas	1
	Technologijų vystymas ir prieiga	1
	Turto ir pajamų kūrimas	1
	Sveikata	1
	Socialinės investicijos	1
Viso:		35